№. 36. ВТОРНИКЪ, 9 МАЯ. 1861. WTOREK, 9 MAJA. Nr. 36.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

KURYER WILEŃSKI
GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Цѣна за годъ	10 р.
„ „ съ пересылкою	12 „
„ за полъ года	5 „
„ „ съ пересылкою	6 „
„ на четверть года	2 „ 50 к.
„ „ съ пересылкою	3 „
„ за 1 мѣсяцъ	1 „

За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Контора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK.

WARUNKI PRZEDPŁATY.

Cena roczna	rs. 10
„ „ z przesyłką	„ 12
„ półroczna	„ 5
„ „ z przesyłką	„ 6
„ kwartalna	„ 2 k. 50.
„ „ z przesyłką	„ 3
„ miesięczna	„ 1

Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz druku po kop. 17.

Bióro redakcji w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

СОДЕРЖАНІЕ:

TREŚĆ:

ЧАСТЬ ОФФИЦІАЛЬНАЯ.

Ст.-Петербургъ 5-го Мая.

— ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по положенію комитета гг. министровъ, въ слѣдствіе представленія г. министра внутреннихъ дѣлъ, Высочайше изволилъ разрѣшить дворянству Виленской, Гродненской и Ковенской губерній избирать особыхъ почетныхъ попечителей, какъ для каждой изъ вновь открытыхъ по новому штату гимназій въ городахъ: Свенцянахъ (Виленской губерніи) и въ Поневѣжѣ и въ мѣстечкѣ Кейданахъ (Ковенской губерніи), такъ и для учрежденныхъ прежде гимназій въ городахъ: Бѣлостокѣ (Гродненской губерніи) и Шавляхъ (Ковенской губерніи).

— Статсъ-секретарю тайному совѣтнику Валуеву Всемилостивѣйше повелѣно быть управляющимъ министерствомъ внутреннихъ дѣлъ.

— Временно исправляющему должность товарища министра внутреннихъ дѣлъ, тайному совѣтнику Милютину, Всемилостивѣйше повелѣно присутствовать въ правительствующемъ сенатѣ, съ увольненіемъ отъ настоящей должности.

— Членъ государственнаго совѣта, дѣйствительный тайный совѣтникъ графъ Сергій Ланской, Всемилостивѣйше пожалованъ въ оберъ-камергеры Высочайшаго двора съ оставленіемъ членомъ означеннаго совѣта и при другихъ занимаемыхъ имъ должностяхъ.

— Министръ внутреннихъ дѣлъ, дѣйствительный тайный совѣтникъ Ланской, согласно прошенію его, по разстроенному здоровью, Всемилостивѣйше уволенъ отъ управленія министерствомъ внутреннихъ дѣлъ, съ оставленіемъ членомъ государственнаго совѣта и главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія, почетнымъ опекуномъ и членомъ главнаго совѣта женскихъ учебныхъ заведеній.

— Утверждены въ должности мировыхъ посредниковъ: Витебской губерніи, Невельскаго уѣзда: штабсъ-капитанъ Шильдеръ, губернскій секретарь Потриковскій, капитанъ Жуковскій и генералъ маіоръ Крюковской.

— Высочайшими грамотами всемилостивѣйше пожалованы кавалерами орденовъ, 23 апрѣля 1861 года: Св. Равноапостольнаго князя Владиміра второй степени — директоръ кодификаціонной коммиссіи царства Польскаго Осипъ Пржецлавскій и начальникъ 3 округа корпуса жандармовъ генералъ-лейтенантъ Андрей Куцынскій. Сопричисленъ къ ордену св. Анны 1-й ст. Императорскою короною украшенною, преосвященный Антоній епископъ Волынскій и Житомирскій.

— На основаніи мнѣнія государственнаго совѣта, Высочайше утвержденнаго 6-го марта, изъ министерства финансовъ 9-го марта выдана на имя иностранца Туссена, 10-ти-лѣтняя привилегія на изобрѣтенный имъ способъ отдѣленія минераловъ, основанный на разности ихъ удѣльнаго вѣса

Въ описаніи между прочимъ изъяснено. Золотоносные пески или другіе минералы, еще въ сухомъ состояніи, измельчаются и пропускаются черезъ грохоты. Просѣянныя частицы одной и той же величины пропускаются изъ резервуара въ трубу, наполненную водою. Въ водѣ разность удѣльнаго вѣса увеличивается, ибо тамъ каждая частица минерала теряетъ приблизительно равную часть вѣса, пропорціональную объему вытѣсненной воды; посему самыя тяжелыя частицы, т. е. содержащія наиболѣе металла, падаютъ непосредственно на дно; за ними слѣдуютъ частицы, содержащія въ себѣ менѣе металла, и наконецъ кремнистыя и землистыя породы.

— Въ Journal de St. Pétersbourg, 4-го мая, напечатано слѣдующее письмо изъ Варшавы отъ 29-го апрѣля (11-го мая):

„Въ Львовской газетѣ Глосъ 8-го мая, вызываютъ начальства опровергнуть слѣдующія извѣстія: 1) что 27-го марта (8-го апрѣля) сломанъ былъ крестъ; 2) что священникъ, несшій его былъ изрубленъ; 3) что запрещены были въ церквахъ религіозные гимны; 4) что запрещено было набожнымъ людямъ посѣщать во множествѣ Божіи храмы; 5) что 26-го апрѣля отрядъ войскъ вошелъ въ церковь Коло, гдѣ должна была совершаться панихида, и разогналъ богомольцевъ, ниспровергъ катафалкъ, переломалъ свѣчи и пр. На все это скажемъ мы самымъ рѣшительнымъ образомъ, что это совершенная ложь. По четвертому пункту мы уже дѣлали опроверженіе. Что же касается до креста, то его несъ не священникъ, а извѣстный демагогъ, который и сломалъ его, ударивъ имъ по головѣ одного солдата. Этотъ демагогъ взятъ подъ стражу и сидитъ въ Новогеоргіевской крѣпости. А какъ крестъ несъ не священникъ, то ненужно прибавлять, что ни одинъ священникъ и не былъ изрубленъ. Въ

DZIAŁ URZĘDOWY.

S. Petersburg, 5-go maja.

— CESARZ JEGO MOŚĆ, po nastałém postanowieniu komitetu pp. ministrów, w skutek przedstawienia p. ministra spraw wewnętrznych, Najwyżéj raczył zezwolić na obieranie przez szlachtę gubernji Wileńskiéj, Grodzieńskiéj i Kowieńskiéj osóbnych kuratorów honorowych, tak do każdego z nowo odkrytych według etatu nowego gimnazjów w miastach: Święcianach (gubernji Wileńskiéj) i w Poniewieżu w miasteczku Kiejdanach (gubernji Kowieńskiéj), jako też i do urządzonych pierwiéj gimnazjów w miastach: Białymstoku (gubernji Grodzieńskiéj) i Szawlach (gubernji Kowieńskiéj).

— Sekretarzowi Stanu, radcy tajnemu Wałujewu Najłaskawiéj rozkazano być zarządzającym ministerstwem spraw wewnętrznych.

— Czasowie pełniącemu obowiązek towarzysza ministra spraw wewnętrznych, radcy tajnemu Milutinowi, Najłaskawiéj rozkazano zasiadać w rządzącym senacie, z uwolnieniem od dotychczasowego obowiązku.

— Członek rady państwa, rzeczywisty radca tajny hrabia Serzjusz Łańskoj, Najłaskawiéj został mianowany wielkim szambelanem Dworu Najwyższego, z pozostaniem członkiem rady pomienionéj i przy innych zajmowanych przez siebie obowiązkach.

— Minister spraw wewnętrznych, rzeczywisty radca tajny Łańskoj, stosownie do swéj prośby, dla zrujnowanego zdrowia, Najłaskawiéj został uwolniony od zarządzania ministerstwem spraw wewnętrznych, z pozostaniem członkiem rady państwa i głównego komitetu o urządzeniu stanu wiejskiego, oraz honorowym opiekunem i członkiem rady głównéj żeńskich zakładów naukowych.

Zostali utwierdzeni na posadach pośredników pojednawczych: w gubernji Witebskiéj powiatu Newelskiego—sztabs-kapitan Szylder, sekretarz gubernjalny Potrykowski, kapitan Żukowski i jenerał-major Kriukowski.

— Przez Najwyższe dyplomata, 23-go kwietnia 1861 roku, najłaskawiéj zostali mianowani kawalerami orderu św. równego Apostołom księcia Włodzimierza 2-éj klassy: dyrektor kommisji kodyfikacyjnéj Królestwa Polskiego Józef Przecławski i naczelnik 3-go okręgu korpusu żandarmów, jenerał-porucznik Andrzéj Kucyński.

— Zaliczony został do kawalerów orderu św. Anny 1-éj kl. Cesarską koroną ozdobionego, przewielebny Antoni, biskup Wołyński i Żytomierski.

Na mocy opinji rady państwa, Najwyżéj utwierdzonéj 6-go marca, z ministerstwa skarbu 9-go marca wydany został cudzoziemcowi Tussenowi przywiléj 10-cio-letni na wynaleziony przezeń sposób oddzielenia minerałów, oparty na różnicy ciężkości gatunkowéj.

W opisaniu, między innemi, powiedziano: złotodajne piaski albo inne minerały, w suchym jeszcze stanie zamieniają się w proch i przepuszczają się przez arfy. Przesiane cząstki jednéj i tejże wielkości przepuszczają się z rezerwoaru do trąby, napełnionéj wodą. W wodzie różnica ciężkości gatunkowéj powiększa się, gdyż tam każda cząstka minerału traci mniéj więcéj równą część swéj ciężkości, proporcjonalną do objętości wody wypartéj; przeto najcięższe cząstki, to jest zawierające najwięcéj metalu, padają bezpośrednio na dno; za niemi następują cząstki, mniéj w sobie metalu zawierające, i nakoniec gatunki krzemieniste i ziemne.

Jour. de St. Pétersbourg, oraz Gazety Warsz. zawierają w sobie co następuje:

„Gazeta Lwowska „Głos“ w numerze z d. 8-go maja wzywa władzę w Warszawie, ażeby zaprzeczyła następującym okolicznościom: 1) że dnia 27-go marca (8 kwietnia) Krzyż został połamany; 2) że księdza, który niósł, zarąbano; 3) że zabroniono pieśni religijnych po kościołach; 4) że zakazano wiernym odwiedzać w znacznéj liczbie świątynie Boze; 5) że 26 kwietnia oddział wojska wszedłszy do kościoła w m. Kole, w ktorym miano odprawiać nabożeństwo żałobne, wypędził obecnych, obalił katafalk, połamał świece, etc. Wszystkim tym kłamstwom jak najkategoryczniéj zaprzeczamy. Co do wiadomości pod n-rem 4-tym, poprzednio już fałsz jéj wykazaliśmy. Co się zaś tycze Krzyża, ten nie był niesiony przez księdza, ale przez znanego demagoga, który go połamał sam o głowę jednego z żołnierzy. Demagog ten został przytrzymany i jest w Nowogeorgewsku osadzony. Ponieważ zaś Krzyż nie był niesiony przez księdza, nie potrzebujemy dodawać, że żaden ksiądz nie został zarąbany. Rząd nie wzbrania po kościołach śpiewów religijnych, lecz śpiewów buntowniczych,

ВИЛЕНСКАЯ ХРОНИКА.

Открытіе воскресной школы.— Виленская ярмарка.—Два новые склада: полотна и спичекъ. — Балаганъ съ восковыми фигурами и предсказываніе будущности за 5 к.—Норма на Виленской сценѣ.—Декорація г. Жамета.—Новая польская драма г. Пеньковскаго: „Сцена за сценою.“—Скачки 4, 5 и 6 мая.—Результаты скачекъ. — Испытаніе рабочихъ лошадей.—Выставка крестьянскихъ лашадей.

Въ воскресенье на Ѳоминой недѣлѣ послѣдовало открытіе воскресной школы въ Вильнѣ. По совершеніи молебствія, назначенный смотрителемъ этой школы, старшій учитель здѣшней гимназіи г. Наркевичъ прочелъ соотвѣтственную случаю рѣчь. Затѣмъ присутствующій начальникъ губерніи Мих. Никол. *Похвисневъ* въ нѣсколькихъ словахъ выразилъ сочувствіе къ этому новому учрежденію и пожелалъ ему полнаго успѣха.

Къ этому же времени относится открытіе Виленской ярмарки, если такъ можно называть рядъ балагановъ, поставленныхъ на каѳедральной площади, и снабженныхъ по преимуществу мѣстными городскими товарами. Начало этой ярмарки бываетъ обыкновенно въ день Св. Юрія. Къ этому времени съѣзжаются обыкновенно помѣщики на такъ называемые контракты, для совершенія разныхъ спекуляцій, и сдѣлокъ.

Теперь перенесемся на время на каѳедральную площадь и взглянемъ, какъ тамъ проявляется дѣятельность. Но здѣсь, читатель, невольно приходитъ мнѣ на мысль назвать эту ярмарку—купеческою дачею. Большинство балагановъ принадлежитъ постояннымъ, городскимъ купцамъ. Они переносятъ свои товары, такъ сказать, для провѣтриванія.

Настоящая ярмарка отличается, по крайней мѣрѣ, отъ прошлогодней присутствіемъ хорошаго склада полотна и склада Варшавскихъ спичекъ. Полотно это, выдѣланное на фабрикѣ въ Жирардовѣ близь Варшавы, почти ничѣмъ не разнится отъ Голландскаго. Складъ спичекъ у насъ въ Вильнѣ совершенная новость: мы привыкли до сихъ поръ, проходя по Нѣмецкой улицѣ, видѣть не разъ высовывающуюся изъ воротъ, гдѣ кандиторская Бема, весьма не эстетическую дочь Израиля съ неизмѣннымъ вопросомъ: „не нужно ли вамъ Варшавскихъ запалокъ.“ А теперь вдругъ, правда, нѣсколько изолированно, расположился передъ самымъ каѳедральнымъ соборомъ св. Станислава,—балаганъ съ надписью: „Варшавскія спички.“ Далѣе пройдя нѣсколько шаговъ, глазамъ нашимъ представляется тоже совершенно новый балаганъ, присутствіе котораго, признаемся, подѣйствовало на насъ весьма грустно. Мы говоримъ о балаганѣ, вмѣщающемъ восковыя фигуры. Что это за чепуха такая. Блюхеръ, Юлія Пастрона, Шамиль, какой то шарманщикъ, фокусникъ и еще нѣсколько безобразныхъ фигуръ, вотъ комплектъ этой балаганной коллекціи. Чувство изящнаго у многихъ чрезвычайно страдаетъ отъ подобнаго зрѣлища. Мы заявляемъ здѣсь открыто, и увѣрены, что большинство читателей раздѣляетъ наше мнѣніе, что балаганъ съ восковыми фигурами, въ такомъ видѣ, какъ онъ существуетъ теперь въ Вильнѣ,—есть развлеченіе положительно вредное. Беременная женщина, проведя нѣсколько минутъ въ такомъ балаганѣ, легко можетъ заплатить несчастіемъ цѣлой жизни за минутное развлеченіе. Но это еще не все. Вотъ и ягодки. При входѣ, какой то господинъ спрашиваетъ не хотите ли купить за 5 коп. вашей будущности. (!!) И что же? Онъ показываетъ вамъ нѣсколько карточекъ, испещренныхъ рядомъ цифръ. Какъ скоро вы ему указали карточку, на которой виднѣется годъ вашего рожденія, гороскопъ, или вѣрѣе стекляной, витой столбъ начинаетъ двигаться; какая то малая фигурка, изображающая черта (!!) прыгаетъ въ столбѣ, а карта падаетъ на какую нибудь часть горизонтальнаго круга, въ которомъ вертикально и утвержденъ этотъ чародѣйскій столбъ. Кудесникъ открываетъ крышку въ этомъ мѣстѣ гдѣ упала карточка, и даритъ васъ запискою, на которой явственно напечатана ваша будущность!

Согласитесь, что это анахронизмъ. Въ настоящее время, когда все должно стремиться къ тому, чтобы постепенно озарять истиннымъ, благотворнымъ религіозно-нравственнымъ свѣтомъ нашихъ младшихъ братьевъ, подобное явленіе нельзя не назвать уродливымъ и нельзя не придти въ невольное негодованіе.

Конечно, просвѣщенная публика не заглядываетъ въ этотъ балаганъ, но къ крайнему прискорбію, простой народъ, сколько мы замѣтили, валитъ туда толпою, а понятно, какія вредныя могутъ быть отъ этого послѣдствія. Будемъ надѣяться, что этотъ аферистъ скоро долженъ будетъ разстаться съ надеждою такъ легко набить карманы на счетъ легковѣрія Виленцевъ.

Перейдемъ къ развлеченіямъ болѣе возвышеннымъ. Дирекція Виленскаго театра поставила на сцену оперу Норму. Кто имѣетъ малѣйшую идею о тѣхъ трудностяхъ, съ которыми сопряженъ успѣхъ провинціяльной оперы, тотъ удивится не мало, услышавъ что „Норма“ въ Вильнѣ вышла весьма удовлетворительно. Г-жа Ростковская, призвавъ на помощь всѣ свои органическія и драматическія способности, въ роли Нормы заслужила одобреніе знатоковъ.

Не мало содѣйствовало успѣху „Нормы“ весьма отчетливая, къ сожалѣнію, не всегдашняя, обстановка.

Новые костюмы и великолѣпная декорація академика Жамета, производили много эффекта. Въ декораціи этой такъ и видишь кисть талантливаго пейзажиста. Какъ хорошо, напримѣръ, этотъ голубой небосклонъ! Какъ все натурально! Вообще опера эта поставлена на сцену съ большимъ тщаніемъ, и нужно признаться, результаты превзошли ожиданія.

Въ четвергъ, 4 мая, въ первый разъ представляли драму въ 3 дѣйствіяхъ г. Пеньковскаго: „Сцена за сценою“ *(Scena za Sceną)*. Идея, на которой основана вся драма, въ высшей степени гуманна. Предъ зрителемъ рисуется артистъ какъ человѣкъ, и подъ этою оболочкою открываются высокія душевныя качества, которыми нерѣдко надѣлены служители и служительницы Мельпомены, невидимо для свѣта. Авторъ не только изобличаетъ живый талантъ, но, по нашему мнѣнію, и большое пониманіе сценическихъ условій.

4, 5 и 6 мая происходили у насъ скачки. Сообщаемъ о результатѣ ихъ достовѣрныя свѣдѣнія.

И такъ, 4 мая скачка происходила въ слѣдующемъ порядкѣ: 1) казенный призъ въ 500 руб., назначенный для коней всѣхъ странъ, выигралъ Бузардъ—жеребецъ г. Фича. Онъ проскакалъ 4 версты въ 5 мин. 38 сек. Фіаско—тріумфаторъ прошлогоднихъ скачекъ, отсталъ на длину трехъ лошадей; 2) казенный призъ въ 600 руб. для лошадей, родившихся въ 3 округѣ коннозаводства, выигралъ Воданъ, жер. г. Тукалло, проскакавъ 4 версты въ 7 мин. 29 сек. Филипо, жер. гр. Іосифа Тышкевича, отсталъ на длину полъ лошади. Гг. Ваньковичъ и Осипъ Сидоровичъ не допустили своихъ коней къ бѣгу; 3) бѣгъ на 2 версты по предложенію гр. Витольда Волловича при 6 подпискахъ, по 110 руб. каждая. Побѣда осталась за Свенцайтомъ—жер. гр. Карла Лендорфа, пробѣжавшимъ 2 верстное пространство въ 2 мин. 50 сек. Г. Фичъ, записанный на этотъ бѣгъ гр. Николаемъ Тышкевичемъ, предпочелъ проиграть ставку, нежели утомлять, безъ перспективы большаго выигрыша своего Бузарда. Жеребецъ бар. Кейделя, имѣющаго замѣчательный конскій заводъ въ Царствѣ Польскомъ,—Коронаціонъ,—отсталъ на разстояніе, при которомъ пораженіе очевидно.

5 мая порядокъ скачки былъ слѣдующій: 1) призъ общества въ 100 руб. выигралъ Рефлекторъ, жер. г. Урсына-Нѣмцевича, пробѣжавъ версту въ 51 сек. Бесевингъ, коб. г. Осипа Сидоровича отстала на длину 6 лошадей. 2) призъ кн. Виттенштейна въ 500 руб. при ставкѣ въ 60 р., выигралъ Свенцайтъ жер. гр. Карла Лендорфа, проскакавъ 3 версты въ 4 мин. 10 сек. Опаснымъ соперникомъ былъ Фіаско, отставшій только на полъ головы. Остальныя четыре лошади, записанныя къ бѣгу, большею частію, при первомъ кругѣ, отстали безвозвратно; 3) казенный призъ въ 400 руб., изъ котораго вторая лошадь, добѣжавшая къ цѣли, получаетъ 100 руб., выигралъ побѣдитель предшествовавшаго дня Воданъ г. Тукалло, проскакавъ 3 версты въ 4 мин. 50 сек. Филипо гр. Іосифа Тышкевича отсталъ на длину 6 лошадей. Тессанъ, жер. г. Сидоровича отсталъ почти на лошадъ. Г. Ваньковичъ недопустилъ своего Карабаха къ бѣгу; 4) казенный призъ въ 200 руб. для лошадей полкровныхъ, родившихся въ 3 округѣ коннозаводства—выигралъ также Воданъ, проскакавъ 2 версты въ 3 мин. 50 сек. Курантъ, жер. гр. Осипа Тышкевича остался позади на длину 8 лошадей. 5) по предложенію гр. Витольда Волловича, состоялся бѣгъ для лошадей рожденныхъ въ 1857 году. Ставка въ 150 руб. Изъ двухъ записанныхъ жеребцовъ, первый, Бузардъ г. Фича, пробѣжалъ 3 верстное разстояніе въ 4 мин. 51 сек. Ратапланъ гр. Воловича остался далеко позади.

6 мая скачки происходили въ слѣдующемъ порядкѣ: 1) казенный призъ въ 300 руб. выигралъ опять Воданъ, проскакавъ 3 версты въ 4 мин. 40 сек. Курантъ гр. Осипа Тышкевича отсталъ на 6 лошадей. Гг. Ваньковичъ и Осипъ Сидоровичъ не допустили къ бѣгу своихъ жеребцовъ; 2) призъ гр. Николая Тышкевича для кровныхъ лошадей въ 300 руб., при ставкѣ въ 75 руб.—достался Фіаско, жеребцу гр. Юрія Лендорфа. Онъ проскакалъ 2 вер. въ 2 мин. 50 сек. Свенцайтъ отсталъ едва на полъ лошади; 3) призъ общества въ 200 руб. для лошадей, рожденныхъ въ 4 западныхъ губерніяхъ и Царствѣ Польскомъ, выигралъ Бузардъ г. Фича, пробѣжавъ 2 вер. въ 4 мин. 54 сек., и наконецъ 4) изъ лошадей, побѣжденныхъ на Виленскихъ скачкахъ въ 1861 при ставкѣ въ 15 руб., состоялся съ полнымъ торжествомъ г. Фича, котораго комета проскакала 3 вер. въ 4 мин. 25 сек.,

Въ заключеніе скажемъ еще нѣсколько словъ о важнѣйшемъ, по нашему мнѣнію, элементѣ скачекъ, именно о крестьянскихъ лошадяхъ. Рабочихъ лошадей было испытано въ этомъ году шесть. Первоначальная тяжесть для жеребцовъ была 50 пуд. пройдя 50 саж. добавляли 50 пудъ; все же разстояніе для опыта было 150 саж.

Относительно клячей былъ соблюденъ тотъ же порядокъ съ уменьшеніемъ лишь тяжести до 40 пудъ. Наградъ выдано государственнымъ крестьянамъ, по преимуществу, Годуцишскаго общества, Свенцянскаго уѣзда, всего 105 руб.

Верховыхъ лошадей на выставку было представлено также 6. Изъ нихъ первая награда, именно золотая медаль и 100 руб., достались жеребцу г. Минейко. Вторую награду въ 100 р. получилъ жеребецъ г. Кунцевича.

Крестьянскихъ лошадей было на выставкѣ около 50. Наградъ всего выдано имъ на 150 руб. и 5 серебрянныхъ медалей.

И. К.

церквахъ запрещено было не религіозное пѣніе, а революціонное, котораго, конечно, не позволитъ никакое правительство въ Европѣ. Разсказъ о Коло совершенная ложь.

Въ Journal de St. Pétérsbourg, напечатано:

„Въ ультрамонтанской газетѣ le Monde, 21-го апрѣля (2-го мая), о положеніи Варшавы напечатана длинная статья, наполненная ложью. Въ ней, между прочимъ, сказано: 1) что 27-го марта (8-го апрѣля), когда наступилъ часъ итти на смерть, тѣ, которымъ по жребію выпало принесеніе этой жертвы, искали силы къ совершенію ея въ таинствахъ исповѣди и причастія и, подобно первымъ христіанамъ, предали врагамъ свое тѣло безъ боязни и съ очищенною душею; 2) что на Вислѣ всплываютъ обнаженные трупы женщинъ, убитыхъ 27-го марта (8-го апрѣля); 3) что у желѣзныхъ воротъ мгновенно составился рынокъ, на которомъ публично продаютъ одежду, снятую съ убитыхъ, и вещи, отнятыя у живыхъ; 4) что изъ всѣхъ манифестацій, особенно преслѣдуютъ трауръ, и что нарушеніе постановленія по этому предмету подвергаетъ изгнанію, или тюрьмѣ; 5) что должностнымъ лицамъ, которыя бы вздумали подать просьбы въ отставку, угрожали отправленіемъ въ Сибирь или разстрѣляніемъ. Безполезно повторять, во-первыхъ, что исторія исповѣди и причастія, чистая выдумка; прибавимъ только, что изъ семидесяти лицъ, взятыхъ подъ стражу ввечеру 27-го марта (8-го апрѣля), большая часть были пьяны. Во вторыхъ, ни одно тѣло не было брошено въ Вислу и потому не могло всплыть. Въ третьихъ, рынокъ, о которомъ говоритъ журналистъ, существуетъ только въ его воображеніи. Что же касается до обиранія мертвыхъ и прохожихъ солдатами, объ этомъ уже было сказано, что это совершенная ложь. Прибавимъ только, что ни одной жалобы не было подано ни въ полицію, управляемую поляками, ни на пріемахъ у князя-намѣстника, бывающихъ каждыя двѣ недѣли для подачи многочисленныхъ просьбъ. Въ четвертыхъ трауръ сдѣлался сигналомъ сходбищъ и потому дѣйствительно запрещено было носить его мужчинамъ, но женщины имѣли полную свободу носить черныя платья и вуалы. Одно наказаніе, которымъ подвергаются мужчины, нарушившіе это запрещеніе, состоитъ въ непріятности переночевать на гаубтвахтѣ. Въ пятыхъ должностнымъ лицамъ, которыя вовсе не торопятся подавать просьбъ въ отставку, никогда не угрожали за это отправленіемъ въ Сибирь, или разстрѣляніемъ.

i bez wątpienia żaden rząd w Europie nie mógłby takowych dozwolić. Wypadek opisany w m. Kole jest zmyślony. (Gaz. Polska N. 118.)

Journal de St. Petersbourg oraz dzienniki Warszawskie zawierają w sobie co następuje:

„Dziennik le Monde zawiera w numerze z dnia 21-go kwietnia (2 maja) długi artykuł o położeniu rzeczy w Warszawie, napełniony kłamstwami i niedorzecznościami, w którym między innemi powiedziano: 1) że dnia 27 marca (8 kwietnia), kiedy wybiła godzina śmierci, przeznaczeni losem szukali siły do spełnienia téj strasznéj ofiary w Sakramencie Spowiedzi i pokuty, i że na podobieństwo pierwszych Chrześcijan oddali nieprzyjaciołom ciało bez trwogi i duszę oczyszczoną; 2) że Wisła wyrzuca trupy kobiet zupełnie obnażonych, zabitych w dniu 27 marca (8 kwietnia); 3) że na Żelazną Bramą został założony publiczny targ, na którym sprzedają szczątki zdarte z zabitych i przedmioty wydarte żywym osobom; 4) że ze wszystkich manifestacij, żałoba jest z największą srogością prześladowaną i że przekroczenie tego zakazu naraża winnych na karę wygnania lub uwięzienia; 5) że urzędnicy, którzyby podali się do dymmisji, otrzymali zagrożenie zesłania na Syberję albo rozstrzelania. Nie potrzebujemy dodawać ad 1-mum, że cała historja o Spowiedziach i Komunji jest prostym wynalazkiem; nadmienić tylko powinniśmy, że z liczby 70 indywiduów aresztowanych wieczorem dnia 27 marca (8 kwietnia) większa część była pijaną. Ad 2-dum. Ponieważ żaden trup w Wisłę nie został wrzucony, rzeka nie mogła wyrzucić żadnego. Ad 3-um. Targ o którym dziennikarz wzmiankuje, istnieje tylko w jego wyobraźni. Co do mniemanych kradzieży popełnionych na trupach i żyjących osobach przez żołnierzy, te, jakeśmy już powiedzieli, nie miały wcale miejsca. Dodamy tylko, że dotąd żadna skarga nie została wniesioną w Wydziale Policyjno-Sądowym, zostającym pod kierunkiem Polaka, ani na audjencji, którą Xiążę Namiestnik co 15 dni udziela znacznéj liczbie osób przychodzących z prośbami. Ad 4-um. Żałoba która stała się prawdziwym znakiem połączenia, rzeczywiście została wzbronioną mężczyznom, lecz kobiety mają zupełną wolność noszenia sukien i zasłon czarnych. Jedyną karą, na jaką przekraczający (mężczyzni) są wystawieni, jest nieprzyjemność spędzenia nocy na odwachu. Ad 5-um. Urzędnicy, którzy zresztą nie śpieszą się z podawaniem się do dymisji, nie otrzymali nigdy zagrożenia, iż w razie podania się do niéj zostaną wysłani na Syberją albo rozstrzelani.

(Gaz. Pol. N. 116.)

ПОЛОЖЕНІЕ О ВЫКУПѢ

КРЕСТЬЯНАМИ, ВЫШЕДШИМИ ИЗЪ КРѢПОСТНОЙ ЗАВИСИМОСТИ, ИХЪ УСАДЕБНОЙ ОСѢДЛОСТИ И О СОДѢЙСТВІИ ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪ ПРІОБРѢТЕНІЮ СИМИ КРЕСТЬЯНАМИ ВЪ СОБСТВЕННОСТЬ ПОЛЕВЫХЪ УГОДІЙ.

71. Для удовлетворенія казенныхъ долговъ, числящихся на имѣніи помѣщика, по неплатежу податей, обязательствамъ съ казною, начетамъ, штрафамъ и т. п., взысканіе, при выкупѣ, обращается сначала на дополнительный денежный взносъ крестьянъ (буде таковой причитается отъ нихъ помѣщику на основаніи выкупной сдѣлки), потомъ — на билеты, и наконецъ — на свидѣтельства. При этомъ, какъ билеты, такъ и свидѣтельства, принимаются по нарицательной ихъ цѣнѣ.

72. Если имѣніе, въ коемъ находятся пріобрѣтаемыя крестьянами при содѣйствіи Правительства земли, было, до обнародованія сего Положенія, заложено въ частныхъ рукахъ по закладной, и если, при томъ, выкупная ссуда, въ совокупности съ дополнительнымъ платежемъ крестьянъ (буде таковой слѣдуетъ съ нихъ, на основаніи выкупной сдѣлки), не покрываетъ сполна долга, обезпеченнаго имѣніемъ, то выкупъ допускается не иначе, какъ съ согласія кредитора, который, за тѣмъ, удовлетворяется на основаніи ст. 71-й; пріобрѣтенныя крестьянами земли освобождаются отъ залога и запрещенія, а неуплаченная сумма долга обезпечивается остальною частью заложеннаго имѣнія. Закладныя, совершенныя или отсроченныя послѣ обнародованія сего Положенія, не могутъ служить препятствіемъ къ пріобрѣтенію крестьянами въ собственность ихъ надѣла; но кредиторы, по такимъ закладнымъ, имѣютъ преимущественное право на удовлетвореніе долга изъ выкупной ссуды, причитающейся владѣльцу заложеннаго имѣнія.

73. Въ случаѣ предъявленія на владѣльца имѣнія, приступившаго къ выкупу, такихъ претензій, исковъ, или споровъ, по коимъ на имѣніе налагается запрещеніе, слѣдующіе помѣщику билеты и свидѣтельства, а въ случаѣ недостатка оныхъ, наличныя деньги, внесенныя крестьянами, отсылаются, на основаніи законовъ, впредь до рѣшенія дѣла судебнымъ разбирательствомъ, въ подлежащее судебное мѣсто.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

О ПОРЯДКѢ ЗАКЛЮЧЕНІЯ ВЫКУПНЫХЪ СДѢЛОКЪ.

ОТДѢЛЕНІЕ ПЕРВОЕ.

О СОСТАВЛЕНІИ ДОГОВОРОВЪ И ПОДАЧѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ О ВЫКУПѢ.

74. Помѣщикъ и крестьяне, согласившіеся между собою на счетъ выкупа, на основаніи ст. 32—34-й, составляютъ о семъ особый *договоръ*, который предъявляется ими Мировому Посреднику.

75. Въ договорѣ должно быть означено:

1) Званіе, имя, отечество и прозваніе владѣльца имѣнія, въ коемъ находятся пріобрѣтаемыя земли.

2) Наименованіе губерніи и уѣзда, въ коихъ находится имѣніе.

3) Какимъ способомъ дошло имѣніе до владѣльца (по наслѣдству, покупкою и т. д.)

4) Наименованіе волости, сельскаго общества и селенія, къ коимъ принадлежатъ крестьяне, пріобрѣтающіе землю.

5) При пріобрѣтеніи земли цѣлымъ обществомъ — число душъ крестьянъ по 10-й ревизіи, а при пріобрѣтеніи домохозяевами, пользующимися отдѣльными участками, или товариществомъ такихъ домохозяевъ — имена и прозванія крестьянъ.

6) Сколько, по уставной грамотѣ, предоставлено крестьянамъ десятинъ земли въ надѣлъ; сколько положено оброка за сію землю; произошли ли, послѣ утвержденія уставной грамоты, измѣненія въ надѣлѣ и повинностяхъ; и если произошли, то какія именно и на какомъ основаніи.

7) Пріобрѣтается ли полный по уставной грамотѣ надѣлъ, или уменьшенный (на основаніи ст. 56—59-й).

8) Какія именно земли и угодья, и въ какомъ размѣрѣ пріобрѣтаются крестьянами.

Примѣчаніе. Пространство пріобрѣтаемыхъ земель показывается на основаніи инструментальной съемки, а если съемки произведено не было, то — на основаніи домашняго измѣренія.

9) Границы пріобрѣтаемой крестьянами земли, съ обозначеніемъ ихъ рубежами, урочищами и другими признаками, наиболѣе наглядными, такимъ образомъ, чтобы по утвержденіи выкупной сдѣлки, не могло возникнуть сомнѣнія или спора о томъ, какія именно земли пріобрѣтены крестьянами. При выкупѣ однимъ домохозяиномъ участка, состоящаго изъ нѣсколькихъ полосъ въ разныхъ поляхъ, обозначаются поля и урочища, въ коихъ каждая полоса находится; и

10) Какъ великъ слѣдующій съ крестьянъ, за пользованіе пріобрѣтаемыми ими угодьями, денежный оброкъ, и сколько, по капитализаціи оброка, причитается выкупной ссуды, которая испрашивается отъ Правительства.

76. Условія о взносѣ крестьянами дополнительнаго платежа въ пользу помѣщика и другія особыя обязательства, какія примутъ на себя, по взаимному соглашенію, договаривающіяся стороны, могутъ быть опредѣлены особыми между ними договорами; или включаемы въ договоръ о выкупѣ. Но такія обязательства не должны противорѣчить установленнымъ въ семъ Положеніи правиламъ, или стѣснять и ограничивать силу выкупныхъ условій, утверждаемыхъ Правительствомъ.

77. Къ договору должны быть приложены:

1) при пріобрѣтеніи земли цѣлымъ сельскимъ обществомъ — *мірской* о томъ *приговоръ*, а при пріобрѣтеніи земли товариществомъ дохохозяевъ (на основаніи примѣчанія къ ст. 34-й) — *обязательство о взаимномъ поручительствѣ;*

2) копія съ уставной грамоты.

78. Какъ договоръ, такъ и слѣдующія къ нему по ст. 77-й приложенія, пишутся на простой бумагѣ.

79. Договоръ долженъ быть подписанъ и скрѣпленъ по листамъ обѣими договаривающимися сторонами, или ихъ уполномоченными, и засвидѣтельствованъ Мировымъ Посредникомъ, въ присутствіи отъ 3-хъ до 6-ти добросовѣстныхъ изъ крестьянъ сосѣднихъ имѣній, въ томъ, что крестьяне, приступающіе къ выкупу, дѣлаютъ сіе вполнѣ добровольно.

80. Уполномоченный къ подписи договора со стороны помѣщика долженъ представить при договорѣ *довѣренность*, засвидѣтельствованную установленнымъ въ законахъ порядкомъ. Такія же довѣренности требуются и отъ уполномоченныхъ къ подписи договора со стороны крестьянъ. Впрочемъ, если пріобрѣтеніе земли совершается цѣлымъ сельскимъ обществомъ или товариществомъ домохозяевъ, то уполномоченный къ подписи договора со стороны крестьянъ можетъ быть указанъ въ мірскомъ приговорѣ или въ обязательствѣ о взаимномъ поручительствѣ, безъ особой на то довѣренности.

81. Когда имѣніе, крестьяне коего приступаютъ къ выкупу, состоитъ въ опекѣ, по *малолѣтству* владѣльца, или другимъ причинамъ, то въ соглашеніе съ крестьянами вступаетъ опекунъ, который, съ разрѣшенія Дворянской Опеки, заключаетъ, подписываетъ и скрѣпляетъ договоръ за малолѣтнаго. Если же имѣніе принадлежитъ *несовершеннолѣтнему* (т. е. имѣющему болѣе 17-ти лѣтъ, но менѣе 21 года отъ роду), то онъ можетъ войти въ сдѣлку съ крестьянами и подписать договоръ самъ, но не иначе, какъ съ согласія попечителя, который удостовѣряетъ это на самомъ договорѣ своею подписью.

Примѣчаніе. Установленное, для подобныхъ случаевъ, разрѣшеніе Правительствующаго Сената испрашивается порядкомъ, указаннымъ въ примѣчаніи къ ст. 106-й.

82. Мірской приговоръ о пріобрѣтеніи крестьянами угодій долженъ быть постановленъ на сельскомъ сходѣ, по крайней мѣрѣ двумя третьями крестьянъ, имѣющихъ право участвовать въ сходѣ. При семъ, за безграмотныхъ крестьянъ могутъ подписать приговоръ тѣ, кому они сіе довѣрятъ, на общемъ основаніи.

83. Въ обязательствѣ о взаимномъ поручительствѣ товарищей должно быть объяснено, что пріобрѣтающіе землю крестьяне ручаются, другъ за друга, въ исправномъ взносѣ выкупныхъ платежей въ установленные сроки. Такое обязательство должно быть подписано всѣми участвующими въономъ и засвидѣтельствовано въ мѣстномъ волостномъ правленіи. При безграмотности участвующихъ въ обязательствѣ, за нихъ подписываетъ тотъ, кому они сіе довѣрятъ.

84. Подписи крестьянъ на договорѣ, мірскомъ приговорѣ и обязательствѣ товарищей должны быть засвидѣтельствованы въ волостномъ правленіи. Подпись помѣщика, или его уполномоченнаго удостовѣряется полиціею.

USTAWA O WYKUPIE

PRZEZ WŁOSCIAN, WYSZŁYCH Z PODDAŃCZEJ ZALEŻNOŚCI, SWEJ OSIADŁOSCI SIEDZIBNEJ I O DOPOMAGANIU RZĄDU KU NABYCIU PRZEZ WŁOŚCIAN NA WŁASNOSĆ UŻYTKÓW ROLNYCH.

71. Dla zaspokojenia długów skarbowych, liczących się na majątku obywatela, za nieopłatę podatków, zobowiązania ze skarbem, naliczenia, sztrafy i t. p., poszukiwanie przy wykupie pada najprzód na dodatkową pieniężną dopłatę włościan (jeżeli ta należy się od nich obywatelowi na zasadzie umowy wykupnéj), potém — na bilety, i nakoniec — na świadectwa. Przyczém tak bilety, jako i świadectwa, przyjmują się w nazywalnéj ich cenie.

72. Jeżeli majątek, w którym znajdują się nabywane przez włościan przy pomocy Rządu grunta, był przed ogłoszeniem niniejszéj Ustawy zastawiony w rękach prywatnych za prawem zastawném, i jeżeli przytém pożyczka wykupna, łącznie z dodatkową dopłatą włościan (jeżeli ta będzie od nich należała na mocy umowy wykupnéj), nie pokrywa całkowicie długu na majątku opartego, tedy wykup dozwala się nie inaczéj, jak za zgodą kredytora, który następnie zaspakaja się na zasadzie art. 71-go; nabyte przez włościan grunta uwalniają się od ewikcji i aresztu, a niewypłacona summa długu zabezpiecza się na pozostałéj części majątku zastawionego. Prawo zastawne, wydane lub odroczone po ogłoszeniu niniejszéj Ustawy, nie może służyć za przeszkodę do nabycia na własność przez włościan swego wydziału; lecz kredytorowie za takiém prawem zastawném, mają pierwszeństwo do zaspokojenia długu z pożyczki wykupnéj, dziedzicowi zastawnego majątku należącéj.

73. W razie podania na dziedzica majątku, który przystąpił do wykupu, takich pretensij, poszukiwań, lub sporów, z rzeczy których nakłada się areszt, — należące obywatelowi bilety i świadectwa, a w razie ich niedostateczności, pieniądze gotowe przez włościan złożone odsyłają się, na mocy przepisów prawa, aż do rozstrzygnienia sprawy przez postanowienie sądowe, do właściwego urzędu sądowego.

ROZDZIAŁ PIĄTY,

O PORZĄDKU ZAWARCIA UKŁADÓW WYKUPNYCH.

DZIAŁ PIERWSZY.

O UKŁADANIU UMÓW I PODAWANIU OŚWIADCZEŃ O WYKUPIE.

74. Obywatel i włościanie, po wzajemném porozumieniu się względem wykupu, na zasadzie art. 32—34-go, układają o tém osóbną umowę, którą podają Pośrednikowi Pojednawczemu.

75. W umowie powinno być wymienione:

1) Stan, imię własne, imię ojca i nazwisko dziedzica majątku, w którym znajdują się grunta nabywane.

2) Nazwa gubernji i powiatu, w których położony jest majątek.

3) Jaką koleją majątek przeszedł w posiadłość dziedzica (drogą spadku, kupna i t. p.).

4) Wymienienie gminy, gromady wiejskiéj i wsi, do których należą włościanie nabywający ziemię.

5) Przy nabyciu ziemi przez całą gromadę — liczba włościan podług rewizji dziesiątéj, a przy nabyciu przez gospodarzy chat, mających w użytkowaniu uczęstki osóbne, lub przez towarzystwa takich gospodarzy — imiona i nazwiska włościan.

6) Ile, według listu nadawczego, zostawiono włościanom dziesięcin ziemi na wydział; ile naznaczono czynszu za te grunta; czy zaszły, po utwierdzeniu listu nadawczego, zmiany w wydziale i powinnościach, i jeżeli zaszły, tedy jakie mianowicie i na jakiéj zasadzie.

7) Czy się nabywa zupełny według listu nadawczego wydział, lub też zmniejszony (na zasadzie art. 56—59-go.)

8) Jakie mianowicie ziemie i użytki, i w jakich obszarach nabywają włościanie.

Uwaga. Obszar nabywanéj ziemi, wymienia się na zasadzie pomiaru mierniczego, a jeżeli pomiar uskuteczniony nie był, tedy — podług wymiaru domowego.

9) Granice nabywanéj przez włościan ziemi, z opisaniem miedz granicznych, uroczysk i innych oznak najbardziéj widocznych, tak iżby po utwierdzeniu umowy wykupnéj nie mogła wyniknąć żadna wątpliwość lub spór o to, jakie mianowicie grunta przez włościan zostały nabyte. Przy wykupieniu przez jednego gospodarza chaty uczęstku, składającego się z kilku kawałków w różnych polach, oznaczają się pola i uroczyska, w których każdy kawałek znajduje się; i

10) Jak jest wielki należący od włościan, za użytkowanie z nabywanych przez nich użytków, czynsz pieniężny, i ile według stopy kapitalizacji czynszu, wypada pożyczki wykupnéj, o którą Rząd jest proszony.

76. Warunki względem złożenia przez włościan dopłaty dodatkowéj na rzecz obywatele i inne szczególne zobowiązania, jakie przyjmą na siebie po zobopólném porozumieniu strony umawiające się, mogą być oznaczone w osóbnych pomiędzy nimi umowach, lub włączane do umowy o wykupie. Lecz takowe zobowiązania nie powinny być przeciwne ustanowionym w niniejszéj Ustawie przepisom, albo ścieśniać i ograniczać moc umów wykupnych, przez Rząd utwierdzonych.

77. Do umowy powinny być załączone:

1) przy nabyciu ziemi przez całą gromadę wiejską — uchwała gromady w téj rzeczy, a przy nabyciu ziemi przez towarzystwo gospodarzy chat (na zasadzie uwagi art. 34-go) — zobowiązanie się względem wzajemnego poręczenia;

2) kopja listu nadawczego.

78. Tak umowa, jako też należące do niéj na mocy art. 77-go załączenia, piszą się na papierze zwyczajnym.

79. Umowa powinna być podpisana i przeparafowana przez obie umawiające się strony, lub przez ich pełnomocników, i poświadczona przez Pośrednika Pojednawczego, w obecności od 3-ch do 6-ciu świadków z włościan dóbr sąsiednich, z tém orzeczeniem, że włościanie do wykupu przystępujący, czynią to zupełnie dobrowolnie.

80. Upełnomocniony do podpisania umowy ze strony obywatela, powinien złożyć przy umowie pełnomocnictwo, poświadczone ustanowionym przepisami prawa porządkiem. Takież pełnomocnictwa wymagają się i od upełnomocnionych do podpisu umowy ze strony włościan. Zresztą, jeżeli nabycie ziemi uskutecznia się przez całą gromadę wiejską lub przez stowarzyszenie gospodarzy chat, tedy umocowany do podpisania umowy ze strony włościan może być wymieniony w uchwale gromady lub w zobowiązaniu się o wzajemném poręczeniu, bez osóbnego ku temu upoważnienia.

81. Kiedy majątek, którego włościanie przystępują do wykupu, zostaje w opiece, z powodu małoletności dziedzica, lub z innych przyczyn, tedy do układu z włościanami przystępuje opiekun, który, za rozstrzygnieniem opieki szlacheckiéj, zawiera, podpisuje i parafuje umowę za małoletniego. Jeżeli zaś majątek należy do niepełnoletniego (t. i. do mającego przeszło 17 lat, ale mniéj 21 roku życia), tedy ten może sam układać się z włościanami i podpisać umowę, nie inaczéj atoli, jak za zgodą kuratora, który poświadcza to na saméj umowie swoim podpisem.

Uwaga. O ustanowione w podobnych razach pozwolenie Rządzącego Senatu, należy starać się porządkiem, wskazanym w uwadze do art. 106-go.

82. Postanowienie gromady względem nabycia przez włościan użytków, powinno być uchwalone na schadzce wiejskiéj, przez dwie trzecie przynajmniéj włościan, mających prawo uczęstniczenia w schadzce. Przytém za włościan niepiśmiennych mogą podpisać postanowienie ci, których ku temu upoważnią, na ogólnéj zasadzie.

83. W zobowiązaniu się względem wzajemnéj poręki członków stowarzyszenia powinno być wymieniono, że nabywający ziemię włościanie ręczą wzajem za siebie, co do regularnego uiszczania opłat wykupnych w terminach naznaczonych. Zobowiązanie się takowe powinno być podpisane przez wszystkich swych uczęstników i poświadczone w miejscowym zarządzie gminowym. Za niepiśmiennych uczęstników w zobowiązaniu się, podpisuje ten, kogo ku temu upoważnią.

84. Podpisy włościan na umowie, gromadzkiém postanowieniu i zobowiązaniu się stowarzyszenia, mają być zaświadczone w zarządzie gminowym. Rzetelność podpisu obywatela, lub jego pełnomocnika poświadcza policja.

85. Когда выкупа требуетъ одинъ помѣщикъ, на основаніи ст. 35-й, то о семъ должно быть подано имъ, или его уполномоченнымъ, *объявленіе* Мировому Посреднику.

86. Упомянутое въ ст. 85-й объявленіе должно заключать въ себѣ объясненіе помѣщика, что онъ соглашается подчиниться условіямъ, постановленнымъ въ ст. 35-й, и сверхъ того:

1) Наименованіе и мѣстонахожденіе сельскаго общества, коему помѣщикъ предоставляетъ пріобрѣсти землю посредствомъ выкупа.

2) Означеніе числа душъ крестьянъ по 10-й ревизіи.

3) Подробное описаніе земель и угодій, состоящихъ въ пользованіи крестьянъ, на основаніи уставной грамоты и послѣдовавшихъ послѣ утвержденія оной перемѣнъ въ составѣ и количествѣ надѣла, если таковыя были. Къ описанію долженъ быть приложенъ *планъ* сихъ земель и угодій, или засвидѣтельствованная копія съ онаго.

4) Означеніе денежнаго оброка, причитающагося съ крестьянъ, на основаніи Мѣстнаго Положенія о крестьянахъ, за означенныя земли и угодья.

87. Объявленіе должно быть подписано самимъ владѣльцемъ, или его уполномоченнымъ, съ засвидѣтельствованіемъ подписи мѣстною полиціею. Если объявленіе подано не самимъ помѣщикомъ, а его уполномоченнымъ, то послѣдній долженъ представить законную довѣренность.

88. Если помѣщикъ, на основаніи ст. 10 и 36-й, вмѣсто продажи крестьянамъ однѣхъ усадьбъ, приметъ на себя обязательство предоставить крестьянамъ пріобрѣсти въ собственность, совокупно съ усадьбами, полевыя земли и угодья, то приступая къ пріобрѣтенію оныхъ, крестьяне подаютъ о семъ Мировому Посреднику объявленіе, въ коемъ означается:

1) Званіе, имя, отчество и прозваніе владѣльца имѣнія.

2) Наименованіе и мѣстонахожденіе селенія, къ которому крестьяне, приступающіе къ пріобрѣтенію земли, принадлежатъ.

3) Когда сдѣлано владѣльцемъ упомянутое въ ст. 21-й заявленіе, о принятіи имъ на себя обязательства продать крестьянамъ, вмѣстѣ съ усадьбами, полевой надѣлъ.

4) При пріобрѣтеніи земли цѣлымъ обществомъ — число душъ крестьянъ по 10-й ревизіи, а при пріобрѣтеніи домохозяевами, пользующимися отдѣльными участками, — имена и прозванія домохозяевъ.

5) Сколько десятинъ земли и за какія повинности предоставлено въ постоянное пользованіе крестьянамъ, на основаніи уставной грамоты и послѣдовавшихъ по утвержденіи оной измѣненій (если таковыя были) въ составѣ и количествѣ надѣла.

6) Желаютъ ли крестьяне пріобрѣсти полный по уставной грамотѣ надѣлъ, или же уменьшенный, по соглашенію съ помѣщикомъ, на основаніи ст. 56—59-й, а равно, какія именно земли и угодья, и въ какомъ размѣрѣ пріобрѣтаются въ томъ и другомъ случаѣ.

Примѣчаніе. Означеніе пространства и границъ угодій дѣлается тѣмъ же порядкомъ, какой установленъ для договоровъ о выкупѣ (ст. 75).

7) Какъ великъ причитающійся съ крестьянъ за пріобрѣтаемыя ими земли денежный оброкъ.

89. Упомянутое въ предъидущей статьѣ объявленіе должно быть подписано самими крестьянами, или ихъ уполномоченнымъ, и удостовѣрено Мировымъ Посредникомъ, въ присутствіи отъ 3-хъ до 6-ти добросовѣстныхъ изъ крестьянъ сосѣднихъ имѣній. Уполномоченный долженъ представить законную довѣренность, если онъ не поименованъ въ мірскомъ приговорѣ (или обязательствѣ о взаимномъ поручительствѣ), на основаніи ст. 80-й.

90. Къ объявленію, поданному одними крестьянами, должны быть приложены:

1) заявленіе владѣльца, упоминаемое въ пунктѣ 3-мъ ст. 88-й, если таковое заявленіе не включено въ уставную грамоту;

2) при уменьшеніи пріобрѣтаемаго крестьянами надѣла, на основаніи ст. 56—59-й, особая подписка владѣльца о согласіи его предоставить крестьянамъ въ собственность ту часть надѣла, которую они желаютъ выкупить;

3) копія съ уставной грамоты.

4) при пріобрѣтеніи угодій цѣлымъ сельскимъ обществомъ — мірской о томъ приговоръ, а при пріобрѣтеніи товариществомъ домохозяевъ — обязательство о взаимномъ поручительствѣ;

5) квитанція Уѣзднаго Казначейства во взносѣ крестьянами *дополнительнаго платежа*, слѣдующаго съ нихъ на основаніи ст. 68-й п. 3, или подписка владѣльца о согласіи уступить имъ оный.

91. Независимо отъ правилъ, заключающихся въ ст. 85—90-й, въ отношеніи къ *объявленіямъ*, подаваемымъ однимъ помѣщикомъ, или одними крестьянами, а также въ отношеніи къ прилагаемымъ при таковыхъ объявленіяхъ документамъ, примѣняются правила, постановленныя выше въ ст. 78, 81, 82, 83 и 84-й.

92. *Заявленіе* владѣльца о томъ, какого достоинства государственные пятипроцентные банковые билеты, и именные или безъименные желаетъ онъ получить, можетъ быть прилагаемо къ выкупному *договору* или *объявленію*, или представлено владѣльцемъ прямо отъ себя въ Губернское Присутствіе. Если владѣлецъ пожелаетъ, чтобы на часть суммы, подлежащей къ выдачѣ свидѣтельствомъ, было выдано ему нѣсколько свидѣтельствъ, на основаніи ст. 145-й, то онъ объясняетъ о семъ въ томъ же заявленіи.

ОТДѢЛЕНІЕ ВТОРОЕ.

О РАЗСМОТРѢНІИ И УТВЕРЖДЕНІИ ВЫКУПНЫХЪ СДѢЛОКЪ.

93. По полученіи выкупнаго *договора*, съ слѣдующими къ нему документами, Мировой Посредникъ входитъ, прежде всего, въ разсмотрѣніе: соблюдены ли, при составленіи ихъ, изложенныя въ семъ Положеніи правила. Если договоръ или документы окажутся неполными, неясными, или написанными съ отступленіемъ отъ установленныхъ правилъ, то Мировой Посредникъ возвращаетъ ихъ для исправленія, въ чемъ слѣдуетъ. Въ противномъ случаѣ, онъ входитъ въ дальнѣйшее разсмотрѣніе и повѣрку оныхъ.

94. При таковой повѣркѣ Мировой Посредникъ удостовѣряется, послѣдовало ли дѣйствительно добровольное соглашеніе обѣихъ сторонъ на всѣ условія, включенныя въ выкупной договоръ, а также согласны ли всѣ заключающіеся въ семъ договорѣ свѣдѣнія и разсчеты съ дѣйствительностію и установленными правилами.

95. Для удостовѣренія въ вѣрности заключающихся въ договорѣ и документахъ свѣдѣній, Мировой Посредникъ сличаетъ ихъ съ уставною грамотою по имѣнію; повѣряетъ, буде нужно, свѣдѣнія сіи на мѣстѣ, даже посредствомъ измѣренія земли и личныхъ распросовъ крестьянъ, примѣняясь въ семъ случаѣ къ тѣмъ правиламъ, какія постановлены для повѣрки уставныхъ грамотъ.

Примѣчаніе. Для измѣренія, въ случаѣ надобности, пріобрѣтаемыхъ крестьянами надѣловъ, Мировые Посредники могутъ употреблять состоящихъ при нихъ землемѣровъ или межевщиковъ. Если земли уже измѣрены въ достаточной подробности на планѣ, то измѣреніе производится только по тѣмъ частямъ, кои не обозначены ясными межевыми признаками, или если возникнетъ достаточный поводъ къ сомнѣнію въ пространствѣ отдѣльной площади.

96. По разсмотрѣніи и повѣркѣ договора и приложенныхъ къ оному документовъ, и по окончательномъ удостовѣреніи, что обѣ договаривающіяся стороны согласны на условія, въ договорѣ прописанныя, Мировой Посредникъ означенные договоры и документы, съ своимъ заключеніемъ и со всѣми собранными, имъ дополнительными свѣдѣніями, представляетъ въ мѣстное Губернское Присутствіе.

97. Когда земля пріобрѣтается крестьянами не по договору, а *по требованію помѣщика*, то Мировой Посредникъ предъявляетъ оное сельскому обществу; о чемъ составляется мірской приговоръ. Если при этомъ крестьяне изъявятъ желаніе уменьшить для выкупа надѣлъ, состоящій въ ихъ постоянномъ пользованіи, то соблюдаются слѣдующія правила:

1) крестьянское общество обязано, въ теченіе мѣсяца, со дня предъявленія ему требованія помѣщика, составить, по большинству голосовъ крестьянъ, имѣющихъ право участвовать въ сходѣ, мірской приговоръ о размѣрѣ земель, которыя общество желаетъ пріобрѣсти въ собственность (буде между владѣльцемъ и крестьянами не состоялось по сему предмету добровольнаго соглашенія, до подачи первымъ изъ нихъ объявленія о выкупѣ); при этомъ пріобрѣтаемый надѣлъ не можетъ быть уменьшаемъ ниже размѣровъ, указанныхъ въ ст. 56—59-й сего Положенія;

2) означенный въ предъидущемъ пунктѣ приговоръ представляется крестьянами Мировому Посреднику до истеченія указаннаго мѣсячнаго срока;

3) если, въ указанный мѣсячный срокъ, крестьяне не представятъ Мировому Посреднику означеннаго приговора, то требованіе помѣщика о выкупѣ получаетъ дальнѣйшій ходъ, установленнымъ порядкомъ, и пріобрѣтенію крестьянами посредствомъ выкупа подлежитъ весь надѣлъ, состоящій въ постоянномъ ихъ пользованіи;

4) если крестьяне представятъ въ срокъ означенный приговоръ, то копія съ приговора сообщается Мировымъ Посредникомъ помѣщику; а сей послѣдній доставляетъ отзывъ, какія именно земли и угодья, и въ какихъ мѣстахъ онъ предоставляетъ крестьянамъ на пріобрѣтеніе изъ ихъ надѣла, руководствуясь, въ семъ случаѣ, установленными въ Мѣстномъ Положеніи о крестьянахъ правилами для первоначальнаго отвода надѣла; къ отзыву сему прилагается точный планъ отводимой крестьянамъ земли въ указанномъ ими, на основаніи 1-го пункта, размѣрѣ;

5) Мировой Посредникъ, по повѣркѣ на мѣстѣ проектированнаго помѣщикомъ отвода земли и по удостовѣреніи, что отводъ сей произведенъ согласно съ правилами Мѣстнаго Положенія о крестьянахъ, представляетъ о томъ на утвержденіе Мироваго Съѣзда; а вмѣстѣ съ тѣмъ крестьяне обязываются внести въ Уѣздное Казначейство *дополнительный* платежъ, въ размѣрѣ, указанномъ въ п. 2-мъ ст. 68-й.

6) приговоръ крестьянъ, о размѣрѣ пріобрѣтаемой ими части надѣла, и утвержденный Мировымъ Съѣздомъ проектъ отвода сей части надѣла представляются Мировымъ Посредникомъ Губернскому Присутствію, вмѣстѣ съ объявленіемъ и документами, полученными отъ помѣщика.

98. Когда выкупъ производится *по объявленію, поданному крестьянами*, на основаніи ст. 88-й, въ слѣдствіе принятаго на себя помѣщикомъ обязательства предоставить имъ пріобрѣсти вмѣстѣ съ усадьбами, полевыя земли и угодья, то Мировой Посредникъ, при повѣркѣ заключающихся въ семъ объявленіи и приложен-

85. Jeżeli wykupu żąda sam tylko obywatel, na zasadzie art. 35-go, tedy o tém powinno być podane przezeń, lub przez jego pełnomocnika, oświadczenie Pośrednikowi Pojednawczemu.

86. Wymienione w art. 85-m oświadczenie powinno w sobie zawierać: zapowiedzenie obywatela, że się zgadza na wszystkie warunki, w art. 35-m objęte, i nadto:

1) Nazwę i miejsce, gdzie się znajduje gromada wiejska, któréj obywatel pozwala nabyć ziemię przez wykup.

2) Oznaczenie liczby dusz włościan, podług 10-go popisu ludności.

3) Szczegółowe opisanie gruntów i użytków, znajdujących się w używalności włościan, na mocy listu nadawczego i nastałych po jego utwierdzeniu odmian w składzie i ilości wydziału, jeśli te były. Do opisu powinien być załączony plan téj ziemi i użytków, lub poświadczona jego kopja.

4) Oznaczenie czynszu pieniężnego, należącego od włościan, na zasadzie Ustawy Miejscowéj o włościanach, za wymienione grunta i użytki.

87. Oświadczenie powinno być podpisane przez dziedzica osobiście, lub przez jego pełnomocnika, z poświadczeniem podpisu przez policję miejscową. Jeżeli oświadczenie podał obywatel nie sam osobiście, lecz jego pełnomocnik, tedy ten ostatni powinien złożyć prawne pełnomocnictwo.

88. Jeżeli obywatel, na zasadzie art. 10 i 36-go, zamiast przedania włościanom jedynie siedzib, zobowiąże się pozwolić włościanom nabyć na własność, łącznie z siedzibami, grunta i użytki rolne, tedy przystępując do ich nabycia włościanie podają o tém oświadczenie Pośrednikowi Pojednawczemu, w którém się wymienia:

1) Stan, imie własne, ojca i nazwisko dziedzica majątku.

2) Nazwa i położenie wsi, do któréj włościanie, przystępujący do nabycia ziemi, należą.

3) Kiedy przez dziedzica uczynione zostało wymienione w art. 21-m zawiadomienie o zobowiązaniu się do przedania włościanom, łącznie z siedzibami, wydziału rolnego.

4) Przy nabyciu ziemi przez całą gromadę — liczba dusz włościan podług 10-go popisu, a przy nabyciu przez gospodarzy, mających w użytkowaniu osóbne ucząstki, — imiona i nazwiska gospodarzy chat.

5) Ile dziesięcin ziemi i za jakie powinności oddano na stałe użytkowanie włościanom, na zasadzie listu nadawczego i zaszłych po jego utwierdzeniu odmian (jeżeli te miały miejsce) w składzie i ilości wydziału.

6) Czy włościanie chcą nabyć cały według listu nadawczego wydział, lub też zmniejszony, w skutek uczynionego układu z obywatelem, na mocy art. 56—59 go, oraz które mianowicie grunta i użytki i w jakim obszarze nabywają się w tym i owym razie.

Uwaga. Oznaczenie przestrzeni i granic użytków czyni się tymże sposobem, jaki jest ustanowiony dla umów względem wykupna (art. 75).

7) Jak jest wysoki należący od włościan za nabywane przez nich grunta czynsz pieniężny.

89. Wymienione w poprzedzającym artykule oświadczenie powinno być podpisane przez włościan osobiście, lub przez ich pełnomocnika, i zaświadczone przez Pośrednika Pojednawczego, w obecności 3 do 6-ciu świadków z włościan dóbr sąsiednich. Pełnomonik powinien złożyć prawne upoważnienie, jeżeli nie jest wymienionym w gromadzkiém postanowieniu (lub zobowiązaniu się do wzajemnéj poręki), na osnowie art. 80-go.

90. Do oświadczenia przez samych włościan podanego, powinne być załączone:

1) zawiadomienie dziedzica, wymienione w punkcie 3-m art. 88-go, skoro to zawiadomienie nie jest objęte listem nadawczym;

2) przy zmniejszeniu nabywanego przez włościan wydziału, na zasadzie art. 56—59-go, osóbne rewersalne dziedzica zgodzenie się na oddanie włościanom na własność téj części wydziału, którą ci chcą wykupić;

3) kopja listu nadawczego;

4) przy nabywaniu użytków przez całą gromadę wiejską — postanowienie gromady w téj rzeczy, a przy nabywaniu przez stowarzyszenie gospodarzy — zobowiązanie się względem poręki wzajemnéj;

5) kwit Kassy Powiatowéj ze złożenia przez włościan dopłaty dodatkowéj, należnéj od nich na zasadzie art. 68-go p. 3, albo rewersalne właściciela zgodzenie się na ustąpienie im takowéj.

91. Niezależnie od przepisów w art. 85—90-go zawartych, względem oświadczeń, wyłącznie przez obywatela lub przez samych tylko włościan podawanych, oraz względem załączających się przy tych oświadczeniach dokumentów, należy stosować się do przepisów ustanowionych wyżéj w art. 78, 81, 82, 83 i 84-m.

92. Zawiadomienie właściciela o tém, jakiéj ceny pięcioprocentowe bilety państwa, czy na wymienioną osobę lub na okaziciela życzy je otrzymać, może być załączane do umowy lub oświadczenia względem wykupu, albo złożone przez dziedzica wprost od siebie w Urzędzie Gubernjalnym. Jeżeli dziedzic będzie życzył, żeby na część summy, przypadającéj do wydania świadectwem, wydano mu było kilka świadectw, na zasadzie art. 145-go, tedy wymienia to w témże zawiadomieniu.

DZIAŁ DRUGI.

O ROZPATRZENIU I UTWIERDZENIU UKŁADÓW WYKUPNYCH.

93. Po otrzymaniu umowy wykupnéj, z należącemi do niéj dokumentami, Pośrednik Pojednawczy przedewszystkiém wchodzi w rozpatrzenie: czy przy ich ułożeniu zachowano ustanowione w niniejszéj Ustawie przepisy. Jeżeli umowa lub dokumenty okażą się niekompletne, niezrozumiałe, lub napisane nie podług przepisów ustanowionych, tedy Pośrednik Pojednawczy zwraca je dla właściwego w czém należy poprawienia. W przeciwnym razie wchodzi w dalsze ich rozpatrzenie i sprawdzenie.

94. Przy pomienioném sprawdzeniu, Pośrednik Pojednawczy przekonywa się, czy rzeczywiście nastało dobrowolne z obu stron zgodzenie się na wszystkie warunki umową wykupną objęte, oraz czy się zgadzają wszystkie znajdujące się w téj umowie wiadomości i rachunki z rzeczywistością i przepisami ustanowionemi.

95. Dla przekonania się, czy objęte w umowie i dokumentach wiadomości są prawdziwe, Pośrednik Pojednawczy porównywa je z listem nadawczym majątku; sprawdza te wiadomości, w razie potrzeby, na miejscu, nawet przez wymierzenie ziemi i osobiste rozpytanie się u włościan, stosując się w tym razie do przepisów, ustanowionych względem sprawdzenia listów nadawczych.

Uwaga. Do wymierzenia, w razie potrzeby, nabywanych przez włościan wydziałów, Pośrednicy Pojednawczy mogą używać znajdujących się przy nich mierniczych lub geometrów. Jeżeli grunta już są wymierzone z dostateczną szczegółowością na planie, to wymierzają się te tylko części, które widocznemi znakami granicznemi nie dość są oznaczone, lub jeżeli zajdzie słuszna przyczyna wątpliwości względem przestrzeni płaszczyzny oddzielnéj.

96. Po rozpatrzeniu i sprawdzeniu umowy i załączonych przy niéj dokumentów, i po ostateczném upewnieniu się, że obie umawiające się strony zgadzają się na warunki umową objęte, Pośrednik Pojednawczy rzeczoną umowę i dokumenta, ze swoim wnioskiem i ze wszystkiemi zebraniami przez się wiadomościami dodatkowemi, przesyła do Miejscowego Urzędu Gubernjalnego.

97. Kiedy ziemę nabywają włościanie nie w skutek umowy, ale na żądanie obywatela, tedy Pośrednik Pojednawczy oświadcza takowe gromadzie wiejskiéj, o czém uchwala się postanowienie gromadzkie. Jeżeli przytém włościanie oświadczą życzenie zmniejszenia do wykupu wydziału w ich stałém użytkowaniu znajdującego się, tedy zachowują się przepisy następujące:

1) gromada włościańska obowiązana jest, w ciągu miesiąca od dnia udzielenia sobie żądania obywatela, uchwalić, większością głosów włościan, mających prawo uczęstniczyć w schadzce, postanowienie gromadzkie względem obszaru ziemi, jaką gromada życzy na własność nabyć (jeżeli między dziedzicem i włościanami nie zaszedł w tym względzie układ dobrowolny, przed podaniem przez pierwszego z nich oświadczenia o wykupie); przyczém wydział nabywający się nie może być zmniejszany nad normę w art. 56—59-go niniejszéj Ustawy wskazaną.

2) wymienione w poprzedzającym punkcie postanowienie, włościanie przedstawiają Pośrednikowi Pojednawczemu przed upływem zakreślonego terminu miesięcznego;

3) jeżeli w ciągu zakreślonego terminu miesięcznego włościanie nie przedstawią Pośrednikowi Pojednawczemu rzeczonego postanowienia, tedy żądanie obywatela o wykupie otrzymuje tok dalszy w porządku ustanowionym, i nabyciu przez włościan za pomocą wykupu podlega cały wydział, w stałém ich użytkowaniu znajdujący się;

4) jeżeli włościanie złożą w terminie zakreślonym pomienione postanowienie, tedy kopję jego Pośrednik P-wczy udziela obywatelowi, a ten ostatni przysyła odezwę, z wymienieniem, jakie mianowicie grunta i użytki i w jakich miejscach zostawuje włościanom do nabycia z ich wydziału, trzymając się w tém zdarzeniu ustanowionych w Ustawie Miejscowéj o włościanach przepisów względem początkowego wyznaczenia wydziału; do odezwy téj załącza się dokładny plan wydzielanéj włościanom ziemi we wskazanym przez nich, na zasadzie 1-go punktu, rozmiarze;

5) Pośrednik Pojednawczy, po sprawdzeniu na miejscu projektowanego przez obywatela wydzielenia ziemi i po upewnieniu się, że to wydzielenie uczynione jest stosownie do przepisów Ustawy Miejscowéj o włościanach, przedstawia to do utwierdzenia Powiatowemu Zjazdowemu Urzędowi, a zarazem włościanie zobowiązują się do złożenia w Kassie Powiatowéj dodatkowéj dopłaty w ilości wskazanéj w punkcie 2-gim art. 68-go;

6) postanowienie włościan względem obszaru nabywanéj przez się części wydziału, i utwierdzony przez Powiatowy Urząd Zjazdowy projekt wyznaczenia téj części wydziału, Pośrednik Pojednawczy przedstawia Urzędowi Gubernjalnemu, wraz z oświadczeniem i dokumentami od obywatela otrzymanemi.

98. Kiedy wykup czyni się na oświadczenie, podane przez włościan, na zasadzie art. 88 go w skutek zobowiązania się obywatela, że zostawi im do nabycia, wraz z siedzibami, grunta rolne i użytki, tedy Pośrednik Pojednawczy, przy sprawdzeniu zawierających się w tém oświadczeniu i w załączonych przy niém do-

ныхъ къ оному документахъ (ст. 89 и 90) свѣдѣній и разсчетовъ, руководствуется правилами, изложенными въ ст. 93 и 95-й. а по окончаніи повѣрки представляетъ, съ своимъ заключеніемъ, Губернскому по крестьянскимъ дѣламъ Присутствію.

99. Получивъ отъ Мироваго Посредника представленіе о выкупѣ, Губернское Присутствіе относится въ мѣстную Гражданскую Палату о доставленіи свѣдѣній, не имѣется ли по имѣнію, въ коемъ находятся пріобрѣтаемыя земли, какихъ либо споровъ, исковъ, казенныхъ взысканій, указнаго ареста, или запрещенія, и если имѣются, то какіе именно.

100. Гражданская Палата обязана доставить означенныя свѣдѣнія безъ всякаго замедленія, и не позже какъ въ теченіе мѣсяца.

101. Независимо отъ сношенія съ Гражданскою Палатою, Губернское Присутствіе можетъ собрать нужныя свѣдѣнія, по предметамъ, до выкупной сдѣлки относящимся, посредствомъ сношенія со всѣми другими мѣстами и лицами въ губерніи.

Примѣчаніе. Для дополненія и разъясненія свѣдѣній, доставленныхъ Мировымъ Посредникомъ, Губернское Присутствіе можетъ поручать ему собраніе на мѣстѣ новыхъ свѣдѣній.

102. Если имѣніе заложено въ мѣстномъ Приказѣ Общественнаго Призрѣнія, то Губернское Присутствіе относится въ Приказъ о доставленіи надлежащихъ, по сему предмету, свѣдѣній.

Примѣчаніе. Сказанное въ этой статьѣ о Приказахъ Общественнаго Призрѣнія относится и къ другимъ мѣстнымъ кредитнымъ установленіямъ, существующимъ въ нѣкоторыхъ губерніяхъ.

103. По полученіи всѣхъ требованныхъ отзывовъ, Губернское Присутствіе входитъ въ подробное разсмотрѣніе выкупной сдѣлки и постановляетъ по оной свое заключеніе.

104. Если Губернское Присутствіе признаетъ выкупную сдѣлку правильною, то копія съ журнала его о семъ представляется Начальникомъ губерніи въ главное выкупное учрежденіе, съ приложеніемъ, въ подлинникѣ, полученныхъ выкупнаго договора (или объявленія) и другихъ документовъ.

105. Получивъ представленіе Начальника губерніи, главное выкупное учрежденіе сносится съ подлежащимъ кредитнымъ установленіемъ (если подъ имѣніе выдана была банковая ссуда, и таковаго сношенія не было сдѣлано самимъ Губернскимъ Присутствіемъ, на основаніи ст. 102), а между тѣмъ, съ своей стороны, входитъ въ подробное разсмотрѣніе доставленныхъ Начальникомъ губерніи бумагъ, обращая особенное вниманіе на то: вѣрны ли сдѣланныя исчисленія и недопущено ли, при заключеніи и разсмотрѣніи на мѣстахъ выкупной сдѣлки, какихъ либо отступленій отъ установленнаго порядка.

106. По полученіи отзыва кредитнаго установленія, и по удостовѣреніи, что къ допущенію выкупной сдѣлки не имѣется никакихъ препятствій, главное выкупное учрежденіе окончательно разрѣшаетъ выкупную ссуду и сообщаетъ о томъ, чрезъ Начальника губерніи, Губернскому Присутствію, съ возвращеніемъ представленныхъ документовъ; при чемъ препровождаетъ самыя выкупныя свидѣтельства и государственные пятипроцентные банковые билеты, сколько будетъ причитаться ихъ, на основаніи ст. 70 и 92-й, за вычетомъ изъ выкупной ссуды банковаго долга (буде таковой былъ на имѣніи).

Примѣчаніе. Если имѣніе состоитъ въ опекѣ, то на приведеніе въ дѣйствіе выкупной сдѣлки испрашивается разрѣшеніе Правительствующаго Сената въ тѣхъ случаяхъ, когда на основаніи общихъ законовъ, такое разрѣшеніе требуется для отчужденія имѣнія.

107. Въ тоже время, главное выкупное учрежденіе извѣщаетъ о разрѣшенной сдѣлкѣ то кредитное установленіе, въ которомъ имѣніе заложено (если оно заложено не въ мѣстномъ кредитномъ установленіи), и относится въ Сенатскую Типографію о наложеніи запрещенія на выкупленную землю, или о соотвѣтственномъ измѣненіи прежняго запрещенія, сообщая при этомъ въ Типографію и надлежащую запретительную статью.

ОТДѢЛЕНІЕ ТРЕТІЕ.

О ПРИВЕДЕНІИ ВЪ ИСПОЛНЕНІЕ ВЫКУПНЫХЪ СДѢЛОКЪ.

108. Получивъ окончательное разрѣшеніе главнаго выкупнаго учрежденія (ст. 47) на выкупную ссуду, Губернское Присутствіе немедленно объявляетъ о томъ какъ помѣщику, установленнымъ порядкомъ, такъ и крестьянамъ, пріобрѣтающимъ землю, чрезъ ихъ волостное и сельское начальства, и публикуетъ въ Сенатскихъ и Губернскихъ вѣдомостяхъ, для извѣщенія кредиторовъ помѣщика и вообще всѣхъ, до кого дѣло относится.

109. Вмѣстѣ съ тѣмъ, Губернское Присутствіе выдаетъ помѣщику и его кредиторамъ, или отсылаетъ, куда будетъ слѣдовать, полученные государственные пятипроцентные банковые билеты и свидѣтельства, а также дѣлаетъ распоряженіе на счетъ выдачи, по принадлежности, дополнительнаго денежнаго платежа крестьянъ (если таковой былъ внесенъ ими въ Уѣздное Казначейство, на основаніи ст. 68-й пунк. 2 и 3), руководствуясь правилами, изложенными въ ст. 71—73-й. Независимо отъ сего, Губернское Присутствіе сообщаетъ, въ то же время, въ Гражданскую Палату, или въ мѣстный Уѣздный Судъ, о выдачѣ крестьянамъ *данной*.

110. Гражданскія Палаты и Уѣздные Суды, по полученіи отъ Губернскихъ Присутствій сообщеній о выдачѣ, на пріобрѣтенныя крестьянами въ собственность земли, *данныхъ*, обязаны выдавать таковыя не позже какъ въ три дня, примѣняясь къ порядку, указанному Свод. Зак. 1857 г. Т. X Зак. Гражд. ч. I-й въ ст. 1508-й, и того же Т. X, ч. 2-й въ ст. 2176-й, для выдачи купчихъ на имѣнія, пріобрѣтенныя съ публичныхъ торговъ, и вмѣстѣ съ тѣмъ сдѣлать распоряженіе о вводѣ крестьянъ во владѣніе означенными землями.

111. Крестьяне вводятся мѣстною полиціею во владѣніе пріобрѣтенною ими землею не позже *девяти мѣсяцевъ* со дня выдачи имъ данной; но хозяйственныя обязательныя отношенія ихъ къ помѣщику прекращаются независимо отъ ввода во владѣніе, съ указаннаго въ ст. 156-й срока.

112. Окончательное отдѣленіе пріобрѣтенныхъ крестьянами угодій отъ помѣщичьей земли, буде такого отдѣленія не сдѣлано до совершенія выкупной сдѣлки, производится на основаніи общихъ узаконеній для полюбовнаго размежеванія дачъ частныхъ владѣльцевъ, или по распоряженію Правительства, на основаніи правилъ, какія будутъ для сего установлены.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

О ВЫКУПНЫХЪ ПЛАТЕЖАХЪ.

ОТДѢЛЕНІЕ ПЕРВОЕ.

О РАЗМѢРѢ ВЫКУПНЫХЪ ПЛАТЕЖЕЙ И ПОРЯДКѢ ВЗНОСА ОНЫХЪ.

113. Крестьяне, пріобрѣвшіе въ собственность землю, при посредствѣ выкупной операціи, обязаны вносить въ казну ежегодно, взамѣнъ слѣдовавшаго помѣщику за сію землю оброка по *шести* копѣекъ на рубль съ назначенной Правительствомъ выкупной ссуды, впредь до погашенія оной. Таковые платежи именуются *выкупными*.

114. Выкупная ссуда погашается взносомъ выкупныхъ платежей въ продолженіе *сорока девяти* лѣтъ со дня выдачи ссуды.

115. Выкупные платежи не могутъ быть, ни въ какомъ случаѣ, увеличиваемы; но крестьянамъ предоставляется, по собственному усмотрѣнію, дѣлать особые взносы, сверхъ годичнаго выкупнаго платежа. Такіе взносы зачитываются въ уплату капитальнаго по выкупной ссудѣ долга, и на семъ основаніи, съ слѣдующаго послѣ взноса года, дѣлается сбавка въ годичныхъ *выкупныхъ платежахъ*, въ размѣрѣ *шестидесяти* копѣекъ на каждые *десять рублей* внесенной суммы.

Примѣчаніе. Упоминаемые въ сей статьѣ взносы должны быть, каждый разъ, не менѣе десяти рублей и, во всякомъ случаѣ, состоять изъ цѣлыхъ десятковъ рублей, для избѣжанія дробности въ разсчетахъ.

116. Предъ окончаніемъ каждаго года, Губернское Присутствіе составляетъ надлежащій разсчетъ: сколько съ каждаго сельскаго общества, или отдѣльнаго домохозяина, выкупившаго землю, причитается выкупнаго платежа въ наступающемъ году, на основаніи ст. 113 и 115-й, и разсчетъ этотъ отсылаетъ къ 1-му Ноября въ Казенную Палату, а эта послѣдняя включаетъ оный, въ видѣ особаго приложенія, какъ въ общій по уѣзду окладной листъ слѣдующихъ въ томъ году денежныхъ сборовъ, отсылаемый въ Уѣздное Казначейство, такъ и въ частные окладные листы по каждому сельскому обществу, передаваемые, чрезъ Уѣздное Казначейство, въ волостныя правленія.

Примѣчаніе. Въ частномъ окладномъ листѣ сельскаго общества должны быть означены: 1) имена домохозяевъ, съ коихъ слѣдуетъ выкупной платежъ, если выкупъ сдѣланъ не всѣмъ обществомъ, а отдѣльными домохозяевами; 2) съ какого года начался взносъ выкупныхъ платежей и въ какомъ году долженъ прекратиться; 3) сколько причитается выкупнаго платежа въ томъ году, на который составленъ окладной листъ.

117. По полученіи частныхъ окладныхъ листовъ, волостное правленіе немедленно объявляетъ пріобрѣвшимъ землю крестьянамъ, чрезъ сельское начальство, о количествѣ слѣдующихъ съ нихъ въ наступающемъ году платежей.

118. Когда земля пріобрѣтена цѣлымъ сельскимъ обществомъ, то внутренняя разверстка выкупнаго платежа между членами общества зависитъ отъ самаго общества.

119. Сборъ выкупнаго платежа производится старостою или особымъ сборщикомъ податей (гдѣ оный назначенъ), на томъ же основаніи, какъ сборъ казенныхъ денежныхъ повинностей. Собранныя деньги староста или сборщикъ вноситъ въ мѣстное Уѣздное Казначейство. Впрочемъ, каждому домохозяину, пріобрѣвшему землю отдѣльно отъ другихъ, не воспрещается вносить выкупной платежъ за себя, прямо въ Казначейство.

120. Порядокъ сбора выкупныхъ платежей съ отдѣльныхъ членовъ общества, а также порядокъ счетоводства и храненія собранныхъ суммъ и учетъ старосты или сборщика въ собранныхъ имъ и внесенныхъ въ Казначейство суммахъ, предоставляется опредѣлить самому обществу.

121. Выкупные платежи должны быть вносимы въ Казначейство въ тѣ же сроки, какіе установлены для платежа податей, т. е. за первую половину года—съ начала Января по 1-е Марта, а за вторую—съ Октября по 1-е Января; при чемъ дается плательщикамъ, допущенная и по взносу податей, пятнадцатидневная льгота, считая съ 1-го Марта или съ 1-го Января по 15-е число того или другаго мѣсяца. Выкупной платежъ, причитающійся со дня назначенія выкупной ссуды до наступленія перваго за тѣмъ податнаго полугодія, упла-

kumentach (art. 89 i 90) wiadomości i wyliczeń, pilnuje się przepisów wyłożonych w art. 93 i 95-m, a po ukończeniu sprawdzenia, przedstawia ze swym wnioskiem, Gubernjalnemu Urzędowi do spraw włościańskich.

99. Otrzymawszy od Pośrednika Pojednawczego przedstawienie o wykupie, Urząd Gubernialny odnosi się do Miejscowéj Izby Cywilnéj o przysłanie wiadomości, czy nie ciężą na majątku, w którym się znajdują grunta nabywane, jakiekolwiek spory, poszukiwania, długi skarbowe, areszta za ukazem, albo inne, i jeżeli ciążą, to jakie mianowicie.

100. Izba Cywilna obowiązana jest przysłać rzeczone wiadomości bez żadnéj zwłoki, i nie późniéj, jak w ciągu miesiąca.

101. Niezależnie od skommunikowania się z Izbą Cywilną, Urząd Gubernjalny może zbierać wiadomości potrzebne, w rzeczach układu o wykup tyczących się, przez skommunikowanie się ze wszystkiemi innemi sądownictwami i osobami w gubernji.

Uwaga. Dla uzupełnienia i wyjaśnienia wiadomości, przez Pośrednika Pojednawczego przysłanych, Urząd Gubernjalny może mu poruczać zebranie na miejscu nowych wiadomości.

102. Jeżeli majątek jest zastawiony w miejscowym Urzędzie Powszechnéj Opieki, tedy Urząd Gubernjalny pisze do Urzędu Powszechnéj Opieki o przysłanie właściwych w tym przedmiocie wiadomości.

Uwaga. To co się w tym artykule rzekło o Urzędach Powszechnéj Opieki, odnosi się także i do innych kredytowych instytucij, w niektórych gubernjach istniejących.

103. Po otrzymaniu wszystkich odezw żądanych, Urząd Gubernjalny wchodzi w szczegółowe rozpatrzenie umowy o wykup i postanawia o niéj swoją decyzję.

104. Jeżel Urząd Gubernjalny układ o wykup uzna za należyty i zgodny z przepisami, tedy kopję jego protokółu o tém Naczelnik gubernji przedstawia główné instytucji wykupnéj, z załączeniem w oryginale otrzymanéj umowy wykupnéj (lub oświadczenia) i innych dokumentów.

105. Otrzymawszy przedstawenie Naczelnika gubernji, główna instytucja wykupna kommunikuje się z właściwą kredytową instytucją (jeżeli na majątek wydana była pożyczka bankowa i Urząd Gubernjalny nie kommunikował się sam o to na osnowie art. 102), a tymczasem ze swéj strony wchodzi w szczegółowe rozpatrzenie przysłanych przez Naczelnika gubernji papierów, zwracając szczególną uwagę na to: czy uczynione wyliczenia są pewne, i czy nie zaszły, przy zawarciu i rozpatrzeniu miejscowem układu o wykup, jakiekolwiek uchybienia względem ustanowionego porządku.

106. Po otrzymaniu odezwy instytucji kredytowéj i po zapewnieniu się, że do zawarcia umowy wykupnéj żadnych przeszkód niema, główna instytucja wykupna ostatecznie zezwala na pożyczkę wykupną i przez Naczelnika gubernji uwiadamia o tém Urząd Gubernjalny, ze zwróceniem dokumentów przedstawionych; przyczém przesyła i same wykupne świadectwa i pięcioprocentowe bankowe bilety państwa, ile ich będzie wypadało, na zasadzie art. 70 i 92-go, po potrąceniu z pożyczki wykupnéj długu bankowego (jeżeli ten liczy się na majątku).

Uwaga. Jeżeli majątek zostaje w opiece, tedy na przyprowadzenie do skutku umowy wykupnéj należy prosić o zezwolenie Rządzącego Senatu w tych zdarzeniach, kiedy na mocy praw ogólnych podobne zezwolenie potrzebne jest dla przejścia w obce ręce majątku.

107. Jednocześnie główna instytucja wykupna uwiadamia o swém zezwoleniu na umowę wykupną ten zakład kredytowy, w którym majątek jest zastawiony (jeżeli ten nie jest zastawiony w miejscowym zakładzie kredytowym), i odnosi się do Drukarni Senackiéj o nałożenie aresztu na grunta wykupione, lub o stosowne odmienienie aresztu dotychczasowego, przesyłając zarazem do Drukarni stosowny artykuł o areszcie.

DZIAŁ TRZECI.

O PRZYPROWADZENIU DO SKUTKU UMÓW WYKUPNYCH.

108. Otrzymawszy ostateczne rozstrzygnienie głównéj instytucji wykupnéj (art. 47) w rzeczy pożyczki wykupnéj, Urząd Gubernjalny niezwłocznie uwiadamia o tém tak obywatela, porządkiem ustanowionym, jako téż i włościan nabywających ziemię, przez ich zwierzchność gminową i wiejską, i ogłasza w gazetach Senackich i Gubernjalnych, dla zawiadomienia wierzycieli obywatela i w ogólności wszystkich interesowanych w téj rzeczy.

109. W tymże czasie, Urząd Gubernjalny wydaje obywatelowi i jego wierzycielom, lub odsyła, dokąd będzie należało, otrzymane kredytowe pięcioprocentowe bilety bankowe państwa i świadectwa, tudzież czyni rozporządzenie względem wydania, według należytości, dodatkowéj dopłaty włościan (jeżeli ta została złożoną przez nich w Kassie Powiatowéj, na zasadzie art. 68-go p. 2 i 3), przewodnicząc się przepisami w art. 71—73-m wyłożonemi. Niezależnie od tego, Urząd Gubernjalny pisze zarazem do Izby Cywilnéj, albo do miejscowego Sądu Powiatowego, o wydanie włościanom prawa przedażnego.

110. Izby Cywilne i Sądy Powiatowe, po otrzymaniu od Urzędów Gubernjalnych kommunikacji o wydanie praw przedażnych na nabyte przez włościan na własność grunta, obowiązane są wydawać je nie późniéj jak we trzy dni, stosując się do porządku, wskazanego w Zb. Pr. wyd. 1857 T. X. Pr. Cyw. cz. 1-éj w art. 1508-m, i w tymże T. X cz. 2-éj w art. 2176-m, dla wydawania aktów kupnych na majątki z publicznych targów nabyte, i uczynić zarazem rozporządzenie co do intromittowania włościan w posiadanie rzeczonych gruntów.

111. Włościanie intromittują się przez policję miejscową w posiadanie nabytych przez się gruntów nie późniéj jak w dziewięć miesięcy od dnia wydania im prawa przedażnego, atoli gospodarskie ich stosunki obowiązujące względem obywatela ustają, niezależnie od wprowadzenia w posiadanie, począwszy od wskazanego w art. 156-m terminu.

112. Ostateczne oddzielenie nabytych przez włościan użytków od ziemi obywatelskiéj, jeżeli tego oddzielenia nie uczyniono przed zawarciem umowy wykupnéj, odbywa się na zasadach praw ogólnych względem polubownego rozgraniczenia posiadłości właścicieli prywatnych, albo z rozporządzenia rządu, na zasadzie przepisów, jakie ku temu będą ustanowione.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

O WYPŁATACH WYKUPNYCH.

DZIAŁ PIERWSZY.

O WYSOKOŚCI OPŁAT WYKUPNYCH I O PORZĄDKU WNOSZENIA ONYCH.

113. Włościanie, którzy nabyli na własność ziemię za pomocą operacji wykupnéj, obowiązani są corok wnosić do skarbu, zamiast czynszu jaki należał obywatelowi za ziemię, po sześć kopiejek od rubla od naznaczonéj przez Rząd pożyczki wykupnéj, aż do jéj umorzenia. Opłaty takowe zowią się wykupnemi.

114. Pożyczka wykupna umarza się przez wnaszanie opłat wykupnych w ciągu czterdziestu dziewięciu lat od dnia wydania pożyczki.

115. Opłaty wykupne w żadnym razie nie mogą być powiększane; ale włościanom zostawuje się do woli czynić osóbne wypłaty, prócz rocznéj opłaty wykupnéj. Takie wypłaty zaliczają się na rachunek spłacenia długu kapitalnego pożyczki wykupnéj, i na téj zasadzie, od następnego roku po złożonéj wypłacie, czyni się potrącenie w rocznych opłatach wykupnych, w stosunku sześćdziesięciu kopiejek od każdych dziesięciu rubli summy wniesionéj.

Uwaga. Wypłaty, o których się w tym artykule mówi, powinny każdą razą wynosić nie mniéj nad dziesięć rubli, i w każdém zdarzeniu składać się z całych dziesiątków rubli, dla uniknienia drobiazgów w rachunkach.

116. Przed końcem każdego roku, Urząd Gubernjalny robi należyte wyliczenie: ile od każdéj gromady wiejskiéj, albo od pojedyńczych gospodarzy chaty, którzy ziemię wykupili, należy się opłaty wykupnéj w roku następnym, na zasadzie art. 113 i 115-go, i to wyliczenie odsyła przed 1-m listopada do Izby Skarbowéj, a ta ostatnia włącza je, w kształcie osóbnego dodatku, tak do ogólnéj listy powiatowéj należnych w tym roku poborów pieniężnych, odsyłającéj się do Kassy Powiatowéj, jako też i do częściowych list poborczych każdéj gromady wiejskiéj, które przez pośrednictwo Kass Powiatowych odsyłają się do zarządów gminowych.

Uwaga. W częściowéj liście poborczéj gromady wiejskiéj mają być wymienione: 1) imiona gospodarzy chat, od których należy opłata wykupna, jeżeli wykup uczyniony został nie przez całą gromadę, ale przez pojedyńczych gospodarzy chat; 2) od jakiego roku rozpoczęły się wpływy opłat wykupnych i w którym roku powinny ustać; 3) ile wypada opłaty wykupnéj w tym roku, w którym lista poborcza została ułożona.

117. Po otrzymaniu częściowéj listy poborczéj, zarząd gminowy niezwłocznie uwiadamia włościan, którzy nabyli grunta, przez zwierzchność gromadzką, o ilości należących od nich w następnym roku opłat.

118. Jeżeli ziemia nabytą została przez całą gromadę wiejską, tedy rozłożenie opłaty wykupnéj na członków gromady, zależy od saméj gromady.

119. Pobor opłaty wykupnéj uskutecznia się przez starostę albo osóbnego poborcę podatków (gdzie ten jest naznaczony), na tejże zasadzie, jak pobor skarbowych powinności pieniężnych. Pieniądze zebrane starosta czy poborca wnosi do miejscowéj Kassy Powiatowéj. Zresztą, każdemu gospodarzowi chaty, który nabył ziemię oddzielnie od innych, nie wzbrania się wnosić za siebie opłaty wykupnéj, wprost do Kassy Powiatowéj.

120. Porządek poboru opłat wykupnych od pojedyńczych członków gromady, tudzież porządek prowadzenia rachunkowości i chowania summ zebranych, oraz obliczenie starosty lub poborcy z zebranych przezeń i wniesionych do Kassy Powiatowéj summ, sama gromada ma oznaczyć.

121. Opłaty wykupne powinny być wnaszane do Kassy Powiatowéj w tychże terminach, jakie są ustanowione dla płacenia podatków, to jest za pierwszą połowę roku, od początku Stycznia do 1-go Marca, a za drugą, od Października do 1-go Stycznia; przyczém daje się płacącym, pozwolona także względem wnoszenia podatków, ulga piętnastodniowa, licząc od 1-go marca albo od 1-go stycznia, do 16-go tego lub owego miesiąca. Opłatę wykupną, przypadającą od dnia naznaczenia pożyczki wykupnéj przed nastąpieniem pierwszego zaraz półrocza poda-

чивается крестьянами вмѣстѣ съ выкупнымъ платежемъ за это послѣднее, и никакъ не далѣе, какъ до наступленія перваго за тѣмъ срока податнаго полугодія.

122. По полученіи выкупнаго платежа, Уѣздное Казначейство выдаетъ въ томъ плательщику узаконенную квитанцію, которая предъявляется какъ сельскому, такъ и мѣстному волостному начальству, наблюдающему за исправнымъ взносомъ выкупныхъ платежей.

123. Выкупнымъ платежамъ Уѣздныя Казначейства ведутъ отдѣльный счетъ.

124. По прошествіи упомянутаго въ ст. 121-й пятнадцатидневнаго льготнаго срока для взноса выкупныхъ платежей за то или другое полугодіе, Уѣздный Казначей составляетъ подробную вѣдомость, какъ о поступившихъ платежахъ, такъ и о недоимкахъ по онымъ, съ означеніемъ, сколько именно недоплачено каждымъ сельскимъ обществомъ или отдѣльнымъ крестьянскимъ дворомъ. Вѣдомость эту Уѣздный Казначей, не позже недѣли, со дня истеченія означеннаго срока, представляетъ въ Казенную Палату, которая препровождаетъ копію съ оной въ Губернское Присутствіе, для надлежащаго со стороны его наблюденія за поступленіемъ накопленныхъ недоимокъ. Подобную вѣдомость, но только объ однѣхъ недоимкахъ, Уѣздный Казначей отсылаетъ, въ то же время, въ мѣстную полицію, для побужденія плательщиковъ ко взносу недоимокъ.

125. Крестьянамъ предоставляется обращаться непосредственно въ Губернское Присутствіе для полученія справокъ о причитающихся съ нихъ выкупныхъ платежахъ.

ОТДѢЛЕНІЕ ВТОРОЕ.

О ОБЕЗПЕЧЕНІИ ИСПРАВНОЙ УПЛАТЫ КРЕСТЬЯНАМИ ВЫКУПНЫХЪ ПЛАТЕЖЕЙ.

126. Выкупные платежи взыскиваются съ крестьянъ преимущественно предъ частными ихъ долгами, а потому, до погашенія выкупной ссуды, взысканіе съ крестьянъ по таковымъ долгамъ не можетъ быть обращено на пріобрѣтенную при посредствѣ выкупной операціи землю и необходимыя принадлежности хозяйства и сельскаго промысла крестьянъ.

I. Мѣры взысканія при пріобрѣтеніи земли цѣлымъ обществомъ.

127. Когда земля пріобрѣтена цѣлымъ сельскимъ обществомъ, то оно обязано непремѣнно вносить въ Уѣздное Казначейство всю слѣдующую съ общества сумму къ положеннымъ срокамъ, разлагая, въ случаѣ нужды, недоимку на все общество, по мірской раскладкѣ, либо пополняя сію недоимку изъ мірскихъ суммъ, или иныхъ общественныхъ средствъ. При семъ, для пополненія недоимокъ съ отдѣльныхъ неисправныхъ плательщиковъ, общество можетъ принимать слѣдующія мѣры взысканія:

1) обратить на возмѣщеніе недоимки доходъ съ принадлежащаго недоимщику въ собственность недвижимаго имущества.

2) отдать самого недоимщика, или кого либо изъ членовъ его семейства, въ посторонніе заработки, въ томъ же уѣздѣ или сосѣдственномъ, съ условіемъ выработанныя деньги обращать въ мірскую кассу; отдавать же въ заработки въ другія, неотдаленныя, губерніи дозволяется только по приговору сельскаго схода утвержденному Мировымъ Посредникомъ, и, при томъ, только такихъ неисправныхъ плательщиковъ, кои не платятъ недоимокъ по упорству, нерадѣнію, или распутству;

3) опредѣлить къ недоимщику опекуна, безъ разрѣшенія котораго не дозволять неисправному хозяину отчуждать что либо изъ его имущества и изъ его доходовъ до пополненія недоимки, или вмѣсто неисправнаго хозяина назначить старшимъ въ домѣ другаго члена той же семьи;

4) подвергнуть продажѣ принадлежащее недоимщику лично недвижимое имущество, за исключеніемъ лишь выкупленной крестяниномъ усадьбы;

5) продать ту часть движимаго имущества и строеній недоимщика, которая не составляетъ необходимости въ его хозяйствѣ;

6) отобрать у недоимщика часть отведенныхъ ему полевыхъ угодій, или даже весь его полевой надѣлъ.

Примѣчаніе. Самому обществу предоставляется, въ каждомъ случаѣ, выбрать одну или нѣсколько изъ указанныхъ мѣръ взысканія; но послѣднія три мѣры, означенныя въ пунктахъ 4, 5 и 6-мъ, общество можетъ принимать только въ крайнихъ случаяхъ, когда всѣ другія мѣры взысканія окажутся недостаточными для пополненія недоимки.

128. Ближайшее наблюденіе за своевременнымъ принятіемъ со стороны общества указанныхъ въ предъидущей 127-й статьѣ мѣръ взысканія съ недоимщиковъ, и приведеніе сихъ мѣръ въ исполненіе возлагаются на сельское и волостное начальства.

Примѣчаніе. Продажа движимаго имущества и строеній недоимщика, на основаніи 5-го пункта ст. 127-й, производится волостнымъ правленіемъ, по представленію сельскаго начальства, а продажа недвижимаго имущества, на основаніи пункта 4-го тойже статьи, производится съ торговъ въ волостномъ правленіи; при чемъ, относительно срока назначенія торговъ и объявленія о нихъ, соблюдаются правила, установленныя въ ст. 135-й, для продажи пріобрѣтенныхъ крестьянами участковъ.

129. Если слѣдующій съ общества выкупной платежъ, за которое либо полугодіе, въ установленный срокъ внесенъ не будетъ, то мѣстная полиція, по полученіи изъ Уѣзднаго Казначейства вѣдомости, упомянутой въ ст. 124-й, сообщаетъ о томъ Мировому Посреднику, который обязанъ немедленно приступить ко взысканію недоимки; при чемъ онъ можетъ принять слѣдующія мѣры:

1) предписать сельскому начальству несостоятельнаго общества никого не увольнять по паспортамъ изъ селенія, безъ письменнаго на то согласія Мироваго Посредника, и не возобновлять паспортовъ находящимся въ отлучкѣ крестьянамъ;

2) вмѣсто избранныхъ обществомъ должностныхъ лицъ назначить другихъ, по своему усмотрѣнію;

3) распорядиться, чтобы общество ставило неисправныхъ крестьянъ на заработки по контрактамъ;

4) произвести, чрезъ земскую полицію, опись всего крестьянскаго движимаго имущества, и исключивъ изъ онаго то что составляетъ необходимость въ крестьянскомъ хозяйствѣ и не можетъ быть продано безъ раззоренія крестьянъ, распорядиться, чрезъ земскую же полицію, продажею остальной части означеннаго имущества.

Примѣчаніе. Изъ числа означенныхъ въ сей статьѣ мѣръ взысканія Мировой Посредникъ примѣняетъ въ каждомъ особомъ случаѣ тѣ мѣры, которыя признаетъ, по мѣстнымъ обстоятельствамъ, наиболѣе удобными.

130. Въ тѣхъ крайнихъ случаяхъ, когда недоимка, по какимъ бы то ни было причинамъ, возраститъ до годоваго оклада и не пополнится мѣрами, указанными въ предъидущихъ статьяхъ, тогда, по полученіи о томъ представленія Мироваго Посредника, Губернское по крестьянскимъ дѣламъ Присутствіе обязано войти въ разсмотрѣніе не произошла ли несостоятельность сельскаго общества отъ какихъ либо особыхъ несчастныхъ событій: пожара, наводненія, повальной болѣзни, общаго неурожая, или падежа скота, и т. п., и не нужно ли, въ такомъ случаѣ, оказать обществу какія либо отъ Правительства облегченія и льготы. О такихъ предположеніяхъ своихъ Губернское Присутствіе входитъ съ представленіемъ къ высшему Правительству. Если же недоимка произошла единственно отъ нерадѣнія и дурнаго поведенія крестьянъ, то губернское начальство принимаетъ строгія мѣры ко взысканію недоимки и для исправленія крестьянъ.

II. Мѣры взысканія при пріобрѣтеніи земли отдѣльными домохозяевами.

131. Когда земля пріобрѣтена однимъ или нѣсколькими отдѣльными крестьянскими дворами, то каждый домохозяинъ отвѣчаетъ за исправный взносъ выкупнаго платежа лично, если только пріобрѣвшими землю крестьянами не было составлено *товарищества*, для взаимнаго другъ за друга поручительства (на основаніи примѣчанія къ ст. 34-й).

132. Ближайшее наблюденіе за своевременнымъ взносомъ домохозяевами выкупныхъ платежей возлагается на сельское и волостное начальства.

133. Если крестьянинъ не внесетъ, въ установленный въ ст. 121-й срокъ, слѣдующаго съ него выкупнаго платежа, въ такомъ случаѣ волостное начальство, по представленію сельскаго начальства, обязано немедленно принять слѣдующія мѣры:

1) обратить на пополненіе недоимки доходъ съ принадлежащаго недоимщику въ собственность недвижимаго имущества;

2) отдать самого недоимщика, или кого либо изъ членовъ его семейства, въ заработки односельному крестьянину, до пополненія недоимки;

3) отдать недоимщика, или кого либо изъ членовъ его семейства, въ заработки на сторону, въ томъ же уѣздѣ или сосѣдственномъ, до пополненія недоимки, если чрезъ это домъ не лишится единственнаго работника; отдавать же въ заработки въ другія губерніи дозволяется только по приговору сельскаго схода, утвержденному Мировымъ Посредникомъ, и, при томъ, только такихъ неисправныхъ плательщиковъ, кои не платятъ выкупныхъ платежей по упорству, нерадѣнію, или распутству;

4) опредѣлить къ недоимщику опекуна, безъ разрѣшенія котораго не дозволять неисправному хозяину отчуждать что либо изъ своего имущества, или доходовъ, до пополненія недоимки, или вмѣсто неисправнаго хозяина назначить другаго, не выселяя несостоятельнаго хозяина и его семьи изъ ихъ усадьбы:

5) подвергнуть описи и продажѣ принадлежащее недоимщику лично недвижимое имущество, за исключеніемъ лишь выкупленной крестьяниномъ усадьбы, которая въ теченіе первыхъ девяти лѣтъ съ утвержденія Положенія, продажѣ на пополненіе недоимки не подлежитъ;

6) распорядиться о продажѣ части движимаго имущества и строеній недоимщика, которая не составляетъ крайней необходимости въ его хозяйствѣ.

Примѣчаніе. Сельскому начальству предоставляется выбрать одну или нѣсколько изъ указанныхъ мѣръ взысканія; но мѣры, означенныя въ пунктахъ 5 и 6-мъ, сельское начальство можетъ принимать только въ крайнихъ случаяхъ, когда всѣ другія мѣры взысканія окажутся недостаточными для пополненія недоимки.

tkowego, włościanie wnoszą razem z opłatą wykupną za to ostatnie, i nie poźniéj, jak przed nadejściem pierwszego następnego terminu półrocza podatkowego.

122. Po otrzymaniu opłaty wykupnéj, Kassa Powiatowa wydaje płacącemu ustanowiony prawem kwit z przyjęcia opłaty, który okazuje się tak gromadzkiéj, jako też miejscowéj gminowéj zwierzchności, pilnującéj regularnego uiszczania opłat wykupnych.

123. Co do opłat wykupnych Kassy Powiatowe prowadzą rachunek osóbny.

124. Po upłynieniu wspomnionego w art. 121-m piętnastodniowego terminu ulgi dla wniesienia opłat wykupnych za te lub owe półrocze, Kassjer Powiatowy sporządza wykaz szczegółowy tak opłat wniesionych, jako i zaległości, oznaczając, ile mianowicie niedopłacono przez każdą gromadę wiejską lub przez oddzielną chatę włościańską. Wykaz ten Kassjer Powiatowy nie późniéj, jak w tydzień od dnia upłynienia rzeczonego terminu, przedstawia do Izby Skarbowéj, która kopję tego wykazu przesyła do Urzędu Gubernjalnego, dla należytego z jego strony dopilnowania opłaty dawnych zaległości. Taki wykaz, lecz jednych tylko zaległości, Kassjer Powiatowy odsyła jednocześnie do policji miejscowéj, dla zmuszenia niewypłatnych do wniesienia zaległości.

125. Włościanie mogą udawać się bezpośrednio do Urzędu Gubernjalnego dla otrzymania informacij względem należących od nich opłat wykupnych.

DZIAŁ DRUGI.

O ZABEZPIECZENIU AKURATNEGO OPŁACANIA PRZEZ WŁOŚCIAN OPŁAT WYKUPNYCH.

126. Opłaty wykupne ściągają się od włościan pierwiéj niż ich długi prywatne, a zatém; przed umorzeniem pożyczki wykupnéj, poszukiwanie na włościanach podobnych długów nie może obarczać nabytéj za pomocą operacji wykupnéj ziemi, oraz niezbędnych przynależytości gospodarstwa i wiejskiego przemysłu włościan.

I. Srodki ściągania jeżeli ziemia nabytą jest przez całą gromadę.

127. Jeżeli ziemia jest nabytą przez całą gromadę wiejską, tedy ta obowiązaną jest nieodmiennie wnosić do Kassy Powiatowéj całą należną od gromady summę w terminach przepisanych, rozkładając, w razie potrzeby, zaległość na całą gromadę, podług rozkładki gromadzkiéj, albo wypłacając tę zaległość z summ gromadzkich, albo z innych zasobów gromady. Przyczém, w celu ściągnienia zaległości z pojedyńczych gospodarzy niewypłatnych, gromada może przedsiębrać następujące środki poszukiwania:

1) użyć na uiszczenie zaległości dochód z należącéj do niewypłatnego gospodarza własności nieruchoméj;

2) oddać niewypłatnego gospodarza, lub kogokolwiek z członków jego rodziny, na postronne zarobki, w tymże lub sąsiednim powiecie, z warunkiem zapłacenia pieniędzy zarobionych do kassy gromadzkiéj; oddawać zaś na zarobki do innych nieodległych gubernij, pozwala się tylko za wyrokiem schadzki wiejskiéj, utwierdzonym przez Pośrednika Pojednawczego, i przytém takich jedynie gospodarzy niewypłatnych, którzy nie płacą zaległości przez upor, niedbałość, albo rozpustę;

3) naznaczyć niewypłatnemu opiekuna, bez którego pozwolenia gospodarz niewypłatny nie może przedawać nic ze swego mienia lub z dochodów, aż do zapłacenia zaległości; albo zamiast gospodarza nieopłatnego naznaczyć starszym w domu innego członka tejże rodziny;

4) przedać osobistą nieruchomą własność niewypłatnego gospodarza, prócz tylko wykupionéj przez włościanina siedziby;

5) przedać tę część ruchomości i zabudowań niewypłatnego dłużnika, która w jego gospodarstwie nie jest niezbędną;

6) odebrać u zalegającego część wydzielonych mu użytków rolnych, albo nawet cały jego wydział gruntowy.

Uwaga. W każdym razie gromada sama wybiera jeden lub kilka ze wskazanych środków poszukiwania; atoli ostatnie trzy środki, wymienione w punkcie 4, 5 i 6-m gromada może przedsiębrać jedynie w razach ostatecznych, kiedy już wszystkie inne środki okażą się do uzyskania zaległości niedostatecznemi.

128. Najbliższy dozór, ażeby w porze przedsięwzięte były przez gromadę wskazane w poprzedzającym 127-m artykule środki ściągnienia należności od niewypłatnych, i doprowadzenie tych środków do skutku wkłada się na zwierzchność wiejską i gminową.

Uwaga. Przedaż majątku ruchomego i zabudowań nieopłatnego, na zasadzie 5-go punktu art. 127-go, uskutecznia się przez zarząd gminowy, na przedstawienie zwierzchności wiejskiéj, przedaż zaś majątku nieruchomego, na zasadzie punktu 4-go tegoż artykułu, uskutecznia się z targów w zarządzie gminowym; przyczém, co do terminu naznaczenia targów i ogłoszenia o nich, zachowują się przepisy w art. 135-m względem przedaży nabytych przez włościan ucząstków ustanowione.

129. Jeżeli należna od gromady opłata wykupna, za którekolwiek półrocze, w ustanowionym terminie wniesioną nie będzie, tedy policja miejscowa po otrzymaniu z Kassy Powiatowéj wykazu w art. 124-m wymienionego, uwiadamia o tém Pośrednika Pojednawczego, który obowiązany jest niezwłócznie przystąpić do ściągnienia zaległości, przyczém może przedsięwziąść środki następujące:

1) zalecić zwierzchności wiejskiéj nieopłatnéj gromady, iżby nikogo nie uwalniała za pasportem ze wsi, bez wyjednanego na to zgodzenia się na piśmie Pośrednika Pojednawczego, i żeby nie odnawiała pasportów włościanom nieobecnym;

2) zamiast wybranych przez gromadę urzędników, naznaczyć innnych, według swojéj uwagi;

3) rozporządzić, ażeby gromada włościan nieopłatnych oddawała na zarobki za kontraktem;

4) opisać, przez policję ziemską, cały ruchomy majątek włościański, i wyłączywszy z opisu to, co jest niezbędném w gospodarstwie włościańskiém i nie może być przedaném bez zrujnowania włościan, uczynić zrozporządzenie, również przez policję ziemską, względem przedania pozostałéj części rzeczonego mienia.

Uwaga. Z liczby wymienionych w tym artykule środków poszukiwania, Pośrednik Pojednawczy w każdém szczególném zdarzeniu wybiera te właśnie, które stosownie do okoliczności miejscowych za najdogodniejsze uzna.

130. W tych ostatecznych razach, kiedy zaległość, dla jakichkolwiek bądź przyczyn, do rocznéj raty urośnie i środkami w poprzedzających artykułach wskazanemi nie będzie ściągniętą, wówczas, po otrzymaniu o tém przedstawienia Pośrednika Pojednawczego, Gubernjalny Urząd do spraw włościańskich obowiązany jest wejść w rozpatrzenie, azali niewypłatność gromady wiejskiéj nie wynikła w skutek jakichkolwiek szczególnych wypadków nieszczęśliwych: pożaru, powodzi, chorób epidemicznych, nieurodzaju ogólnego lub pomoru bydła i t. p., i czy w takich razach nie czuje się potrzeba, aby Rząd okazał gromadzie jakiekolwiek ułatwienia i ulgi. O takich wnioskach swoich Urząd Gubernjalny wchodzi z przedstawieniem do władzy wyższéj. Jeżeli zaś zaległość wynikła w skutek jedynie niedbalstwa i złego prowadzenia się włościan, tedy zwierzchność gubernjalna przedsiębierze surowe środki do ściągnienia zaległości i ku poprawie włościan.

II. *Środki poszukiwania w razie, kiedy nabywcami ziemi są oddzielni gospodarze chat.*

131. Kiedy ziemia jest nabytą przez jedną lub kilka pojedyńczych chat włościańskich, tedy każdy gospodarz chaty za akuratne wniesienie opłaty wykupnéj odpowiada osobiście, jeżeli tylko przy nabyciu przez się ziemi włościanie nie zawiązali byli stowarzyszenia, dla wzajemnego za siebie poręczenia (na zasadzie uwagi do art. 34-go).

132. Najbliższy dozór, iżby gospodarze chat we właściwéj porze wnosili opłaty wykupne, wkłada się na zwierzchność wiejską i gminową.

133. Jeżeli włościanin nie wniesie, w ustanowionym w art. 121-m terminie należnéj odeń opłaty wykupnéj, w takim razie zwierzchność gminowa na przedstawienie zwierzchności wiejskiéj, obowiązana jest przedsięwziąć środki następujące:

1) użyć na pokrycie zaległości dochód z nieruchomego mienia, stanowiącego własność niewypłatnego gospodarza;

2) oddać niewypłatnego gospodarza, albo kogokolwiek z członków jego rodziny, na zarobki włościaninowi tejże wsi, aż do spłacenia zaległości;

3) oddać nieopłatnego, lub kogokolwiek z członków jego rodziny, na zarobki na stronę, w tymże lub sąsiednim powiecie, do czasu ściągnienia zaległości, jeżeli przez to chata nie będzie pozbawioną jedynego robotnika; oddawać zaś na zarobki do innych gubernij, pozwala się tylko za wyrokiem schadzki wiejskiéj, przez Pośrednika Pojednawczego utwierdzonym, i przytém takich tylko nieakuratnych w opłacie, którzy nie uiszczczają się z opłat wykupnych przez upór, niedbalstwo, lub rozpustę;

4) naznaczyć dla nieopłatnego opiekuna, bez którego pozwolenia nieakuratnemu gospodarzowi zabronić przedawać cokolwiek ze swego mienia, lub rozporządzać się swoim dochodem, aż do zapłacenia zaległości, albo zamiast gospodarza nieakuratnego naznaczyć innego, nie przesiedlając nieopłatnego gospodarza i jego rodziny z ich siedziby;

5) poddać pod opisanie i przedaż należące osobiście do nieopłatnego mienie nieruchome, za wyłączeniem jedynie wykupionéj przez włościanina siedziby, która w ciągu pierwszych dziewięciu lat od utwierdzenia Ustawy wyprzedaży na pokrycie zaległości nie podlega;

6) uczynić rozporządzenie względem przedania części mienia ruchomego i budynków niewypłatnego, która nie jest w jego gospodarstwie niezbędnie potrzebną.

Uwaga. Zwierzchności wiejskiéj zostawuje się wybór jednego lub kiku ze wskazanych środków poszukiwania; atoli środki w punkcie 5 i 6-m oznaczone, zwierzchność wiejska może przedsiębrać jedynie w razach ostatecznych, kiedy już wszystkie inne środki poszukiwania okazały się niedostatecznemi do ściągnienia zaległości.

134. Мѣстная полиція, по полученіи изъ Уѣзднаго Казначейства, упоминаемой въ ст. 124-й вѣдомости о недоимкахъ въ выкупныхъ платежахъ, немедленно удостовѣряется на мѣстѣ: приняты ли волостнымъ и сельскимъ начальствами указанныя въ предъидущихъ статьяхъ мѣры для взысканія недоимокъ, и если недоимка еще не пополнена, то полиція, по замѣченнымъ въ принятіи сихъ мѣръ упущеніямъ, дѣлаетъ безотлагательно надлежащее распоряженіе.

135. Если недоимка, исчисленными въ предъидущихъ статьяхъ мѣрами, не будетъ пополнена, то пріобрѣтенный недоимщикомъ участокъ подвергается полиціею продажѣ съ публичныхъ торговъ *съ переводомъ долга по выкупной ссудѣ*, на нижеслѣдующихъ основаніяхъ:

1) для производства таковыхъ торговъ назначаются Губернскимъ Присутствіемъ, по ближайшемъ соображеніи съ мѣстными обстоятельствами, постоянные сроки, одинъ или два въ году, для каждой волости;

2) предъ наступленіемъ каждаго таковаго срока, полиція обязана привести въ извѣстность по какимъ изъ участковъ въ волости, накопившаяся недоимка не пополнена, и за тѣмъ всѣ таковые участки назначить въ публичную продажу, сообщая о семъ въ волостныя и сельскія управленія, какъ того уѣзда, гдѣ находятся означенные участки, такъ и въ смежныя волости и общества другихъ уѣздовъ, для объявленія крестьянамъ на сходахъ, не позже какъ за мѣсяцъ до дня торга;

3) въ объявленіи о продажѣ должно быть означено особо по каждому участку: селеніе, въ коемъ находится участокъ; имя домохозяина; величина участка; сколько слѣдуетъ съ него ежегоднаго выкупнаго платежа; въ теченіе сколькихъ лѣтъ остается вносить сей платежъ; какъ велика недоимка, за которую участокъ назначенъ въ продажу;

4) торги производятся въ мѣстномъ волостномъ правленіи; участвовать же въ нихъ могутъ всѣ лица земледѣльческаго сословія, кромѣ евреевъ;

5) торги начинаются съ суммы накопившейся на участкѣ недоимки по выкупнымъ платежамъ;

6) пока торги не состоялись, недоимщикъ можетъ, уплатою недоимки, удержать за собою продаваемый участокъ;

7) изъ вырученной на торгахъ суммы вносится въ Уѣздное Казначейство слѣдовавшая недоимка; остатокъ же возвращается недоимщику, буде на него не предъявлено другихъ казенныхъ или частныхъ взысканій;

8) купившій участокъ пріобрѣтаетъ всѣ права и принимаетъ на себя всѣ обязанности, лежавшія по владѣнію симъ участкомъ на прежнемъ хозяинѣ онаго, отправляя, независимо отъ взноса выкупныхъ платежей по выкупной ссудѣ, обезпеченной участкомъ, всѣ казенныя и общественныя повинности, наравнѣ съ прочими членами общества.

136. Если на торги въ волостномъ правленіи не явится желающихъ пріобрѣсти участокъ на условіяхъ, указанныхъ въ пунктѣ 8-мъ предъидущей статьи, то производятся новые торги въ уѣздномъ городѣ, на слѣдующихъ основаніяхъ:

1) для сихъ торговъ составляется особое Присутствіе изъ Уѣзднаго Предводителя Дворянства, одного или нѣсколькихъ Мировыхъ Посредниковъ, Исправника, Городничаго и Городскаго Головы;

2) для производства торговъ Губернское по крестьянскимъ дѣламъ Присутствіе установляетъ одинъ или два постоянные въ году срока для каждаго уѣзда;

3) за мѣсяцъ до дня торга, о всѣхъ продаваемыхъ участкахъ сообщается мѣстною полиціею въ волостныя и сельскія управленія, какъ того уѣзда, гдѣ находятся означенные участки, такъ и въ сосѣднія волости и общества другихъ уѣздовъ, для объявленія крестьянамъ на сходахъ; кромѣ того, объявляется о продажѣ въ уѣздномъ городѣ, чрезъ городскую полицію, а также публикуется въ губернскихъ вѣдомостяхъ;

4) участвовать на сихъ торгахъ могутъ всѣ лица земледѣльческаго сословія, кромѣ евреевъ;

5) относительно объявленій о продажѣ, порядка производства и послѣдствій торга соблюдаются правила, указанныя въ пунктахъ 3, 5, 6, 7, и 8-мъ предъидущей статьи;

6) до производства торговъ назначаются отъ мірскаго общества опекуны къ продаваемымъ участкамъ, для наблюденія за сохраненіемъ ихъ цѣнности.

137. Если на торги въ уѣздномъ городѣ не явится желающихъ пріобрѣсти участокъ, на условіяхъ, указанныхъ въ пунктѣ 8-мъ статьи 135-й, то, съ особаго, каждый разъ, разрѣшенія Губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ Присутствія, производятся въ уѣздномъ городѣ, тѣмъ же Уѣзднымъ Присутствіемъ, о коемъ упомянуто въ предъидущей статьѣ, новые торги, *безъ перевода долга по выкупной ссудѣ*, на слѣдующихъ основаніяхъ:

1) объявленіе о торгахъ дѣлается порядкомъ, указаннымъ въ пунктѣ 3-мъ предъидущей статьи;

2) торги начинаются съ числящейся на участкѣ суммы долга по выкупной ссудѣ, выданной Правительствомъ;

3) къ торгамъ допускаются лица всѣхъ сословій, кромѣ евреевъ;

4) изъ вырученной на торгахъ суммы пополняется прежде всего долгъ, лежащій на участкѣ по выкупной ссудѣ, а за тѣмъ предъявленныя на неисправнаго владѣльца участка казенныя и частныя взысканія; остатокъ же возвращается недоимщику.

138. Если на торги, произведенные на основаніи предъидущей статьи, не явится желающихъ, или предложенная на сихъ торгахъ цѣна не будетъ покрывать всего лежащаго на участкѣ долга по выкупной ссудѣ, то въ семъ случаѣ, съ разрѣшенія главнаго выкупнаго учрежденія, примѣняются правила, постановленныя Свод Зак. 1857 г. Т. XI, ч. 2. Уст. Кред. Устан. въ ст. 518-й, а непополненная при этомъ часть означеннаго долга обращается на счетъ запаснаго капитала, о которомъ упоминается ниже въ ст. 143-й.

III. Мѣры взысканія при пріобрѣтеніи земли товариществомъ домохозяевъ.

139. Когда пріобрѣтеніе земли совершается *товариществомъ* домохозяевъ, то, въ случаѣ неисправности во взносѣ ими выкупнаго платежа, примѣняются мѣры, установленныя для взысканія недоимокъ съ отдѣльныхъ домохозяевъ, но въ слѣдующей постепенности:

1) сначала мѣры взысканія, указанныя въ ст. 133-й, обращаются на домохозяевъ, накопившихъ недоимку; а если симъ способомъ не пополнится недоимка, то взысканіе обращается на прочихъ товарищей;

2) если и за симъ недоимка не будетъ пополнена, то приступается къ продажѣ, на основаніи ст. 135, 136 и 137-й, участковъ домохозяевъ, накопившихъ недоимки;

3) если, продажею участковъ неисправныхъ домохозяевъ, накопленная ими недоимка не будетъ пополнена, или если встрѣтится затрудненіе въ отдѣленіи исправныхъ хозяевъ отъ неисправныхъ, то невзысканная недоимка распредѣляется между всѣми товарищами, по величинѣ ихъ участковъ, и за тѣмъ продаются участки тѣхъ домохозяевъ, которые не внесутъ, въ теченіе двухъ недѣль, своей доли недоимки.

ГЛАВА СЕДЬМАЯ.
О КРЕДИТНЫХЪ БУМАГАХЪ, ВЫДАВАЕМЫХЪ ПРИ ВЫКУПѢ.
ОТДѢЛЕНІЕ ПЕРВОЕ.
ОБЩІЯ ПРАВИЛА.

140. Государственные пятипроцентные банковые билеты, назначаемые для выдачи по выкупнымъ ссудамъ, подлежатъ, въ отношеніи ихъ наружнаго вида, присвоенныхъ имъ преимуществъ, платежа по нимъ процентовъ и возврата капитала, правиламъ, установленнымъ въ Высочайше утвержденномъ 1-го Сентября 1859 года Положеніи о государственныхъ пятипроцентныхъ банковыхъ билетахъ; но выпускаются особою серіею и погашаются особыми тиражами.

141. По выкупнымъ свидѣтельствамъ, до замѣна ихъ билетами, владѣльцы получаютъ по *пяти* процентовъ ежегодно.

142. Исправный платежъ процентовъ по билетамъ и свидѣтельствамъ и погашеніе билетовъ обезпечиваются, какъ выкупными платежами крестьянъ, такъ и всѣми средствами, въ распоряженіи Правительства состоящими.

143. Изъ поступающихъ отъ крестьянъ выкупныхъ платежей отчисляется, прежде всего, то, что слѣдуетъ на уплату процентовъ по билетамъ и свидѣтельствамъ, на погашеніе билетовъ и на уплату банковаго долга (если таковой былъ на имѣніи, и удержанъ изъ слѣдовавшей помѣщику выкупной ссуды). За тѣмъ все остальное обращается въ *запасный капиталъ* выкупной операціи, предназначаемый для покрытія издержекъ по управленію оною, а также особыхъ расходовъ и потерь.

Примѣчаніе. Въ видахъ скорѣйшаго погашенія банковыхъ билетовъ, дозволяется главному выкупному учрежденію, съ разрѣшенія Министра Финансовъ, производить усиленный тиражъ оныхъ, по нарицательной цѣнѣ, или покупать билеты, продающіеся на биржѣ, по существующей биржевой цѣнѣ, относя потребные въ томъ и другомъ случаѣ расходы на счетъ остатковъ отъ упомянутаго въ сей статьѣ запаснаго капитала.

144. На всю сумму, слѣдующую помѣщику сверхъ назначенной къ выдачѣ государственными пятипроцентными банковыми билетами, выдается свидѣтельство, если только сумма сія не менѣе 300 рублей. На сумму, не достигающую сего размѣра, вмѣсто свидѣтельства, выдаются билеты.

145. Дробленіе свидѣтельствъ допускается:

1) по желанію помѣщика—на суммы не менѣе 3,000 рублей, и

2) при раздѣлѣ оставшагося послѣ него наслѣдства и для удовлетворенія его кредиторовъ—на суммы не менѣе 300 рублей.

146. При разсчетѣ съ помѣщиками, мелкія суммы, ниже 50 рублей, которыя не могутъ быть выданы ни свидѣтельствомъ, ни банковыми билетами, уплачиваются изъ Уѣздныхъ Казначействъ наличными деньгами изъ казенныхъ суммъ, съ возвратомъ впослѣдствіи изъ выкупныхъ платежей.

147. Свидѣтельства могутъ быть только именныя, и передаются въ другія руки не иначе, какъ крѣпостнымъ порядкомъ, установленнымъ для продажи недвижимыхъ имѣній, но безъ взиманія крѣпостныхъ пошлинъ.

148. Свидѣтельства принимаются въ залоги по подрядамъ, поставкамъ и вообще обязательствамъ частныхъ лицъ съ казною, на томъ же основаніи, какъ билеты Государственныхъ Кредитныхъ Установленій.

134. Policja miejscowa, po otrzymaniu z Kassy Powiatowéj wspomnionego w art. 124-m wykazu zaległości opłat wykupnych, niezwłócznie przekonywa się na miejscu: czy są przedsięwzięte przez zwierzchność gminową i wiejską wymienione w artykułach poprzedzających środki ku wyręczeniu zaległości, i jeżeli zaległość nie jest jeszcze ściągniętą, tedy policja, względem dostrzeżonych w przedsięwzięciu tych środków uchybień, czyni niezwłócznie stosowne rozporządzenie.

135. Jeżeli zaległość, wyliczonemi w poprzedzających artykułach środkami nie będzie ściągnięta, tedy nabyty przez nieopłatnego gospodarza ucząstek policja wystawuje na przedaż z targów publicznych, z przelewem długu co do pożyczki wykupnéj, na zasadach następujących:

1) do odbywania tych targów Urząd Gubernjalny naznacza, po bliższém rozważeniu okoliczności miejscowych, stałe termina, jeden lub dwa w ciągu roku, dla każdéj gminy;

2) przed nastąpieniem każdego takiego terminu, policja obowiązana jest wyświecić, jakie mianowicie ucząstki w gminie obarczone są zaciągniętą i niezapłaconą zaległością, poczém wszystkie te ucząstki wystawić na publiczną przedaż, uwiadamiając o tém zarządy gminowe i gromadzkie, tak tego powiatu, w którym są położone owe ucząstki, jako też gminy i gromady przyległe innych powiatów, dla ogłoszenia włościanom na schadzkach wiejskich, nie późniéj, jak miesiącem pierwiéj przed dniem targu;

3) w ogłoszeniu o przedaży powinny być wymienione osóbno względem każdego ucząstku: wieś w któréj ucząstek jest położony; nazwisko gospodarza chaty; obszar ucząstku; ile wnosi się za niego co rok opłaty wykupnéj; przez ile jeszcze lat należy wnosić tę opłatę; jak znaczna jest zaległość, za którą ucząstek wystawiony zostaje na przedaż;

4) targi odbywają się w miejscowym zarządzie gminowym; uczęstniczyć zaś w nich mogą wszystkie osobie stanu rolniczego, prócz żydów;

5) targi rozpoczynają się od summy zaległości opłaty wykupnéj, obarczającéj ucząstek;

6) dopóki targi nie przyszły do skutku, nieopłatny dłużnik zapłaciwszy zaległość, może zatrzymać przy sobą ucząstek przedawany;

7) z wyręczonéj na targach summy wnosi się do Kassy Powiatowéj zaległość należna; pozostałość zaś powraca się nieopłatnemu dłużnikowi, jeżeli nie wykryły się na nim inne skarbowe i prywatne należności.

8) ten kto kupił ucząstek, nabywa zarazem wszystkie prawa i przyjmuje na siebie wszystkie obowiązki, jakie z rzeczy posiadania tego ucząstku spoczywały na uprzednim jego gospodarzu, odbywając, prócz wnoszenia opłat wykupnych na rachunek pożyczki wykupnéj, na ucząstku zabezpieczonéj, wszystkie powinności skarbowe i gromadzkie, zarówno z innymi członkami gromady.

136. Jeżeli na targi w zarządzie gminowym nie przybędą życzący nabyć ucząstek, na warunkach, w punkcie 8-m artykułu poprzedzającego wymienionych, tedy odbywają się targi nowe w mieście powiatowém, na zasadach następujących:

1) na te targi składa się osóbny Urząd z Marszałka Powiatowego, jednego lub kilku Pośredników Pojednawczych, Sprawnika, Horodniczego i Głowy Miasta;

2) dla odbywania targów Gubernjalny Urząd do spraw włościańskich ustanawia jeden lub dwa stałe w ciągu roku termina w każdym powiecie;

3) miesiącem pierwiéj przed dniem targu, o wszystkich przedających się ucząstkach policja miejscowa zawiadamia zarządy gminowe i gromadzkie, tak tego powiatu, gdzie się owe ucząstki znajdują, jako też sąsiednie gminy i gromady innych powiatów, dla ogłoszenia włościanom na schadzkach; nadto, ogłasza się o przedaży w mieście powiatowem przez policję miejską, i publikuje się także w gazecie gubernjalnéj;

4) uczęstniczyć w tych targach mogą wszystkie osoby stanu rolniczego, prócz żydów;

5) co do ogłoszenia o przedaży, porządku odbycia i skutków targu zachowują się przepisy, w punktach 3, 5, 6, 7 i 8-m artykułu poprzedzającego wskazane;

6) do odbycia targów naznaczają się przez gromadę, opiekunowie przedających się ucząstków, dla przestrzegania zachowania ich ceny.

137. Jeżeli na targi w mieście powiatowem nie przybędą życzący nabyć ucząstek, na warunkach w punkcie 8-m artykułu 135-go wskazanych, tedy za osóbném każdą razą rozstrzygnieniem Gubernjalnego Urzędu do spraw włościańskich, odbywają się w mieście powiatowem, przez tenże Urząd Powiatowy, o którym w poprzedzającym artykule wspomniano, nowe targi, bez przelewu długu pożyczki wykupnéj, na zasadach następujących:

1) ogłoszenie o targach czyni się koleją, wskazaną w punkcie 3-m artykułu poprzedzającego;

2) targi rozpoczynają się od liczącéj się na ucząstku summy długu pożyczki wykupnéj, przez Rząd wydanéj;

3) w targach mogą uczęstniczyć osoby wszystkich stanów, prócz żydów;

4) z wyręczonéj na targach summy zaspakaja się przedewszystkiem dług, obarczający ucząstek z rzeczy pożyczki wykupnéj, a następnie objawione na nieopłatnym właścicielu ucząstku należności skarbowe i prywatne; reszta oddaje się dłużnikowi nieopłatnemu.

138. Jeżeli na targi, odbyte na zasadzie artykułu poprzedzającego, nie przybędą życzący, albo dana na tych targach cena będzie niewystarczającą do zaspokojenia całego ciążącego na ucząstku długu pożyczki wykupnéj, w takim razie, z rozstrzygnienia głównéj instytucji wykupnéj, stosują się przepisy, postanowione w T. XI cz. 2-éj w art. 518-m Ustawy o ustan. Kredyt. Zb. Pr. 1857 r., a niepokryta potém część rzeczonego długu, obraca się na kapitał zapasowy, o którym mówi się w art. 143-m.

III. Środki poszukiwania, jeżeli ziemie przez stowarzyszenie gospodarzy chat są nabyte.

139. Jeżeli nabycie ziemi uskutecznia się przez stowarzyszenie gospodarzy chat, tedy w razie nieakuratnego wnaszania przez nich opłaty wykupnéj, przedsiębiorą się środki, ustanowione dla ściągnienia zaległości z pojedyńczych gospodarzy chat, lecz w kolei następnéj:

1) najprzód środki poszukiwania, w art. 133-m wskazane, zwracają się na gospodarzy chat nieopłatnych; a jeżeli to nie wystarczy na ściągnienie zaległości, tedy poszukiwanie pada na dalszych towarzyszów;

2) jeżeli i tak jeszcze zaległość nie będzie wyręczoną, tedy przystępuje się do przedania na zasadzie art. 135, 136 i 137-go ucząstków gospodarzy nieopłatnych;

3) jeżeli przez przedaż ucząstków nieopłatnych gospodarzy chat, zaciągnięta przez nich zaległość nie zostanie wyręczoną, albo jeżeli zajdzie trudność w oddzieleniu gospodarzy opłatnych od niewypłatnych, tedy zaległość nie wyręczona rozdziela się na wszystkich członków stowarzyszenia, stosownie do obszaru ich ucząstków, i potém przedają się ucząstki tych gospodarzy chat, którzy w ciągu dwóch tygodni nie wniosą swojéj części zaległości.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.
O PAPIERACH KREDYTOWYCH PRZY WYKUPIE.
DZIAŁ PIERWSZY.
PREPISY OGÓLNE.

140. Pięcioprocentowe bankowe bilety państwa, naznaczane do wydania w rzeczy pożyczek wykupnych, podlegają, co do swego kształtu zewnętrznego, nadanych im prerogatyw, opłaty za nie procentów i zwrótu kapitału, przepisom w Najwyżéj utwierdzonéj 1-go września 1859 roku Ustawie o pięcioprocentowych bankowych biletach państwa ustanowionym; lecz wypuszczają się osóbną serją i umarzają się przez osobne losowania.

141. Z rzeczy świadectw wykupnych, przed ich zamienieniem na bilety, właściciele otrzymują po pięć procentów co rok.

142. Regularna opłata procentów z rzeczy biletów i świadectw i umorzenie biletów zabezpieczają się, tak wykupnemi opłatami włościan, jako też wszystkiemi zasobami, w rozporządzeniu Rządu znajdującemi się.

143. Z wpływających od włościan opłat wykupnych oddziela się przedewszystkiém to, co wypada na wypłacenie procentów z rzeczy biletów i świadectw, na umorzenie biletów i na spłacenie długu bankowego (jeżeli ten liczył się na majątku i został zatrzymany z przypadającéj obywatelowi pożyczki wykupnéj). Następnie cała pozostałość obraca się na kapitał zapasowy operacji wykupnéj, przeznaczający się na pokrycie wydatków z rzeczy jéj zarządu, tudzież osóbnych rozchodów i strat.

Uwaga. W celu prędszego umorzenia biletów bankowych, pozwala się głównéj instytucji wykupnéj, z rozstrzygnienia Ministra Skarbu, uskuteczniać zwiększone ich losowanie, po cenie nazywalnéj, albo kupować bilety, przedające się na giełdzie, po istniejącéj cenie giełdowéj, odnosząc w jednym i drugim razie rozchody na rachunek pozostałości wymienionego w tym artykule kapitału zapasowego.

144. Na całą summę, przypadającą obywatelowi prócz naznaczonéj do wydania pięcioprocentowemi bankowemi biletami państwa, wydaje się świadectwo, jeżeli tylko ta summa wynosi nie mniéj nad 300 rubli. Na summę niewynoszącą téj wysokości, zamiast świadectwa wydają się bilety.

145. Rozdrabianie świadectw dozwala się:

1) na żądanie obywatela—na summy nie mniejsze od 3,000 rubli i

2) przy podziale pozostałego po nim spadku i dla zaspokojenia jego wierzycieli—na summy nie mniejsze od 300 rubli.

146. Przy rozrachunku z obywatelami, drobne summy nie wynoszące 50 rubli, które nie mogą być wydane ani świadectwem, ani biletami bankowemi, wypłacają się z Kass Powiatowych gotówką z summ skarbowych, z powrótem następnie z opłat wykupnych.

147. Świadectwa mogą być tylko imienne, i ustępują się w ręce inne nie inaczéj, jak koleją wieczystą, ustanowioną dla przedaży własności nieruchomych, lecz bez pobierania opłat wieczystych.

148. Świadectwa przyjmują się na zastawy w podradach, dostarczeniach i w ogólności w zobowiązaniach osób prywatnych ze skarbem, na tejże zasadzie, jak bilety Kredytowych instrukcij Państwa.

149. Утраченныя свидѣтельства возобновляются порядкомъ, указаннымъ Свод. Зак. 1857 г. Т. XI, ч. 2-й Уст. Кред. Устан. въ ст. 267—271-й.

Примѣчаніе. Объ утратѣ свидѣтельствъ объявляется въ ближайшемъ полицейскомъ мѣстѣ и главному выкупному учрежденію, съ соблюденіемъ правилъ, изложенныхъ въ вышеприведенныхъ статьяхъ Устава Кредитныхъ Установленій.

ОТДѢЛЕНІЕ ВТОРОЕ.

О ПЛАТЕЖѢ ПРОЦЕНТОВЪ ПО СВИДѢТЕЛЬСТВАМЪ.

150. Свидѣтельства назначаются къ выдачѣ, и теченіе по онымъ процентовъ начинается: или 1-го Февраля, или 1-го Мая, или 1-го Августа, или 1-го Ноября, смотря по тому, который изъ сихъ сроковъ долженъ наступить вслѣдъ за окончательнымъ разрѣшеніемъ выкупной ссуды.

Примѣчаніе. Сроки, въ сей статьѣ назначенные, распространяются и на государственные пятипроцентные банковые билеты, выдаваемые вмѣстѣ съ свидѣтельствами.

151. Проценты по свидѣтельствамъ уплачиваются по истеченіи каждыхъ шести мѣсяцевъ. Владѣльцы свидѣтельствъ вправѣ получать проценты и по прошествіи нѣсколькихъ лѣтъ, впрочемъ не болѣе 10-ти. По истеченіи 10-ти лѣтъ, не истребованные проценты обращаются въ фондъ погашенія государственныхъ пятипроцентныхъ билетовъ (ст. 143). Проценты на невзятые въ свое время проценты, ни въ какомъ случаѣ не начисляются.

152. Платежъ процентовъ по свидѣтельствамъ производится во всѣхъ Уѣздныхъ Казначействахъ. Впрочемъ, для полученія процентовъ изъ Уѣздныхъ Казначействъ въ городахъ не губернскихъ, необходимо, чтобы владѣльцы свидѣтельствъ извѣщали о томъ сіи Казначейства, по крайней мѣрѣ, за мѣсяцъ до явки своей за деньгами. Желающіе же получать слѣдующіе имъ проценты постоянно изъ одного какого либо Казначейства, подаютъ (или посылаютъ по почтѣ) объявленія о семъ въ главное выкупное учрежденіе, примѣняясь къ формѣ, приложенной Св. Зак. 1857 г. Т. XI, ч. 2-й Уст. Кред. Устан. къ ст. 169-й. По полученіи таковаго объявленія, учрежденіе сіе дѣлаетъ безотлагательно надлежащее по сему предмету распоряженіе.

153. Проценты по свидѣтельствамъ выдаются въ Уѣздныхъ Казначействахъ по предъявленіи подлинныхъ свидѣтельствъ. Объ уплатѣ процентовъ дѣлается на свидѣтельствахъ надлежащая надпись и выставляется установленный штемпель.

Примѣчаніе. Порядокъ учета процентовъ, уплаченныхъ по свидѣтельствамъ, долженъ производиться по правиламъ, какія установлены будутъ на сей предметъ Министромъ Финансовъ.

ОТДѢЛЕНІЕ ТРЕТІЕ.

О ЗАМѢНѢ СВИДѢТЕЛЬСТВЪ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ПЯТИПРОЦЕНТНЫМИ БАНКОВЫМИ БИЛЕТАМИ.

154. По истеченіи первыхъ пяти лѣтъ съ того дня, когда, по ст. 150-й, началось теченіе процентовъ по тому или другому выкупному свидѣтельству, одна третья часть суммы, въ немъ заключающейся, замѣняется государственными пятипроцентными банковыми билетами; на остальныя же двѣ трети выдается новое свидѣтельство. За тѣмъ, по прошествіи слѣдующихъ пяти лѣтъ, уплачивается владѣльцу билетами еще одна треть первоначальной цѣны свидѣтельства, съ выдачею на остающуюся треть новаго свидѣтельства. Наконецъ, по истеченіи новыхъ пяти лѣтъ, выдается билетами и эта послѣдняя треть.

155. Постепенный замѣнъ свидѣтельствъ государственными пятипроцентными банковыми билетами на основаніи ст. 154-й, производится въ Губернскихъ Присутствіяхъ, въ которыя владѣльцы таковыхъ свидѣтельствъ и должны представлять оныя, по прошествіи каждыхъ пяти лѣтъ.

РАЗДѢЛЪ ТРЕТІЙ.

О правахъ и обязанностяхъ крестьянъ-собственниковъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

ОБЩІЯ ПРАВИЛА.

156. Крестьяне, пріобрѣвшіе въ собственность, при посредствѣ выкупной операціи, отведенный имъ, въ постоянное пользованіе, усадебный и полевой надѣлъ, или опредѣленную выше, въ ст. 56—59-й, часть таковаго надѣла, поступаютъ въ разрядъ *крестьянъ собственниковъ*, по утвержденіи выкупной сдѣлки, съ того срока, въ какой, на основаніи ст. 150-й, будетъ назначена въ выдачѣ выкупная ссуда. Вмѣстѣ съ тѣмъ прекращаются всѣ обязательныя поземельныя отношенія ихъ къ помѣщику.

Примѣчаніе 1-е. Если крестьяне пріобрѣтутъ въ собственность не весь свой надѣлъ, а часть онаго, не менѣе однако указанной въ ст. 56—59-й, то остальная за тѣмъ часть надѣла поступаетъ въ распоряженіе помѣщика, порядкомъ, указаннымъ въ Мѣстныхъ о поземельномъ устройствѣ крестьянъ Положеніяхъ.

Примѣчаніе 2-е. Наравнѣ съ крестьянами, пріобрѣвшими землю при содѣйствіи Правительства, поступаютъ въ разрядъ *крестьянъ-собственниковъ* и крестьяне, пріобрѣвшіе въ собственность усадьбы и полевыя угодья, въ размѣрѣ, указанномъ въ ст. 56—59-й сего Положенія, безъ содѣйствія Правительства.

157. Каждое сельское общество, пріобрѣвшее землю у помѣщика, остается въ составѣ той же волости, и управляется тѣмъ же порядкомъ и подъ наблюденіемъ того же волостнаго и сельскаго начальствъ, какъ и до выкупа. Равнымъ образомъ, одинъ или нѣсколько крестьянскихъ дворовъ, пріобрѣвшихъ землю въ личную собственность, остаются въ составѣ своего прежняго общества, и подчиняются прежнимъ сельскимъ и волостнымъ начальствамъ.

Примѣчаніе. Если изъ числа крестьянъ, составляющихъ сельское общество, половина или болѣе домохозяевъ пріобрѣтутъ свои земли въ собственность, то они могутъ составить отдѣльное общество, установленнымъ порядкомъ.

158. Крестьяне-собственники отправляютъ казенныя и мірскія повинности, какъ денежныя, такъ и натуральныя (въ томъ числѣ и повинность рекрутскую), наравнѣ съ другими крестьянами, вышедшими изъ крѣпостной зависимости, и тѣмъ же порядкомъ, какъ и сіи послѣдніе.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

О ПРАВАХЪ КРЕСТЬЯНЪ-СОБСТВЕННИКОВЪ НА ВЫКУПЛЕННЫЯ ЗЕМЛИ.

159. Правила, изложенныя въ нижеслѣдующихъ статьяхъ, относятся до земель, по коимъ выкупная ссуда еще не уплачена. По уплатѣ сей ссуды, распространяются на выкупленныя земли правила установленныя въ Общемъ Положеніи о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости, въ отношеніи земель, пріобрѣтенныхъ сими крестьянами въ собственность.

160. Когда земля выкуплена цѣлымъ сельскимъ обществомъ, то она признается собственностію всего общества, которое пользуется правомъ разверстки оной между своими членами. Какъ первоначальная разверстка земли, такъ и всякіе послѣдующіе передѣлы оной между крестьянами, допускаются не иначе, какъ по приговору, утвержденному, по крайней мѣрѣ, двумя третями общаго числа всѣхъ крестьянъ, имѣющихъ право голоса на сходѣ.

161. Въ теченіе первыхъ девяти лѣтъ со времени утвержденія сего Положенія общество не можетъ отчуждать пріобрѣтенныхъ имъ въ собственность земель.

162. По истеченіи девяти лѣтъ, но до уплаты выкупной ссуды, общество можетъ отчуждать пріобрѣтенныя имъ земли, подъ которыя выдана сія ссуда, не иначе, какъ съ разрѣшенія Губернскаго Присутствія и со взносомъ вырученныхъ за проданныя земли денегъ, въ счетъ остающагося по выкупной ссудѣ долга.

163. По согласію двухъ третей голосовъ на сходѣ, общество можетъ раздѣлить пріобрѣтенныя земли на подворные участки; но если выкупная ссуда еще не уплачена, то приговоръ о раздѣлѣ долженъ быть засвидѣтельствованъ Мировымъ Посредникомъ, который копію съ приговора представляетъ въ Губернское Присутствіе, для свѣдѣнія и для утвержденія сдѣланнаго обществомъ распредѣленія выкупныхъ платежей между домохозяевами.

Примѣчаніе. При раздѣлѣ земли на подворные участки, сумма выкупныхъ платежей, лежавшая на всемъ обществѣ, распредѣляется сельскимъ обществомъ между домохозяевами, по величинѣ подворныхъ участковъ.

164. Право на участіе въ общемъ владѣніи пріобрѣтенною обществомъ землею каждый отдѣльный крестьянинъ можетъ уступить постороннему лицу не иначе, какъ съ согласія міра.

165. До уплаты выкупной ссуды, выдѣлъ участковъ отдѣльнымъ домохозяевамъ, изъ земли, пріобрѣтенной обществомъ, допускается не иначе, какъ съ согласія общества. Но если домохозяинъ, желающій выдѣлиться, внесетъ въ Уѣздное Казначейство всю причитающуюся на его участокъ выкупную ссуду, то общество обязывается выдѣлить крестьянину, сдѣлавшему такой взносъ, соотвѣтственный оному участокъ, по возможности къ одному мѣсту, по усмотрѣнію самого общества, а впредь до выдѣла, крестьянинъ продолжаетъ пользоваться пріобрѣтенною имъ частію земли въ составѣ мірскаго надѣла, безъ взноса выкупныхъ платежей.

166. Участки, пріобрѣтенные не всѣмъ обществомъ, а отдѣльными домохозяевами, составляютъ личную собственность каждаго, и переходятъ по наслѣдству, согласно существующимъ мѣстнымъ обычаямъ.

167. До погашенія выкупной ссуды, подворные участки, пріобрѣтенные отдѣльными домохозяевами, не могутъ быть раздробляемы при переходѣ по наслѣдству, отчужденіи, или другимъ какимъ бы то ни было образомъ.

Примѣчаніе. Впрочемъ, по особому ходатайству владѣльцевъ участковъ, губернское выкупное учрежденіе можетъ разрѣшать раздѣлы обширныхъ участковъ, если отъ того не уменьшится обезпеченіе казны въ исправномъ поступленіи выкупныхъ платежей.

168. Въ случаѣ неимѣнія у умершаго крестьянина-собственника наслѣдниковъ, принадлежавшій ему

149. Stracone świadectwa ponawiają się porządkiem wskazanym w Zbiorze Praw 1857 r. w T. XI cz. 2-éj Ust. Kred. Ustan. w art. 267—271-m.

Uwaga. O straceniu świadectw ogłasza się w najbliższym urzędzie policyjnym i zawiadamia się główna instytucja wykupna, z zachowaniem przepisów wyłożonych w wyżéj przytoczonych artykułach Ustawy Ustanowień Kredytowych.

DZIAŁ DRUGI.

O PŁACENIU PROCENTÓW Z RZECZY ŚWIADECTW.

150. Świadectwa naznaczają się do wydania, i przyrost procentów od nich zaczyna się: albo od 1-go lutego, albo od 1-go maja, albo od 1-go sierpnia, albo od 1-go listopada, stosownie do tego, który z tych terminów ma nastąpić tuż po ostateczném rozstrzygnieniu pożyczki wykupnéj.

Uwaga. Termina w tym artykule naznaczone, stosują się także i do pięcioprocentowych bankowych biletów państwa, razem ze świadectwami wydawanych.

151. Procenta z rzeczy świadectw wypłacają się po upłynieniu każdych sześciu miesięcy. Właściciele świadectw mają prawo otrzymywać procenta i po upłynieniu lat kilku, zresztą nie więcéj nad dziesięć. Po przejściu lat 10-ciu, niezapotrzebowane procenta obracają się na fundusz umorzenia pięcioprocentowych biletów państwa (art. 143). Procenty od niewziętych w swoim czasie procentów w żadnym razie nie liczą się.

152. Opłata procentów z rzeczy świadectw odbywa się we wszystkich Kassach Powiatowych. Zresztą, dla otrzymania procentów z Kass Powiatowych w miastach niegubernjalnych, trzeba, iżby właściciele świadectw uwiadamiali o tém te Kassy przynajmniéj miesiącem pierwiéj przed swém przybyciem po pieniądze. Życzący zaś otrzymywać przypadające sobie procenta stale w jednéj któréjkolwiek Kassie Powiatowéj, podają (albo posyłają przez pocztę) uwiadomienie o tém do głównéj instytucji wykupnéj, stosując się do formy załączonéj do art. 169-go T. XI cz. 2-éj Ust. Kred. Ustan. Zb. Pr. 1857 r. Po otrzymaniu tego uwiadomienia, instytucja ta niezwłócznie czyni właściwe w tym przedmiocie rozporządzenie.

153. Procenta z rzeczy świadectw wydają się w Kassach Powiatowych po okazaniu świadectw autentycznych. O zapłaceniu procentów czyni się na świadectwie właściwy napis i przykłada się pieczęć ustanowiona.

Uwaga. Porządek obrachowania procentów z rzeczy świadectw opłaconych, ma się odbywać podług przepisów, jakie na ten przedmiot przez Ministra Skarbu będą ustanowione.

DZIAŁ TRZECI.

O ZAMIANIE ŚWIADECTW NA PIĘCIOPROCENTOWE BANKOWE BILETY PAŃSTWA.

154. Po upływie pierwszych pięciu lat od owego dnia, od którego według art. 150-go zaczęły się liczyć procenta z rzeczy tego lub owego świadectwa wykupnego, jedna trzecia część summy w niém zawartéj, zamienia się na pięcioprocentowe bankowe bilety państwa; na pozostałe zaś dwie trzecie wydaje się świadectwo nowe. Potém, po upłynieniu pięciu lat następujących, wypłaca się właścicielowi biletami jeszcze jedna trzecia pierwotnéj ceny świadectwa, z wydaniem na pozostałą trzecią część świadectwa nowego. Nakoniec po upłynieniu nowych pięciu lat, i ta ostatnia trzecia część wydaje się biletami.

155. Stopniowa zamiana świadectw na pięcioprocentowe bankowe bilety państwa, na zasadzie artykułu 154-go, uskutecznia się w Urzędach Gubernjalnych, w których też właściciele takich świadectw mają je składać po upłynieniu każdych pięciu lat.

ODDZIAŁ TRZECI.

O PRAWACH i OBOWIĄZKACH WŁOŚCIAN-WŁAŚCICIELI.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

PRZEPISY OGÓLNE.

156. Włościanie, którzy za pomocą operacji wykupnéj nabyli na własność wydzielony sobie na stałe użytkowanie wydział siedzibowy i rolny, albo oznaczoną wyżéj w art. 56—59-m część tego wydziału, przechodzą do klassy włościan-właścicieli, po utwierdzeniu umowy wykupnéj, od tego terminu, w którym na zasadzie art. 150-go będzie naznaczona do wydania pożyczka wykupna. Jednocześnie także ustają wszystkie obowiązujące ich stosunki terrytorjalne względem obywatela.

Uwaga 1-sza. Jeżeli włościanie nabędą na własność nie cały swój wydział, ale część jego, nie mniejszą jednakże od oznaczonéj w art. 56—59-m, tedy część pozostała wydziału przechodzi w rozporządzenie obywatela, koleją w Miejscowych Ustawach o terrytorjalném urządzeniu włościan wskazaną.

Uwaga 2-ga. Zarówno jak włościanie, którzy nabyli grunta przy pomocy Rządu, przechodzą do klassy włościan właścicieli i ci także włościanie, którzy nabyli na własność siedziby i użytki rolne w obszarze, w art. 56—59-m niniejszéj Ustawy wskazanym, bez pomocy Rządu.

157. Każda gromada wiejska, która nabyła ziemię u obywatela, pozostaje w składzie tejże gminy, i jest rządzoną tymże porządkiem i pod dozorem tejże zwierzchności gminy i gromady, jak przed wykupem. Również też jedna lub kilka chat włościańskich, które na osobistą własność ziemię nabyły, pozostają w składzie dotychczasowéj gromady swojéj, i ulegają dotychczasowym zwierzchnościom wiejskim i gminowym.

Uwaga. Jeżeli z liczby włościan, gromadę wiejską składających, połowa lub więcéj gospodarzy chat nabędą swe grunta na własność, tedy ci mogą utworzyć osóbną gromadę koleją ustanowioną.

158. Włościanie-właściciele odbywają skarbowe i gromadzkie powinności, tak pieniężne, jako i naturalne (w téj liczbie i powinność rekrucką), na równi z innymi włościanami, którzy z zależności poddańczéj wyszli, i tymże porządkiem jak ci ostatni.

ROZDZIAŁ DRUGI.

O PRAWACH WŁOŚCIAN-WŁAŚCICIELI NA GRUNTA WYKUPIONE.

159. Przepisy w następujących artykułach wyłożone, odnoszą się do tych gruntów, za które pożyczka wykupna nie jest jeszcze spłaconą. Po spłaceniu téj pożyczki, na ziemie wykupione rozciągają się przepisy, ustanowione w Ogólnéj Ustawie o włościanach z poddańczéj zależności wyszłych, względem gruntów przez tych włościan na własność nabytych.

160. Kiedy ziemia jest wykupiona przez całą gromadę wiejską, tedy ziemia ta uznaje się za własność całéj gromady, używającéj prawa rozdziału jéj między swoich członków. Tak początkowy rozdział ziemi, jako też wszelkie następne nowe podziały jéj między włościanami, pozwalają się nie inaczéj, jak w skutek wyroku, utwierdzonego przynajmniéj przez dwie trzecie ogólnéj liczby wszystkich włościan, mających prawo głosu na schadzce.

161. W ciągu pierwszych dziewięciu lat od chwili zatwierdzenia téj Ustawy, gromada nie może przedawać gruntów nabytych przez siebie na własność.

162. Po upływie dziewięciu, lat wszakże tylko przed spłaceniem pożyczki wykupnéj, gromada może aljenować grunta na własność przez się nabyte, na które wydana jest ta pożyczka, nie inaczéj, jak za pozwoleniem Urzędu Gubernjalnego i ze złożeniem otrzymanych za przedane grunta pieniędzy, na rachunek pozostającego długu pożyczki wykupnéj.

163. Za zgodą dwóch trzecich głosów na schadzce, gromada może nabyte grunta rozdzielić na ucząstki dziedziczne, lecz jeżeli pożyczka wykupna nie jest jeszcze spłaconą, tedy wyrok o rozdziale powinien być zaświadczony przez Pośrednika Pojednawczego, który kopję wyroku przedstawia Urzędowi Gubernjalnemu, dla wiadomości i dla utwierdzenia uczynionego przez gromadę rozdziału opłat wykupnych pomiędzy gospodarzami chat.

Uwaga. Przy podziale ziemi na ucząstki dziedziczne, summę opłat wykupnych, liczącą się dotąd na całéj gromadzie, gromada wiejska rozkłada na gospodarzy chat, stosownie do wielkości ucząstków chat pojedyńczych.

164. Prawo do uczęstnictwa we wspólném władaniu nabytéj przez gromadę ziemi, każdy włościanin pojedyńczy może ustąpić osobie postronnéj nieinaczéj, jak za zgodą gromady.

165. Przed spłaceniem pożyczki wykupnéj, wydział ucząstków pojedyńczym gospodarzom chat, z ziemi przez gromadę nabytéj, może mieć miejsce nie inaczéj, jak za zgodą gromady. Ale jeżeli gospodarz chaty, chcący oddzielić się, wniesie do Kassy Powiatowéj całą przypadającą na jego ucząstek pożyczkę wykupną, tedy gromada obowiązana jest wydzielić włościaninowi, który wniosł tę wypłatę, odpowiedni jéj ucząstek, ile możności w jednym obrębie, stosownie do własnéj uwagi gromady, dopóki zaś wydział nie nastąpi, włościanin użytkuje z nabytéj przez siebie części ziemi w składzie wydziału gromadzkiego, nie wnosząc opłat wykupnych.

166. Ucząstki, nabyte nie przez całą gromadę, ale przez pojedyńczych gospodarzy chat, stanowią osobistą własność każdego, i przechodzą drogą spadku, stosownie do istniejących zwyczajów miejscowych.

167. Do umorzenia pożyczki wykupnéj, ucząstki chat pojedyńczych, nabyte przez oddzielnych gospodarzy chat, nie mogą być rozdrabiane przy przejściu drogą spadku, przedaży, lub wszelkim innym sposobem.

Uwaga. Zresztą, w skutek usilnego starania właścicieli ucząstków, gubernjalna instytucja wykupna może zezwalać na rozdział ucząstków obszernych, jeżeli przez to nie zmniejszy się zabezpieczenie skarbu co do regularnego wpływu opłat wykupnych.

168. W razie, jeżeli po zmarłym włościaninie-właścicielu nie ma spadkobierców, należący doń ucząstek,

участокъ, какъ имущество выморочное, обращается въ собственность того сельскаго общества, въ предѣлахъ коего участокъ сей находится.

169. Участки, пріобрѣтенные отдѣльными крестьянами въ личную собственность, могутъ быть отчуждаемы съ соблюденіемъ слѣдующихъ условій:

1) въ теченіе первыхъ девяти лѣтъ, со времени утвержденія сего Положенія, каждый таковой участокъ можетъ быть проданъ только одному изъ членовъ того же сельскаго общества (какъ прежнихъ, такъ и вновь вступающихъ въ оное), съ тѣмъ при томъ, чтобы, съ покупкою участка, пріобрѣтатель принималъ на себя всѣ обязательства по уплатѣ выкупной ссуды, и

2) по истеченіи первыхъ девяти лѣтъ, пріобрѣтенный участокъ можетъ быть проданъ и постороннему лицу, если только сіе послѣднее уплатитъ весь числящійся на участкѣ долгъ по выкупной ссудѣ.

170. До погашенія выкупной ссуды, пріобрѣтенная сельскимъ обществомъ или отдѣльнымъ крестьянскимъ дворомъ земля не можетъ быть представлена въ залогъ, ни для полученія ссуды изъ кредитнаго установленія, ни по обязательствамъ съ казною или частными лицами.

171. Никакою частною сдѣлкою крестьянъ и крестьянскихъ обществъ, по отдачѣ въ наемъ выкупленныхъ ими земель, или по другимъ обязательствамъ, не стѣсняется право Правительства обращать законное взысканіе на сіи земли, въ случаѣ неисправности во взносѣ выкупныхъ платежей, и вообще во всѣхъ тѣхъ случаяхъ, въ которыхъ, общими законами и Положеніями о крестьянахъ, такое взысканіе допускается.

ГЛАВА ТРЕТІЯ.

О ПЕРЕХОДѢ КРЕСТЬЯНЪ-СОБСТВЕННИКОВЪ ВЪ ДРУГІЯ ОБЩЕСТВА И СОСЛОВІЯ.

172. Крестьяне-собственники могутъ переходить въ другія общества и сословія, съ соблюденіемъ лишь общихъ правилъ, установленныхъ въ Общемъ Положеніи о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости. Но при увольненіи изъ обществъ крестьянъ-собственниковъ, обязанныхъ взносомъ выкупныхъ платежей, для погашенія выкупной ссуды, соблюдаются, сверхъ упомянутыхъ правилъ, особыя условія, изложенныя въ нижеслѣдующихъ статьяхъ.

173. Когда земля пріобрѣтена отъ помѣщика цѣлымъ сельскимъ обществомъ, то отдѣльнымъ членамъ сего общества дозволяется увольненіе изъ онаго, по уплатѣ половины капитальнаго долга, причитающагося, по выкупной казенной ссудѣ, на участокъ, состоящій въ пользованіи увольняемаго, буде мірское общество приметъ на себя ручательство за остальную половину уплаты. Въ такомъ случаѣ вышеозначенный взносъ обращается на погашеніе соразмѣрной части выкупнаго долга, съ уменьшеніемъ выкупныхъ платежей общества, а полевой надѣлъ и усадебная земля увольняемаго крестьянина поступаютъ въ распоряженіе общества; усадебныя же строенія онъ можетъ снести или продать на своз въ шестимѣсячный срокъ, или же уступить ихъ тому члену мірскаго общества, которому передается упраздненный усадебный участокъ. Если изъ сельскаго общества, пріобрѣвшаго свой надѣлъ, уволено до одной трети членовъ онаго, на означенномъ выше основаніи, и члены сіи не замѣнены другими, то дальнѣйшее увольненіе членовъ общества, безъ предварительнаго взноса капитала, соотвѣтствующаго лежащей на нихъ долѣ выкупной уплаты, не иначе можетъ быть разрѣшено, какъ съ утвержденія Губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ Присутствія.

174. Изъ крестьянскаго общества, на которомъ числится недоимка по выкупнымъ платежамъ, или казеннымъ податямъ, никто не можетъ быть уволенъ безъ предварительнаго на то согласія Губернскаго Присутствія.

175. Каждый домохозяинъ, пріобрѣвшій отдѣльный участокъ въ личную собственность, съ выдачею отъ Правительства выкупной ссуды, можетъ безпрепятственно выдти изъ общества во всякое время; но до погашенія сей ссуды, онъ обязанъ предварительно продать пріобрѣтенный участокъ другому лицу, на основаніяхъ, изложенныхъ въ ст. 169-й.

176. Каждый крестьянинъ, принадлежащій къ составу крестьянскаго двора, пріобрѣвшаго землю въ личную собственность, съ выдачею отъ Правительства выкупной ссуды, можетъ требовать увольненія изъ общества, если на сіе изъявитъ согласіе домохозяинъ, на ближайшей отвѣтственности котораго лежитъ исправный взносъ выкупныхъ платежей.

177. Изложенныя, въ предъидущихъ статьяхъ, ограниченія не относятся до принадлежащихъ къ семействамъ крестьянъ-собственниковъ лицъ женскаго пола, которыя увольняются изъ обществъ на основаніи Общаго Положенія о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости. Изъ сего правила изъемлются лица женскаго пола, которыя сами содержатъ участки земли, за кои причитаются выкупные платежи.

178. Выходящему изъ общества крестьянину выдается увольнительное свидѣтельство отъ волостнаго старшины, порядкомъ, указаннымъ въ Общемъ Положеніи о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости.

179. Пріемъ постороннихъ лицъ въ общества крестьянъ-собственниковъ и пріемъ крестьянъ-собственниковъ въ другія общества и сословія, а также причисленіе ихъ въ окладъ, исключеніе изъ онаго и перечисленіе изъ одного оклада въ другой, производятся на основаніи правилъ, изложенныхъ въ Общемъ Положеніи о крестьянахъ, вышедшихъ изъ крѣпостной зависимости.

Подписалъ: Предсѣдательствующій Государственнаго Совѣта Графъ Д. Блудовъ.

jako mienie odumarłe, przechodzi na własność téj gromady wiejskiéj, w któréj obrębach znajduje się ów ucząstek.

169. Ucząstki, przez pojedyńczych włościan na osobistą własność nabyte, mogą być przedawane z zachowaniem warunków następujących:

1) w ciągu pierwszych dziewięciu lat od czasu utwierdzenia Ustawy niniejszéj, każdy taki ucząstek może być przedany tylko jednemu z członków tejże gromady wiejskiéj (tak uprzednich, jako i nowo przybywających do niéj), z tém wszakże zastrzeżeniem, iżby jednocześnie z nabyciem ucząstka, nabywca przyjmował na siebie wszystkie obowiązki względem wypłaty pożyczki wykupnéj, i

2) po upłynieniu pierwszych dziewięciu lat, nabyty ucząstek może być także przedany osobie postronnéj, skoro tylko ta ostatnia zapłaci cały dług pożyczki wykupnéj na ucząstku liczący się.

170. Do umorzenia pożyczki wykupnéj, nabyta przez gromadę wiejską albo przez pojedyńczą chatę włościańską ziemia, nie może być dawana w zastaw, ani dla otrzymania pożyczki z instytucji kredytowéj ani w zobowiązaniach ze skarbem lub osobami prywatnemi.

171. Żadna prywatna umowa włościan i gromad włościańskich, względem wynajęcia wykupionych przez nich gruntów, lub względem innych zobowiązań, nie ogranicza prawa Rządu co do opierania na tych gruntach prawnego poszukiwania, w razie nieakuratności we wnoszeniu opłat wykupnych, i w ogólności we wszystkich tych zdarzeniach, w których ogólne przepisy prawa i Ustawy o włościanach takowe poszukiwanie czynią możliwém.

ROZDZIAŁ TRZECI.

O PRZECHODZENIU WŁOŚCIAN-WŁAŚCICIELI DO INNYCH GROMAD I STANÓW.

172. Włościanie-właściciele mogą przechodzić do innych gromad i stanów, z zachowaniem jedynie przepisów ogólnych, ustanowionych w Ogólnéj Ustawie o włościanach z poddańczéj zależności wyszłych. Lecz przy uwolnieniu z gromad włościan-właścicieli, obowiązanych uiszczać opłaty wykupne, aż do umorzenia pożyczki wykupnéj, zachowują się, prócz owych przepisów, osóbne warunki, w następujących artykułach wyłożone.

173. Kiedy ziemia jest nabytą od obywatela przez całą gromadę wiejską, wówczas oddzielni członkowie téj gromady mogą się z niéj uwalniać, po zapłaceniu połowy długu kapitalnego, przypadającego, z rzeczy wykupnéj pożyczki skarbowéj, na ucząstek w użytkowaniu uwalnianego znajdujący się, skoro tylko gromada włościańska przyjmie na siebie porękę w uiszczeniu połowy pozostałéj. W takim razie wspomniona wyżéj wypłata idzie na umorzenie odpowiedniéj części długu wykupnego, ze zmniejszeniem wykupnych opłat gromady, a wydział rolny i ziemia siedzibna włościanina uwalnianego przechodzą w rozporządzenie gromady; zabudowania zaś siedzibne może on zabrać lub przedać dla wywiezienia w terminie sześciomiesięcznym, albo też ustąpić je temu członkowi gromady włościańskiéj, któremu oddaje się opróżniony ucząstek siedzibny. Jeżeli z gromady wiejskiéj, która nabyła swój wydział, uwolniono jedną trzecią część jéj członków, na rzeczonéj wyżéj zasadzie, i członkowie ci nie są zamienieni przez innych, tedy dalsze uwolnienie członków gromady, bez uprzedniego wniesienia kapitału, odpowiedniego ciążącéj na nich części opłaty wykupnéj, nie inaczéj może być pozwolone, jak za utwierdzeniem Gubernjalnego do spraw włościańskich Urzędu.

174. Z gromady włościańskiéj, na któréj liczy się zaległość opłat wykupnych, bądź też podatków skarbowych, nikt nie może być uwolnionym bez uprzedniego na to zgodzenia się Urzędu Gubernjalnego.

175. Każdy gospodarz chaty, który oddzielny ucząstek nabył na własność osobistą, z wydaniem od Rządu pożyczki wykupnéj, bez żadnéj przeszkody może w każdym czasie wystąpić z gromady; lecz przed umorzeniem téj pożyczki, obowiązany jest najprzód przedać nabyty ucząstek innéj osobie, na zasadach w art. 169-m wyłożonych.

176. Każdy włościanin, należący do składu chaty włościańskiéj, która nabyła ziemię na własność osobistą, z wydaniem od Rządu pożyczki wykupnéj, może żądać uwolnienia z gromady, skoro na to oświadczy swoje zgodzenie się gospodarz chaty, na którego najbliższéj odpowiedzialności leży regularne uiszczanie opłat wykupnych.

177. Wyłożone w artykułach poprzedzających ograniczenia, nie odnoszą się do należnych do rodzin włościan-właścicieli osób płci żeńskiéj, które uwalniają się z gromad na zasadzie Ustawy Ogólnéj o włościanach z zależności poddańczéj wyszłych. Z tego prawidła wyłączają się osoby płci żeńskiéj, które same trzymają ucząstki rolne, za które opłaty wykupne należą.

178. Występującemu z gromady włościaninowi wydaje się świadectwo uwalniające od starosty gminy, koleją wskazaną w Ogólnéj Ustawie o włościanach z zależności poddańczéj wyszłych.

179. Przyjęcie postronnych osób do gromady włościan-właścicieli i przyjęcie włościan-właścicieli do innych gromad i stanów, tudzież zaliczenie ich do listy podatkowéj, wykreślenie z niéj i przenoszenie z jednéj listy do drugiéj, odbywa się na zasadzie przepisów, wyłożonych w Ogólnéj Ustawie o włościanach z zależności poddańczéj wyzwolonych.

Podpisał: Prezydujący Rady Państwa Hrabia D. Błudow.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Spełniło się nakoniec, co dla serc chrześcijańskich, dla miłośników ludzkości, już od kilku miesięcy było przedmiotem smutku i trwogi. Wojska francuzkie opuszczają Syrję, i życie, cześć i majątek mieszkańców nie mają innéj rękojmi prócz słowa Fuad-paszy, że rząd turecki jest dosyć silny do utrzymania porządku, bez obcéj pomocy. Czytelnikom naszym wiadomo, że grono najzacniejszych i najwyżéj w mniemaniu powszechném stojących mężów, wszystkich wyznań, zebrało się w Paryżu w niewielki, ale czynny komitet,—pomocy dla chrześcijan wschodnich; że ten komitet zaniósł do senatu cesarstwa prośbę, aby rząd wojsk z Syrji nie wyprowadzał, dopóki przynajmniéj świat nie dowie się, co kommissja europejska dla bezpieczeństwa owych nieszczęśliwych gór uczyniła; wiadomo i to, że gdy przyszło do rozstrząśnienia téj prośby i wielu innych, z rozmaitych stron w tymże przedmiocie senatowi nadesłanych, kommissja, do któréj to należało, zbadawszy myśl rządu, że wycofanie wojska jest nieodzowne, radziła przejść do porządku dziennego, czyli zostawić wyżéj wspomnianą prośbę bez odpowiedzi. Szlachetność narodowi francuzkiemu wrodzona, uszanowanie senatu dla samego siebie, nie pozwoliły izbie przyjąć od razu rady kommissji i zimne milczenie nakazać głosowi sumienia i wzruszeniom litości; uchwalono więc w uroczystych obradach zgłębić raz jeszcze przedmiot, a jeśli nieubłagane okoliczności nie pozwolą Francji spełnić świętego posłannictwa, niech potomność dowie się przynajmniéj, kto jéj związał ręce, kto wytrącił oręż z rąk obrońców uciśnionéj ludzkości. Między mówcami senatu odznaczyli się gorącem spółczuciem dla chrześcijan, kardynał Donnet, margrabia de la Rochejacquelein i inni; czerpali oni swoje dowody, w obszerném piśmie, bezimiennie przez duchownych i świeckich legitymistów wypracowaném; barwa więc tego początku odbiła się w głosach mówców i pewien rodzaj niezadowolenia ze strony rządu wywołało. Powiernik, a często tłumacz jego wrażeń, Konstytucjonista przemówił do Francji, jakby dla złagodzenia smutku, jakim przejście senatu do porządku dziennego wszystkie prawe serca przeniknąć miała. Półurzędowy dziennik nie tai, że główna przyczyna cofnienia wojsk francuzkich leży w drażliwości Anglji i Austrji, podejrzewających cesarza Napoleona o dążność przywłaszczenia sobie powszechnego rozjemstwa w główniejszych sprawach świata; tłumaczy, że gdy na pierwsze żądanie pójścia z pomocą ginącym chrześcijanom, Europa użyczyła sześć miesięcy czasu, na drugie zaś tylko 3 miesiące, Francja nie chciała się narazić na to, aby trzeciemu zupełnie odmówiła. Zwracając się zaś do legitymistów, owych twórców wspomnianego wyżéj pisma, dziwi się, że ci sami co dotąd z taką wrzawą występywali z prawem przeciw czynowi, dziś chcieliby czyn wynieść nad prawo. Po takiem przygotowaniu umysłów, minister Billault w świetnéj mowie, mianéj d. 15 maja w senacie, zamknął rozprawy i ośmielił senat pójść za radą, przez pana Rover w imieniu kommissji podaną; oświadczył bowiem: naprzód, że Francja ustąpi z zajmowanego przez wojsko swoje kraju Syrji na dniu 5 czerwca.

Powtóre, że jeżeli odwrót wojska ściągnie nieszczęśliwe następstwa, będzie to skutkiem zapoznania rad Francji.

Potrzecie, że Francja była tylko w Syrji pełnomocnicą Europy; nie Francja więc, ale Europa Syrję opuszcza.

Poczwarte, że po odpłynieniu wojska, sześć okrętów francuzkich nie przestanie krążyć około brzegów bejruckich; że Anglja zespoli się w tym dozorze z Francją, i jéj flaga powiewać będzie obok francuzkiéj i rossyjskiéj.

Popiąte, że w razie potrzeby i na innych środkach nie zbędzie.

I nakoniec, poszóste, że Francja uwolniona od europejskiego pełnomocnictwa, odzyskała całą swobodę działania.

Widać z tych objaśnień, że rząd francuzki nie ufa skuteczności środków, aż dotąd przedsiębranych w celu uspokojenia Syrji, że lęka się nowych wybuchów fanatyzmu; że zastrzega dla siebie wolność w razie ich ziszczenia, wystąpić we własném imieniu i dopóty nie włożyć do pochew oręża, dopóki zadaniu swojemu w zupełności nie podoła. Łatwo pojąć, że takie wyjaśnienie rzeczy zaspokoiło i tych senatorów, co trwożyli się możliwém oziębieniem stosunków z Anglją i tych, których wysoko bijące serce czułe jest przedewszystkiém na sławę i ludzkość. Przejście więc do porządku dziennego mogło być wyrzeczone, skoro senat przeświadczył się, że o ile rząd postanowił być wiernym przyjętym wobec konferencji europejskiéj obowiązkom, o tyle nie zostawi chrześcijan wschodnich ich nieszczęśliwéj doli.

Dla obfitości przedmiotów w dzisiejszym numerze Kurjera, nie mogliśmy umieścić adresów, złożonych przez obie izby wiedeńskie Franciszkowi Józefowi, w odpowiedź na mowę, którą cesarz ich prace zagaił. A lubo oba adresy są tylko parafrazą mowy tronowéj, zachodzą wszakże między niemi ważne różnice. W piśmie izby wyższéj łatwo odgadnąć jego twórcę, poetę Anastazego Grünn (hrabiego Auersperg); treścią jego jest wynurzenie radości z nowego porządku rzeczy i Austrja z uczuciem wdzięczności usłyszy, że izba panów objawia tak wyzwolone zasady. Pod tym względem obadwa adresy są najzupełniéj zgodne; wszakże adres izby panów daleko silniéj wyraża się o niezbędnéj potrzebie jedności cesarstwa, niż adres izby poselskiéj, zdający się widzieć większe bezpieczeństwo dla przyszłości państwa w pracach pojedyńczych sejmów, niż w opiece, jaką by rząd rozciągnąć nad nią zamierzał. Nadto, izba panów znajduje, że potrzeba utrzymania pokoju tam ustaje, gdzie zaczynają się wymagania czci i powagi wielkiego państwa; tymczasem izba poselska mówi tylko, że gotowa jest bronić Austrji od wszelkiéj napaści. W domówieniu, odpowiadającém na stanowcze wyrazy cesarskie, wyrzeczone pod koniec mowy, iż całą potęgą swéj władzy postanowił bronić całości jednolitego państwa, zachodzi także pewna różnica między dwóma adresami. Izba panów chce poświęcić w obronie jedności państwa, ogłoszonéj przez konstytucję 26 lutego, krew' i majątek, tudzież mówi cesarzowi, że po tylu dowodach łaskawości, może okazać się niezłomnym, stałym i silnym. Izba poselska zaprzestaje na zapewnieniu, że najjaśn. pan znajdzie ją zawsze wierną przy swym boku. Jakoż drugi ten adres stał się celem żwawéj napaści ze strony głównego redaktora Wschodnio-niemieckiéj Poczty, pana Kurandy, który i w saméj izbie ściągnął ostrą naganę posła czeskiego, Riegera i znacznéj części spółczłonków, nie pałających tak gwałtowną miłością austryjackiéj centralizacji.

Ale nierównie ważniejszym aktem jest mowa czyli adres, wniesiony na sejm węgierski przez wielkiego prawoznawcę pana Deak. Według słów francuzkiego dziennika, ten mąż stanu wykłada stosunki między Węgrami i Austrją, a wywód jego nosi na sobie pieczęć, różniącą go od wszystkich tego rodzaju pism nowoczesnych, w jakich ludy zwykły dopominać się o swą narodowość. Nie odwołuje się pan Deak do żadnéj idei oderwanéj: nie wzywa zasad narodowości; przywodzi tylko traktaty i artykuły prawa. Nie podamy w tém miejscu treści mowy pana Deak, bo czytelnicy znajdą ją niżéj i przeświadczą się sami, że godną jest najbaczniejszego rozpamiętywania. Powiemy tylko, że panującą jéj myślą jest ustalenie jedynie osobowego związku między Węgrami i Austrją; że nie przyjmuje dla Węgier ani konstytucji 26 lutego, ani rady cesarstwa; że domaga się osóbnych i odpowiedzialnych ministrów węgierskich; że żąda wezwania na sejm węgierski posłów siedmiogrodzkich, kraj ich bowiem dobrowolnie zagłosował w 1848 r. powrót swój do jedności z koroną węgierską; że co do Kroacji, gotów jest wejść w przejrzenie paktu związkowego i przyjąć w nim takie zmiany, jakie sejm kroacki za najdogodniejsze dla siebie uzna; że nakoniec, ogłasza równość wszystkich obywateli w obliczu prawa i równość wszystkich narodowości w królestwie. W obec tak stanowczego programmatu, zadrżały z oburzenia dzienniki wiedeńskie, a mianowicie gazeta dunajska, powiernica myśli hrabiego Rechberg, głośno woła, że pod temi warunkami, jedność cesarstwa rozrywającemi, zgoda jest niepodobną. Wprawdzie, urzędowy dziennik peszteński, Surgony, twierdzi, że gazeta dunajska nie wyraża w téj mierze przekonań hrabiego Rechberg, i że wszelka nadzieja porozumienia się nie zniknęła; w każdym razie widnokrąg austryjacki rozjaśniać się poczyna; stronnictwa wyraźniéj występują i nie tają swych życzeń. W takim stanie rzeczy rząd nie będzie mógł dłużéj zamknąć się w milczeniu i wkrótce wyjdą na jaw istotne jego zamiary.

Sejm, po wysłuchaniu prawnéj swojéj wyroczni, przyjął wnioski pana Deak grzmiącemi oklaskami. Nie podlega najmniejszéj wątpliwości, że adres, wierne odbicie myśli prawoznawcy, cesarzowi złożony zostanie; ale i to równie pewna, że Franciszek-Józef przyjąć go nie zechce. Jakby na nieszczęście, baron Mikołaj Way, kanclerz węgierski, posiadający wiarę cesarza, a wziętość narodu, w téj stanowczéj chwili pośrednictwem swojém służyć stronom nie może, pracą i chorobą znękany, ani cesarza widzieć, ani do Pesztu przybyć sił mu nie starczy. Tymczasem cesarz liczniejsze wojska niemieckie ściąga do Węgier, coraz ściśléj, przy pomocy siły zbrojnéj, wybierają się podatki; władze komitatowe milczą; ludność oporu nie stawi, tylko biernėm zachowaniem się swojém, odmową kupna zagarniętych za podatki, bydła, ziarna i sprzętów, utrudnia ich spieniężenie. Owoż, w pośród takich okoliczności, w obec obrazu praw narodowych, śmiałą a spokojną ręką pana Deaka skreślonego, jakież ustępstwa Węgrów zaspokoić potrafią? Niepożytemi głoskami wraziły się w ich sercach słowa adresu: łaski nie chcemy, ale powrótu prawa.“ Tymczasem w Wiedniu inaczéj na rzeczy patrzą; sądzą, że to co przed trzynastu laty uchwalono, już na zawsze umarło, że nowe życie rozpocząć należy, i że odwoływanie się do praw, które ośm wieków przetrwały, jest nieprzebaczoném zuchwalstwem. Na tém rozdrożu sprzecznych z sobą dążeń, jedno tylko pozostaje: rozwiązać sejm węgierski i wydziedziczyć naród z wyzwolonych ustanowień, wszystkim innym krajom cesarstwa nadanych. Ale w tém zdarzeniu rząd austryjacki jeszcze daléj odbiegnie od celu utworzenia jednolitéj monarchji; dwie różnorodne jéj połowy staną się jeszcze wybitniejszemi, a jeden duch i jedna myśl, co miały ożywiać całe habsburgskie polityczne ciało, rozprysną się w najrozmaitszych kierunkach. Franciszek-Józef na związek Węgier osobowy nie przyzwoli, Węgry zaś wcielić się w sejm rady cesarstwa nie zechcą. Dziwna, nierozwikłana trudność, jakże się to wszystko skończy!

Włochy.

Turyn, *9 maia.* Dziennik *Italia* pisze: Możemy zaprzeczyć wieściom rozniesionym przez niektóre dzienniki, o mniemanych rozruchach w Palermo, dnia 4 maja. Najpewniejsze wiadomości donoszą, że dnia 5, t. j. nazajutrz, namiestnik królewski, jenerał de la Rovere, odbył przegląd gwardji narodowéj, składającéj się przeszło z 7000 ludzi i przedstawił jéj jenerała Carini, tak miłego ludności i tak oddanego królowi, jako wodza naczelnego gwardji narodowéj sycylijskiéj. Rzeczony przegląd był prawdziwym objawem na korzyść porządku, okrzyki gwardji narodowéj, na cześć króla, miały znamię takiéj szczerości, iż łatwo wróżyć z nich można co byłaby zdolna w danym razie uczynić. Ludność Palermitańska licznie zebrana na ten przegląd okazała, że zupełnie podziela uczucia gwardji obywatelskiéj.

Niedawno utrzymywano, że król Wiktor-Emmanuel wyjedzie do Neapolu. Uprzedziliśmy, że ta wieść jest przedwczesną, i że Król nieopuści Turynu, przed ukończeniem parlamentu; rzeczywiście, zapewniają dzisiaj, że król Włoski w ciągu lata dopiero z synami swoimi na niejaki czas uda się do tego miasta.

Książe Eugienjusz Sabaudzko-Carignański nie złoży dostojności namiestnjczéj; pan Nigra tylko opuści Neapol; na jego miejsce pan Ponza di San Martino naznaczony został głównym rządzcą kraju.

Dziennik *Lombardia* podaje dowcipny wynalazek, wymyślony przez rząd austryjacki, dla przeszkodzenia, aby wiadomości telegraficzne nieupowszechniały się, nim rząd rozstrzygnie jakie z nich ogłaszane być mogą. Oto, wszyscy należący do bióra telegraficznego, przed wejściem do jego czytelni, powinni zdejmować obuwie, które natychmiast idzie pod klucz; osóbny zaś dozórca dostarcza im panfle kosztem skarbu sporządzone; rzecz prosta, że obuwie wraca się im wówczas dopiero, kiedy wyższy zarząd już swoją telegraficzną cenzurę ukończy.

Poczęły już nadchodzić do Genui działa burzące i haubice odlane w Szwecji, na rachunek rządu Włoskiego. W ciągu roku ma ich przybyć kilkaset. Prócz tego arsenały w Turynie, Genui, Brescia, Florencji, Modenie i Neapolu rozwinęły wielką czynność i z każdym dniem dostarczają znaczną ilość broni.

Towarzystwo wyścigów konnych, we Florencji, wykreśiło ze swéj listy imię margrabiego de Normanby, za ubliżające mowy dla Wiktora-Emmanuela, który jest przezydentem honorowym tegoż towarzystwa.

Podług listu pisanego do redakcji dziennika *le Nord*, dnia 6 maja, z Turynu, spokojność panuje w Sycylji, mieszkańcy wszakże téj wyspy trwożą się o jéj przyszłość. Jenerał de la Rovere, mąż pełen rozumu i mocy ducha, w raportach swoich do rządu oświadcza, że ogólny stan umysłów jest zadawalający. I rzeczywiście niema kraju, w którymby goręcéj pragniono jedności włoskiéj; właśnie z tego powodu Sycyljanie lękają się wszelkich rozruchów, podniecanych przez stronnictwa doradzające udzielność. Dyktatura i prodyktatura utrzymała na urzędach zwolenników autonomji, sądząc że przy ich pomocy znajdzie dosyć siły do pokonania stronnictwa, które było za zupełnem zlaniem się wyspy, z jednością włoską. Autonomiści nie wzdragali się bynajmniéj od podania ręki wichrzycielom a przecięż, ani rząd królewski ani wielkorządca Montezemolo, nie mieli odwagi usunąć ich od urzędów. Ozuchwaleni tém pobłażaniem ciągłe spiskowali, a nawet dla zwiększenia swych szeregów, łączyli się ze szczątkami burbońskich zagorzalców. Knowania i nadzieje autonomistów są doskonale znane rządowi, ale ponieważ Sycylja widzi dziwną względem nich pobłażliwość, rzecz prosta, że to właśnie niepokoić ją musi, bo chciałaby, aby rząd użył nawet względem nich środków wyjątkowych, których i parlament pewnieby nie odmówił, gdyż w ten sposób przynamniéj położonoby raz koniec obawie rozruchów i wyspa weszłaby w prawidłowy stan swojego bytu. Całe zadanie na tém polega, aby wszystkich autonomistów usunąć od urzędów. W Neapolu tymczasem wszystko jest spokojne. Naznaczenie hr. Ponza di San Martino jest trafne, przynajmniéj dawniejsze jego zasługi każą wnosić, że podoła wymaganiom obecnego stanowiska. Był on już ministrem w roku 1853 i jemu przypisać należy, że knowania Austrji 6 lutego na niczém spełzły i że życie 1000 ofiar zostało ocalone. Ocalał z niemi razem Piemont, a z nim i przyszła dola włoska. Pan Spaventa otrzymał order kommandorski ś-ch Maurycego i Łazarza za sprężystość rozwiniętą w czasie ostatnich zdarzeń w Neapolu. Hrabia Mammiani wkrótce wyjedzie, jako poseł króla włoskiego, do Aten; margrabia zaś Torrearsa w tymże urzędzie do Szwecji i Danji.

D. 11 maja. Podług listów pisanych do dziennika *la Patrie*, wszystkie prace parlamentowe skupiły się w biórach izby nad projektami ministrów Bastogi i Minghetti. Powszechnie sądzą, że zamiar ministra skarbu zlania w jedno długów narodowych, wszystkich zjednoczonych dotąd krajów włoskich, i utworzenia jednéj wielkiéj księgi, nie znajdzie istotniego oporu. Inaczéj stoją rzeczy co do projektu p. Minghetti wewnętrznego urządzenia państwa; podjęte zostały chwalebne usiłowania ustalenią na trwałych podstawach niezależności gmin, których siła tak jest niezbędną dla życia i wielkości państwa. Godzi się spodziewać, że te usiłowania nie będą zupełnie darcmnemi.

Nie należy wierzyć ani słowa mniemanym układom, co do zajęcia Rzymu przez wojska francuzko-piemonckie. Każdemu wiadomo, że w dniu, w którymby wojsko piemonckie weszło do Rzymu, Papież wnet zeń wyjedzie.

Dziennik *Popolo d'Italia*, wychodzący w Neapolu, umieścił, 8 maja, następny list jen. Garibaldiego, do robotniczego stowarzyszenia w Neapolu:

Do Towarzystwa robotniczego neapolitańskiego:

„Przyjmuję z wdzięcznością zaszczytną nazwę niezmiennego prezydenta robotniczego towarzystwa neapolitańskiego.

„Wasze miasto jest pierwszém ogniskiem ludności półwyspu; powinniście iść na czele silnego i pracowitego stanu, całego ludu włoskiego. A więc najmocniejsza spójność między jednym i drugim, powinna skojarzyć tę nierozerwalną jedność, wyłączną podstawę wolności i szczęścia ojczyzny.

„Chrystus rzucił zasady równości między ludźmi i narodami, my zaś chciejmy być dobrymi chrześcijanami. Lecz dopuściliśmy się świętokradztwa, dłużéj trwając w religji księży rzymskich. Są oni najdrapieżniejszymi i najstraszliwszymi wrogami Włoch. A więc, precz z naszéj ziemi ta przewrótna i zaraźliwa sekta! Chcemy, aby nasi księża byli chrześcijanami, nie zaś jednowiercami naszychnieprzyjaciół.

„A więc, bądź co bądź, trzymajmy się króla Wiktora-Emmanuela, ale precz z gadzinami wiecznego miasta, z którymi jedność Włoch jest niemożliwa.

„Powinienem był dzisiaj ostrzedz was o tém; na przyszłość, wszędzie gdzie działanie moje będzie mogło służyć synom ludu, będę z wami duszą i ciałem.

„*J. Garibaldi.*“

Rzym, 4 maja. Franciszek II, ma przepędzić całe lato w willi Albano; podróż więc do Bawarji nastąpi ledwie we wrześniu; otoczony garstką wiernych, czyni wszystko co może, aby utrzymać stronnictwo swoje w krajach Obojga Sycylji. Młody król więcéj niż kiedykolwiek potrzebowałby rozumnéj rady, aby mu wybiła z głowy marzenia powrótu, przy pomocy garstki stronników, na tron, którego nie umiał utrzymać wówczas, kiedy stał na czele wojska.

W Rzymie wszystko po staremu; rząd dzień w dzień więzi ludzi, a tymczasem mieszkańcy, których nienawiść do księży codzień wzrasta, przygotowują się do zrzucenia jarzma wnet po wyjściu Francuzów.

Mimo uręczenia dzienników klerykalnych, Papież jest w niedostatku do tego stopnia, że wysocy urzędnicy już wymieniają dzień, w którym wypłaty będą musiały ustać, Mocarstwa katolickie nie przestają jednak nadsyłać hojnych zasiłków, gdyż Ojciec św. otrzymał od początku roku, więcéj niż 16 miljonów franków; ale na nieszczęście, zakorzenił się w zarządzie rzymskim smutny nałog trwonienia tych pieniędzy, tak łatwo nabywanych. Wiadomo jednak dobrze, że nie ma co liczyć na podatki, bo i bez tego kraj jest niemi obarczony.

Prefekt policji kazał doręczyć p. Christen i innym hersztom band, działających w Abruzzach, pasporta. Niewiadomo jakim wpływom przypisać należy ten krok, który wielce wszystkich zadziwił. Hersztowie postanowili pozostać w Rzymie i oczekiwać zdania posłów, czy mają słuchać rozkazu policji. Ciekawa rzecz, co powiedzą na to posłowie rozmaitych rządów.

Francja.

Paryż, *10 maja.* Sprawa Syryjska jest obecnie pytaniem żywotnem, na które świat dyplomatyczny zwraca największą baczność. Rząd nieodzownie wyprowadzi swe wojska 5 czerwca. Ale cóż będzie 6-go? Czy będziemy mieli powtórne wydanie rzezi? Turcja mówi ***nie***, Turcy mówią ***jak***, i na ten raz Europa jest zdania Turków. Tymczasem Porta utrzymuje i sili się dowieść, że potrafi zachować porządek i opiekę nad chrześcijanami.

D. 13 maja. Piszą z Paryża do dziennika *Le Nord*, że sprawa rzymska znowu zajmuje dyplomację. Rokowania w tym przedmiocie toczą się z wielką żywością, między Paryżem, Turynem i Rzymem; wszystko zapowiada bardzo rychłe rozwiązanie. Byłoby zuchwalstwem już dziś wymieniać środki, jak się to uskuteczni, wskazać widoki rządu francuzkiego i postępowanie jakie obierze, ale to pewna, że nie długo czekać przyjdzie na koniec téj sprawy.

Dziennik *Konstytucjonista* przygotowuje powszechność do przyjęcia z umiarkowaniem uchwały senatu, w sprawie syryjskiéj, z powodu podanéj w tym przedmiocie prośby, którąśmy w przeszłym numerze *Kurjera* umieścili; oto są własne słowa pół urzędowego dziennika:

„Jutro (14 maja) otworzą się w senacie nowe rozprawy w przedmiocie Syrji. Nie potrzebujemy niepokoić się uchwałą szlachetnéj izby, króra jakkolwiek wypadnie, wiemy, że tak w tém zdarzeniu, jak we wszystkich innych, okaże się posłuszną sumieniu i patrjotyzmowi.

„P. Royer, w przeszłym tygodniu, wyłożył ten przedmiot z wielką powagą słowa i rozumu. Opowiedział gorące współczucie Francji cesarskiéj dla Maronitów, jéj oburzenie na morderców, jéj pogardę i ohydę dla urzędników tureckich, ktorzy zdradzając i rząd i ludzkość, dopomagali swą nieczynnością, lub wywoływali wspólnictwem, okropne zabójstwa znane Europie. P. Royer opowiedział nadto osobiste usiłowania cesara Napoleona III, w zachęceniu innych panujących do podjęcia téj szlachetnéj i świętéj sprawy, jego stanowcze postanowienie gdy chodziło o powstrzymanie rozlewu krwi, jego poświęcenie i zaprzanie, gdy szło o dyplomatyczne postanowjenie warunków naszego chwilowego zajęcia Syrji. Ale, obok tego, p. Royer nie taił, że zadanie ludzkości w Syrji, byłoby zawikłane straszną trudnością polityczną, którą w nowszych czasach, zowią sprawą Wschodnią.

„Wiemy, że złożono Senatorom obszerny *Wywód całej rzeczy*, że w tym wywodzie opisane jest wiekowe orędownictwo Francji nad tym krajem i wyłączne stanowisko Maronitów względem Wysokiej Porty. Wieleby dało się powiedzieć przeciw temu pismu. Tymczasem wyznać należy, że nasze położenie jest następne: Pod względem samego *czynu* obecność nasza w Syrji była spowodowana przez okoliczności wyjątkowe, pod względem ***prawa***, usprawiedliwia ją tylko przyzwolenie Europy.

„Powiedzą nam: *okoliczności wyjątkowe i dotąd trwają.* Niech i tak będzie, ale przyzwolenie Europy, z dniem 5 czerwca, już istnieć przestanie. Ciekawą byłoby rzeczą widzieć zwyczajnych obrońców ***prawa*** przeciw ***czynowi***, doradzających nam teraz złamanie ***prawa***, na korzyść ***czynu***. Powiedzą nam jeszcze, przewidujemy to, że wycofanie wojsk naszych jest nowem ustępstwem zazdrośnym wymaganiom Anglji. Ale nie jedna Anglja żąda tego wycofania. Prusy są zupełnie przekonane, że posłannictwo nasze już wzięło skutek i dziś byłoby bez celu. Rossja, acz nie protestuje ale też i nie upoważnia; zawsze skupia swe myśli. Austrja nakoniec, Austrja nadewszystko, mimo swe nadzwyczajne wewnętrzne powikłania, zawsze godna i wielka w przeciwnościach, nie odstępuje żadnej ze swych podaniowych zasad polityki zagranicznéj.

„Taka jest postawa Europy. Jakaż powinna być postawa Francji? Już oskarżają ją o dążność do, niewiem jakiego, powszechnego rozjemstwa; twierdzą, że występuje jako władczyni świata; powtarzają, że drugie cesarstwo nie jest pokojem, tak jak pierwsze nie było wojną, tylko pod warunkiem zostania cesarstwem Europy. Czyż należy, niezważając na to, podać nowe pozory tym systematycznym obwinieniom?

„Jeszcze jedna uwaga, ale wielkiego znaczenia. Francja, opierając się szlachetnemu uniesieniu pierwszych wzruszeń wysłała swe wojska do Syrji nie prędzéj aż po otrzymaniu przyzwolenia gabinetów. Nasze zbrojne wdanie się, nie zapominajmy o tém, było przedewszystkiem wdaniem się europejskiem. Europa postanowiła, aby ustało i daliśmy słowo, któż będzie nam radził, abyśmy je złamali?

„Z początku otrzymaliśmy sześć miesięcy czasu, następnie trzy tylko. Dziś jest niemal pewnym, że nowe żądanie skończyłoby się odmową. Czyż nie jest i polityczniéj i rozsądniéj nie narażać się na to? Cześć przeszłości zachowana wcale; odpowiedzialność za przyszłość spadnie na Europę.“

Dnia 14 maja. Jen. Montauban opuścił Chiny, d. 15 marca, i znajduje się w powrócie do Francji.

Anglja.

Londyn, *14 maja. Gazeta Londyńska* ogłasza proklamację królowéj i wyrażającą, że ponieważ wojna wybuchnęła między Stanami amerykańskiemi, Anglja zaś znajduje się w pokoju ze Stanami Zjednoczonemi, poleca się zatém wszystkim poddanym królowéj zachować najściślejszą bezstronnośc i unikać przekroczenia praw, postanowionych na *zaciągi cudzoziemskie*. Gazeta przytacza słowa prawa, uchwalonego w 59 roku panowania Jerzego III, stanowiącego, że każdy rodowity poddany królowej, który wejdzie w służbę wojenną za granicą, będzie winnym *misdemeanour* i ulegnie karze grzywien i więzienia. Toż prawo zabrania urządzać i uzbrajać, lub pomagać do urządzania, lub uzbrajania wszelkich statków wojennych, pod karą podobnegoż potępienia. Proklamacja dodaje:

„Ostrzegamy nadto wszystkich naszych wiernych poddanych i wszystkie osoby mające prawo do naszéj opieki, że gdyby który, gardząc naszą królewską proklamacją i naszą najwyższą niełaską ubliżył swoim obowiązkom, zaciągając się w służbę wojenną, albo służąc jak oficer, majtek, lub żołnierz na pokładzie okrętu, którejkolwiek ze stron wojujących, albo zaciągał innych lub sam zaciągnął się do służby wojujących, albo przyjął listy na chwytanie okrętów, albo gwałcił prawnie ogłaszaną blokadę, albo przewoził wojska i potrzeby wojenne, że wówczas narazi się na wszystkie postanowienia karne, na gwałcicielów prawa narodów. I ci co tak postępować będą, stracą wszelkie prawo do opieki j. k. m.

Na posiedzeniach parlamentu obiedwóch izb od 9 do 14 maja, włącznie, nie zaszło nic stanowczego. Lordowie i członkowie izby gmin zapytywali wprawdzie ministrów w sprawach syryjskich i wyspy San-Domingo, lecz tak lord Wodehouse, jak lord John Russell, w odpowiedziach swoich, unikali obszerniejszego rozbioru poruszonych pytań. Lord Stratford Redcliffe wystąpił z wniesieniem, aby Anglja ręczyła całość Turcji i aby przyjęła czynną opiekę nad państwem ottomańskiem; powstały atoli liczne głosy przeciw rzeczonemu wniesieniu; twierdzono, że Turcji tylko pieniądzmi pomódz można, bo najlepsze rady dawane Sułtanowi; pokazały się bezskutecznemi, żaden zaś z ministrów angielskich nie ośmieli się żądać od parlamentu pożyczki dla Sułtana. W skutek tych uwag, lord Stratford Redcliffe cofnął swoje wniesienie, ministrowie zaś upewnili, że wojska francuzkie, nieodzownie, 5-go czerwca, odpłyną z Syrji i że projekt podany przez kommissję europejską nowego zarządu syryjskiego, wystarczy do utrzymania spokojności w tych stanach.

Austrja.

Umieszczany zapowiedzianą w przeszłym numerze *Kurjera* depeszę hr, Rechberg do posła cesarskiego w Londynie:

„Dzienniki niedawno powtórzyły depeszę, przez hr. Cavour margrabiemu d'Azeglio, d. 16 marca 1861.

„Lubo w mowie będące pismo, nie przybrało dotąd, jeśli się nie mylę, żadnego urzędowego znamienia, ściągnęło jednak na się uwagę i byłoby, z naszéj strony, trudném pominąć w zupełném milczeniu wszystkie twierdzenia, zawarte w tym dokumencie.

„Nie zamierzam roztrząsać tu oceny hr. Cavour obecnego położenia krajów, podległych dziś panowaniu piemonckiemu. Znamiona i skutki tego panowania, objawy i zdarzenia wszelkiego rodzaju jakie poprzedziły, lub nastąpiły po przyłączeniach, są czynami wchodzącemi w dziedzinę dziejową. Do niéj to należy osądzić ich wartość; nie chcemy więc wdzierać się w jéj prawa. Poprzestaniemy w téj chwili, na zauważaniu o ile rozruchy i krwawe ich poskramianie, których Włochy południowe są dzień w dzień widownią, stawią rażącą sprzeczność ze świetnemi barwami obrazu, skreślonego przez hr. Cavour; bo szczególniéj, w tém miejscu o to mi chodzi, abym podniosł słowa depeszy, od margr. d'Azeglio, ściągające się do Wenecji. Nadewszystko powinniśmy stanowczo zaprzeczyć twierdzeniu, że w Wenecji inny rząd istnieć nie może, prócz rządu stanu oblężenia. A lubo przywykliśmy widzieć szermujących przeciwników naszych, orężem potwarzy, dziwi nas jednak znalezienie zarzutu tak widocznie nieprawdziwego w urzędowym dokumencie. Stan oblężenia, zniesiony prawie natychmiast, po ustaniu działań wojennych w 1859, odtąd nigdzie, w naszych posiadłościach, wprowadzonym nie był.

„Co do innych zarzutów, czynionych zarządowi Wenecji, dosyć mi będzie odwołać się do uprzednich moich depeszy w tym przedmiocie. Rzeczone depesze dostarczyły już waszéj dostojności dostateczne środki do sprostowania błędnych wrażeń, rozsianych w powszechności i zwrócenia, na kogo z prawa należy, odpowiedzialności za stan rzeczy, stawiący zawadę ziszczeniu wspaniałomyślnych zamiarów cesarza, pana naszego miłościwego.

„Oszczędzimy sobie raz jeszcze pracy wyliczania wszystkich trudności, jakie spadają na nas z zagranicy, wszystkich wyzywających knowań komitetów, tworzących się i działających w oczach rządu piemonckiego, słowem, wszystkich występnych zamachów, wprawianych w grę, aby wątlić i uczynić niemożliwemi wszystkie pojednawcze usiłowania, aby podniecać i utrzymywać wrzenie między ludnościami, przedstawiając je następnie pod nieznośném jarzmem. Jeżeli poddani włoscy cesarza w zupełności nie korzystają z dobrodziejstw udzielonych innym krajom cesarstwa, przypisać to należy skutkom nieustannych podżegań, przesyłanych z zagranicy.

„Dziwi nas, nakoniec, że hr. Cavour udaje takie politowanie dla tak zwanych ofiar rządu wojennego, gdy sam rząd piemoncki nie cofa się przed żadną srogością wymienionego rządu, przez jego ajentów tak surowo stosowanego we Włoszech południowych.

„Ale ostatni zarzut, zaniesiony przeciw nam przez hr. Cavour, zdaje mi się być najdziwniejszym. Jeżeli, iż użyję własnych słów hr. Cawour, położenie przez traktat zurichski sprawione między rządem cesarskim, a rządem króla Wiktora-Emmanuela, znajduje się teraz znacznie zmienioném, jeżeli to położenie jest anormalne, ciężkie i niebezpieczne, któż temu winien? Jeżeli król Wiktor-Emmanuel podpisał umowę przedugodną w Villafranca i jeżeli pierwiéj nawet niż ta umowa przedwstępna miała czas zostać zamienioną na ostateczny traktat pokoju, czynności Piemontu były wbrew sprzecznemi zastrzeżeniom, które zobowiązał się szanować; jeżeli, nakoniec, w skutek tych samych czynności, nie jeden artykuł traktatu zurichskiego, przyjęty przez Piemont, pozostał głoską martwą, na kogo ma spadać za to odpowiedzialność?

„Jeżeli w oczach hr. Cavour jest występkiem mieć za sobą prawa przyznane, prawa niezaprzeczone, jeśli są występkami ciągłe dowody umiarkowania i szczeréj miłości pokoju, poprzestając na zastrzeżeniach i protestacjach, w obec wierutnego pogwałcenia prawa; winniśmy przyznać, że popełniliśmy występki, z których nie potrafimy się uniewinnić. Dalekoby to nas zaprowadziło, gdybyśmy chcieli pojedyńczo roztrząsać wszystkie wyrządzone nam krzywdy przez rząd piemoncki i stawić je obok tych, jakie nam przypisuje. Poprzestanę więc na dodaniu, że możemy bez bojaźni odwołać się do sądu wszystkich umysłów bezstronnych i głośno zapytać, czy są to czynności Austrji, co od pokoju zurichskiego krwią oblały Włochy i ciągle groziły spokojności Europy?

„Powyższe uwagi, mości hrabio, poczytałem za właściwe przesłać panu. Wzywam o zrobienie z nich użytku przed lordem Russell, gdy znajdzie się zręczność mówienia z nim o sprawach włoskich. Zechciéj przyjąć i t. d.

„D. 17 kwietnia 1861 r.

„*Hr. de Rechberg.*“

Niektóre dzienniki zagraniczne rozniosły wieść o zaszłéj między Turcją i Austrją oziębłości. Z tego powodu *Gazeta Austryjacka* mówi:

„Po zasiągnieniu wiadomości, możemy upewnić, że ta pogłoska jest bezzasadną i że stosunki Porty z gabinetem wiedeńskim nigdy może nie były równie przyjazne jak dzisiaj, kiedy obadwa rządy cesarskie, we wszystkiém są z sobą zgodne, tak pod względem rozruchów, rozniecanych na południa, jak pod względem przedsięwziętych środków do ich stłumienia. Z tego powodu dowiedzieliśmy się, że Omer-Pasza, który w téj chwili musi już znajdować się na czele swojéj nowéj posady, wyraźnie zastrzegł, aby pod rozkazy jego oddane były tylko te wojska, któremi dowodził na początku wojny wschodniéj, nad Dunajem i w Krymie.“

Wiedeń, *8 maja.* Tenże dziennik donosi, że chodzi po ręku interpellacja, mająca być uczynioną w drugiéj izbie rady cesarstwa, na jedném z najbliższych posiedzeń sejmowych; brzmi ona jak następuje: „Czy prawda, że dotąd jeszcze trwa nakazany przez dawniejsze ministerstwo przymusowy pobyt w wyznaczonéj miejscowości? Czy prawda, mianowicie, że taki przymusowy pobyt, cięży nawet na obywatelu, wybranym na posla sejmowego? Na jakiém rozporządzeniu prawném zasadza się pobyt przymusowy, nakazywany przez policję? Nakoniec, w jakim czasie ministrowie mają zamiar wnieść projekt do prawa o nieodpowiedzialności i nietykalności posłów?

Czytelnia dla młodzieży, czasopismo wychodzące we Lwowie, ogłasza, w numerze 13, następne ostrzeżenie:

„*Czytelnia dla Młodzieży* ciągle trzyma się niebezpiecznych dążeń, podburzając, przez wywoływanie uczuć narodowych, młodzież przeciw istniejącemu porządkowi rzeczy i zachęcając ją do dążeń, szkodliwych całości cesarstwa, oraz niezgodnych z utrzymaniem spokojności i porządku pospolitego. Z tego powodu namiestnictwo cesarskie widziało się zniewoloném dać to pierwsze ostrzeżenie na piśmie redakcji, zgodnie z § 22 prawidel prassy.

„Lwów 27 kwietnia 1861.

„Dyrektor policji *Hammer*.“

Głos, inne czasopismo lwowskie, ogłasza w swoim numerze, 4 maja, następne ostrzeżenie tegoż dyrektora policji:

„Zważywszy, że artykuł wstępny, umieszczony pod d. 2 maja, ma na celu rozszerzenie nieufności w reformy i instytucje rządu cesarskiego, całe wydanie oznaczonego numeru zostało zabrane, zgodnie z §§ 22 i 25, prawidel prassy.

Dnia, 9 maja. Izba panów zebrała się wczoraj o południu na tajne posiedzenie; wyprawiwszy zaś na ustęp sekretarzów i stenografów, obradowała nad adresem, aż do godziny trzeciéj. Izba poselska zbierze się d. 16 w tymże celu. Dowiadujemy się, że na témże posiedzeniu ministrowie zapowiedzą szereg projektów do praw i niektóre z nich wniosą. Sądzą, że obrady nad adresem zajmą tylko jedno posiedzenie. Mówią, że potém izba odroczoną będzie na dziesiąty dzień po świątkach.

Dnia. 10 maja. Izba panów złożyła dziś swój adres cesarzowi.

Dziennik ***Prassa*** pisze:

„Kongres narodowy serbski sformułował swoje uchwały i życzenia, w obszernym adresie do cesarza, pełnym licznych przytoczeń dziejowych. Te życzenia są omówieniem programmatu Stojanowicza, zmienionego w niektórych miejscach przez kongres Serbski. Żądane jest w tym adresie odrębne ustanowienie narodowego serbskiego obwodu, Wojewodyny, podległéj wojewodzie z wyboru; żądane jest nadto wprowadzenie języka serbskiego, jako języka urzędowego i nakoniec udzielności obwodu Wojewodyny, w sprawach administracyjnych i sądowych dwóch pierwszych stopni.

„Nadto żądaném jest, aby we trzech komitatach składających Wojewodynę, nie było nadal naczelników komitatowych, lecz aby wojewoda spełniał ich obowiązki; aby posłowie mający być wyprawianymi na sejm węgierski nie byli obierani podług prawa 1848, t. j. przez wybory bezpośrednie, ale przez ogólne zgromadzenie Wojewodyny, któréj składaliby przedstawicielstwo zbiorowe; nadto aby biskupi i arcybiskup, wyznania wschodniego zasiadali w izbie magnatów w Peszcie, razem z biskupami katolickimi; oraz, aby dwóch Serbów zasiadało w gronie głównego urzędu, bądź kanclerstwa, bądź ministerstwa węgierskiego; aby Wojewodyna miała swój osóbny herb, swą chorągiew, swego patrona i swoje święto narodowe. Skoro te żądania otrzymają sankcję, wpisane być powinny do ksiąg sejmów węgierskiego i kroackiego.“

Podług dziennika ***Prassa***, pięciu członków *Słowiańskich* rady cesarstwa: pp. Toman, Brolicz, Derbicz, Deszman, i Cerne złożyli wczoraj ministrowi skarbu prośbę, podpisaną przez 20000 Slowenów karniolskich i południowo-styryjskich, karynckich, goryckich, w któréj gorzko narzekają na ucisk jakiego język słoweński doświadcza w szkołach i sądownictwach; a więc żądają:

1) Aby szkoły ludowe urządzić na czysto narodowéj, podstawie, szkoły saś wyższe, istniejące na ziemi słoweńskiéj zmienić w ten sposób, żeby język słoweński porównany był w wykładzie z niemieckim a w niektórych miejscowościach nadmorskich, z włoskim. 2) Aby wszystkie władze cesarskie, będące w stosunkach z ludnością, zobowiązać do używania odtąd w odpowiedziach, dawanych na prośby mieszkańców, w sądownictwach i t, p. języka słoweńskiego, niemieckiego, lub włoskiego, według żądania stron; aby w wyrokach objawianych mieszkańcom, używano języka ojczystego osoby, do któréj wyrok się ściąga. 3) Aby wszystkie obwieszczenia, edykta sądownictw i innych władz, ściągające się do ziemi słoweńskiéj umieszczone były w mającym utworzyć się dzienniku słoweńskim, i tym sposobem dochodziły do wiedzy całéj ludności. 4), nakoniec, aby wszystkie ustawy cesarstwa, odnosząc się do praw, lub aktów obywateli, zgodnie z tém co miało miejsce aż do początku 1860, dochodziły do wiadomości ludności słoweńskiéj, przez dziennik praw szczegółowych, obejmujący dokładne tłumaczenie rzeczonych dokumentów.

Mowa którą p. Deak miał odczytać na sejmie węgierskim d. 8 maja, musiała być na późniéj odłożoną, z powodu śmierci hr. Teleky. Mimo obszerność tego pisma, które drukiem ogłoszone i rozdane zostało posłom sejmowym, umieszczamy je w całéj rozciągłości; w niém bowiem *pytanie węgierskie* zgłębione jest wszechstronnie, tak dalece, iż cała doniosłość sporu między Austrją i królestwem węgierskiém, odbija się tu jak we źwierciadle:

„Przebyliśmy lata ciężkie, lata niebezpieczne. Naród nasz był blizkim zupełnéj zagłady; ale Opatrzność boska nawiedzając nas tylu cierpieniami, zesłała moc niepoddania się rozpaczy i sprawiła, że z większą jeszcze miłością spoiliśmy się z zagrożoną ojczyzną. Bogdajby te dni próby były dla nas nauką i aby jak nieszczęście nas zjednoczyło, podobnież i w obecném działaniu przewodniczyło nam uczucie jedności!

„Jesteśmy przedstawicielami ojczyzny, która złożyła swą dolę w naszym ręku i straż przyszłości swojéj poruczyła naszéj cześci. Posłannictwo nasze jest wielkie, a położenie trudne, bo stan, w jakim znajdujemy się jest nadzwyczajny. W życiu naszém konstytucyjném są chwile, w ktorych król i narod nie byli zgodni w ważnych pytaniach prawa pospolitego; były nawet chwile, w których różnice zdań wyradzały się w opłakane zatargi. Ale wówczas i król i narod stali na jedném polu, na polu konstytucji węgierskiéj obustronnie wyznawanéj; obie strony odwoływały się do jednegoż prawa, a przedmiotem sporu niebyła moc obowiązująca prawa, ale raczéj różnica jego pojmowania.

„Dziś, przeciwnie, nie znajdujemy się na jedném i tém samém polu prawnem; nie chodzi bynajmniéj o pewne pytania prawne, o duch ustawy; sama konstytucja, sama ważność naszéj zasadniczéj ustawy, podane są w wątpliwość.

„Rząd chce wprawdzie dać nam konstytucję, ale nie tę, którą nam przemocą wydarto; chce nam dać konstytucję nową i obcą, część konstytucji wspólnéj ułożonéj dla całéj monarchji; ale my nie potrzebujemy konstytucji darowanéj; dopominamy się o naszą starodawną kartę, która nie była darem, ale wynikłością wzajemnéj umowy i jakby rozwojem naszego narodowego życia, o tę kartę, którą, ilekroć potrzeba tego czuć się dawała, stosowaliśmy do wymagań czasu, którą i na przyszłość zmieniać będziemy, nakoniec o tę kartę, któréj zasadnicze pierwiastki są uświęcone wiekami. Prawo, ustawy, świętość umów są z naszéj strony; siła materjalna jest przeciw nam.

„Wpośród tylu niebezpieczeństw i powikłań, potrzebujemy naprzód dwóch rzeczy: stałości i rozsądku. Ustąpić tam, gdzie słabość równałaby się samobójstwu, albo rzucać się na zuchwałe przedsięwzięcia, nie natchnione koniecznością, byłoby równą zbrodnią względem narodu. Sejm urządził się; przychodzi nam obradować o kształcie i treści pierwszéj naszéj uroczystéj narady. Trzy pytania mamy rozwiązać: 1) Co należy powiedzieć? 2) Do kogo mamy zwrócić naszą mowę? 3) Nakoniec jaki kształt damy wypadkowi naszych postanowień! Te trzy pytania, ściśle między sobą są spojone, o każdem z nich wynurzę moje zdanie.

„Przedewszystkiem wytłumaczę się co do treści naszego oświadczenia; nieograniczę się wyliczeniem szczegółów, które pragnąłbym widzieć umieszczonemi w naszym manifeście; gdy zaś porządek i związek między rozmaitemi szczegółami są arcyważne w niniejszéj okoliczności, prosić będę izby o wolność odczytania ułożonego projektu, który chciałbym widzieć przyjętym. Jest on następny.

„Dwanaście lat upłynionych były dla nas okresem wielkich cierpień. Nasza starodawna konstytucja została zawieszoną, obcy systemat absolutnéj władzy ciężył na nas. Brzemię tego ciemięzkiego systematu zwiększone jeszcze było przez tych, którzy go stosowali z zawziętością nieprzyjacielską. Dla nich uczucie swobody było zbrodnią nie mniéj wielką jak nasze przywiązanie do narodowości i nasza najczystsza miłość dla ojczyzny. Wyczerpali oni siły naszego kraju, roztrwonili, sposobem nieprawnym bogactwa narodowe, prześladowali narodowość. Każdy dzień sprowadzał nowe cierpienia, każde nowe cierpienie zrywało w naszych piersiach fibry ufności.

„Bóg chciał, że cierpieliśmy bez rozpaczy i bez złamania wiary samym sobie; chciał, aby po 12-letniém doświadczeniu panujący doszedł nakoniec do tego przekonania, że systemat absolutnéj władzy, nietylko nie uszczęśliwia ludów, składających monarchję, ale doprowadzi tron i cesarstwo do zguby. Owoż dla tego n. p. odstępując dotąd wykonywanego systematu, postanowił wejść na drogę konstytucyjną i powierzyć swym ludom przyszłą ich dolę. I my także zgromadziliśmy się, jako przedstawiciele narodu węgierskiego, dla rozpoczęcia nanowo naszéj konstytucyjnéj działalności. Pierwszą naszą czynnością jest boleśny objaw, nie z powodu minionych cierpień, bo chcielibyśmy okryć je zasłoną, ale z powodu wypływających z nich nadwerężeń prawa, pod któremi to nadwerężeniami nie poczytujemy za możliwe, ani przywrócenia karty, ani rządu konstytucyjnego, w ogólności. Zasadniczym warunkiem naszego konstytucyjnego życia i naszego narodowego istnienia jest prawna niezawisłość naszego kraju; a więc pierwszym naszym i najświętszym obowiązkiem winno być zespolenie wszystkich sił i zdolności, aby Węgry zostały Węgrami i aby ich niezależność konstytucyjna utrzymała się nietykalną. Lecz kiedy ta niezależność napastowaną jest w swéj zasadzie, zagrożoną niebezpieczeństwami, nie znamy ważniejszego zadania, ani bardziéj naglącéj powinności, jak natychmiast protestować przeciw temu zamachowi.

„Owoż niezawisłość konstytucyjna naszego państwa zagrożona jest już pierwszym krokiem n. p., na drodze rządu konstytucyjnego. Została on napastowaną, gdy przywrócenie karty węgierskiéj przyrzeczono tylko warunkowo i z wyłączeniem najistotniejszych przynależytości; była napastowaną przez dyplomat 20 października, który służył też za osnowę mowy, jaką nasz sejm został zagajony. Rzeczony dyplomat zmierza do wyzucia nazawsze Węgier z ich dawnego konstytucyjnego prawa, w moc którego wszystkie przedmioty podatków i popisów wojskowych, zależą, w całéj swéj rozciągłości, od uchwał własnego sejmu; dyplomat odbiera narodowi władzę stanowienia, wspólnie z królem, praw ściągających się do najistotniejszych potrzeb, materjalnych i politycznych. Sprawy skarbowości i pożyczkowe, cła, handlu, tych głównych pytań narodowego i politycznego życia, oddane są radzie cesarstwa, dla rozstrzygania ich przez obce dla nas zgromadzenie, wychodzące z odmiennego stanowiska widzenia rzeczy od stanowiska zapatrywania się na nie węgierskiego, i kierowane innemi jak węgierskie dogodnościami.

„W dziedzinie administracyjnéj dyplomat stawi rząd węgierski w zależności rządu austryjackiego, t. j. rządu nieodpowiedzialnego i który, choćby był odpowiedzialnym, byłby nim nie przed Węgrami, ale przed radą cesarstwa, gdzie nasze dobro, różne z jéj dobrem, zaledwie znalazłoby dostateczne rękojmie. Jeżeli ten pomysł zamienił się w rzeczywistość, Węgry przestałyby być niezależnemi w swém prawodawstwie i zarządzie i w najważniejszych przedmiotach musiałyby ulegać prawodawstwu i rządowi monarchji austryjackiéj. Słowem, z imienia tylko byłyby Węgrami; w rzeczy, stałyby się prowincją austryjacką. To dążenie wytężone przeciw nam i przeciw naszéj konstytucyjnéj niezależności, nie tylko sprzeciwia się naszym prawom, ale też nadweręża Sankcję pragmatyczną, ten pakt zasadniczy, jaki Węgry zawarły w r. 1723, z panującą dynastją. *(dok. nast.)*

Prusy.

Berlin, *11 maja.* Król wydał dekret urządzający na nowo marynarkę pruską. Nie będzie osóbnego ministerstwa; zarząd floty stanowić ma jeden z wydziałów ministra wojny.

Mówią, że hr. Schwerin, minister spraw wewnętrznych, złożył wczoraj królowi prośbę o uwolnienie, lecz niewiadomo, czy ta prośba będzie przyjęta. Naznaczają mu za następcę ministra skarbu p. Patow, który radby pozbyć się swojego kłopotliwego wydziału; albo ministra rolnictwa, hr. Puckler.

Podobnież twierdzą, że dyrektor policji baron Zedlitz, żądał wyjść ze służby, lecz że się król na to nie zgadza.

Rokowania o traktat handlowy, między Francją i Prusami, doszły do tego stopnia, że rząd pruski otworzył już czynną korrespondencją z państwami składającemi związek celny niemiecki.

Piszą z Berlina do *Gazety Kolońskiéj*: „W Chełmży, obwodzie toruńskim, pewien jezuita, nazwiskiem Tadeusz Baczyński, poddany austryjacki, starał się podburzyć umysły przez buntownicze kazania w duchu polskiéj propagandy, tak dalece, że radca ziemski widział się zmuszonym kazać go wyświecić za granicę. Dało to powód do licznego zbiegowiska pospólstwa; rozproszono je wszakże bez wszelkiego oporu.“

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

TURYN, 11 maja. Większa część biór izby deputowanych jest przychylną pożyczce. Gwałtowne trzęsienie ziemi miało miejsce we środę d. 8 maja w Peruzie. Wielu padło jego ofiarą.

MARSYLJA, 10 maja. Dziennik urzędowy neapolitański z d. 7 maja oznajmuje, że banda powstańców ciągnąca z państwa papieskiego, została rozproszona lub rozstrzelana w Monticelli. Jeden list dodaje, że w mieście Fondi zaszła utarczka między reakcjonistami i Piemontczykami; pierwsi uciekli w góry. Trzy brygady wyprawiono z Neapolu i Gaety do prowincji: Fondi i Aquila. Wojsko ma być pomnożone do 50,000 ludzi dla skończenia od razu z powstaniem.

Piszą z Rzymu, że książe Chigi, nuncjusz stolicy św. w Monachjum, mianowany będzie na téż posadę w Paryżu, na co dwór francuzki miał się zgodzić. Ciągnienie loterji papieskiéj naznaczone było na d. 9 maja. Wojska francuzkie i papieskie odparły wychodźców neapolitańskich, wracających do Abruzzów pod dowództwem Chiavone; lecz dotarły aż do Fondi.

MARSYLJA, 9 maja. Listy z Messyny z d. 5 maja uwiadamiają, że nie było powstania, lecz panuje wielka niespokojność. Wojsko obozuje w nocy za miastem, z obawy napadu.

MADRYT 11 maja. Jest prawdopodobném zaciągnienie pożyczki w Hiszpanji dla zaradzenia przesileniu handlowemu w Hawanie. Rząd posyła tam pieniądze; wczoraj wyprawiono 10 miljonów z Kadyksu.

Soliman, brat cesarza Marokańskiego, z niektóremi pokoleniami kabylskiemi, sprzeciwia się wypłacie należnego Hiszpanom wynagrodzenia.

PESZT, 14 maja. Mowa pana Deak wywołała grzmiące oklaski. Wszystko zapowiada, że jéj wnioski będą przyjęte. Na żądanie p. Nyary, rozbiór ich odroczono do następnego czwartku, t. j. do d. 16 maja.

PARYŻ, 14 maja. Dziś senat zajęty był roztrząsaniem prośby w sprawie syryjskiéj.

Pp. de Larochejacquelein, Donnet, Chapuys de Montlaville, baron Dupin, de Castelbajac i d'Aguesseau sprzeciwiali się przejściu do porządku dziennego. P de Saulcy bronił wniosku kommissji. Na żądanie pana Billault, rozprawy odbywać się będą i na dniu jutrzejszym.

TULON, 14 maja. Cała eskadra przywołana została z Hyéres; dano rozkaz, aby znalazła się w gotowości do odpłynienia d. 20 maja ze wszystkiemi statkami przewozowemi.

MEDJOLAN, 14 maja. Dziennik Perseveranza donosi, że na granicy rzymskiéj przytrzymano pewnego księdza reakcjonistę, i znaleziono przy nim listy kompromittujące.

MARSYLJA, 14 maja. Listy z Neapolu z d. 11 donoszą, że w Sycylji podpisuje się prośba do parlamentu włoskiego, przyjazna projektowi decentralizacji, podanemu przez ministra Minghetti. Egzemplarze téj prośby krążą po Neapolu i okrywają się mnogiemi podpisami.

Dziennik urzędowy twierdzi. że prowincje są spokojne. Donoszą z Rzymu d. 11, że muzeum Campana ostatecznie sprzedano Francji. Miał miejsce objaw w teatrze. Książe Józef Bonaparte i dwaj jego krewni, powitani zostali okrzykami przez widzów.. Kardynał Grasselini (Gasper ur. 1796 w Palermo) wyjechał do Francji.

Policja rzymska śledzi herszta bandy burbońskiéj, zwanego Chiavone, który wrócił do państwa papieskiego; rząd ma zamiar skazać go na wygnanie.

WIEDEŃ, 14 maja. Cesarz przyjął adres, złożony przez izbę poselską. W odpowiedzi swojéj wyraził się w duchu jedności cesarstwa i możliwéj autonomji różnych królestw i krajów monarchji austryjackiéj.

Projekt adressu pana Deak oświadcza, że sejm nie wznowi swych obrad, dopóki prawa roku 1848 nie zostaną w zupełności przywrócone, dopóki wszystkie części korony węgierskiéj nie będą przedstawiane na sejmie, dopóki urzędnicy dawnego rządu nie zostaną z kraju wydaleni, dopóki dobra koronne zasekwestrowane, nie zostaną uwolnione i dopóki wszyscy wychodzcy, bez wyjątku nie otrzymają amestji.

PESZT 13 maja. Jak zapowiedziano, p. Deak na dzisiejszém posiedzeniu miał mowę, któréj tekst był już wiadomy. W domówieniu, pan Deak wymównie wzywał do rozwagi i umiarkowania. Głos ten sprawił na izbie głębokie wrażenie. Żywe oklaski często go przerywały. W części pierwszéj, w któréj pan Deak wyraża pragnienia kraju, był nawet okryty oklaskami przez stronnictwo przeciwne; ale wówczas gdy mówca oświadczył, że ten adres powinien być przesłany cesarzowi, oklaski podwoiły się z zapałem.

Rozprawy nad adresem rozpoczną się w następny czwartek, t. j. dnia 16 maja.

LONDYN, wtorek 14 maja. Wiadomości z New-Yorku dochodzą do 4 maja. Blokada portów południowych jest nieuchronna. 50 parostatków wojennych i 20,000 ludzi stoją w gotowości do odpłynienia.

Twierdza Pickens nie była napastowana.

Zakład Reutera udziela następne wiadomości z New-Yorku z d. 4 maja.

„Pochód wojska związkowego do Wirginji oczekiwany jest w następnym tygodniu. Prezydent Lincoln dopomina się o zwrót warstatu morskiego w Norfolk i arsenału w Harper's Ferry. Powstanie miało miejsce w Jucatan. Karolina północna stanowczo odrywa się od związku; wojna przygotowuje się przeciw Marylandowi. Wirginja zachodnia pozostanie wierną jedności. Kentucky powstakie neutralnem.

PARYŻ, czwartek 16 maja. Na wczorajszem posiedzeniu senatu, p. Billault oświadczył, że wojsko francuzkie opuści Syrję 5 czerwca.

„Dodał, jeżeli wycofanie naszego wojska będzie miało złe następstwa, to dla tego, że rady Francji zostały zapoznane. Nie Francja to opuszcza Syrję, ale Europa. Po wyjściu wojska, sześć okrętów francuzkich nie przestanie krążyć po wodach Bejruckich. Anglja zespala się z nami; jéj flaga: powiewać będzie obok flag: francuzkiéj i rosyjskiéj.

Jeśli konieczność zmusi do chwycenia się innych środków, będzie i to obmyślane. Skoro Francja wyzwoli się z umocowania europejskiego, które jeszcze dzisiaj piastuje, wnet odzyszcze całą swobodę osobistą.

W skutek tych objaśnień, senat zagłosował przejście do porządku dziennego, co do próśb zaniesionych w sprawie syryjskiéj.

W obecnéj chwili, kiedy rolnictwo, przemysł i handel zupełnie na inną drogę wejść muszą, kiedy interes dobra powszechnego zjednoczyć powinien wszystkie siły, zbezwładnione uprzedzeniami kast, rodowemi rozterkami, a co najgorsza i co najczęściéj, osobistością, w chwili kiedy każdy dobrze myślący człowiek czuje, że wszelka walka partij, na które rozproszyły się siły, ustać musi bo bez jedności, zgody i miłości nie może być rozwoju moralnego, że tych sił rozliczne gałęzie kultury krajowéj odłogiem leżącéj, tak łakną i potrzebują,— w téj mówimy, tak stanowczéj chwili, kwestje oświaty ludu i kredytu ziemskiego uważamy za nader ważne, a przeto poczytujemy za obowiązek, o ile to zależeć może od organu publicznego, współdziałać rozwojowi tych dwóch obecnie najżywotniejszych kwestij.

W kwestji oświaty ludu zamieściliśmy już kilka artykułów i nadal wszelkich szlachetnych objawów w tym względzie ogłaszać nieomieszkamy.

W kwestji kredytu ziemskiego też czytelnicy nasi mieli już w piśmie naszem tyle prac ludzi specjalnie z przedmiotem oswojonych. Nadto widząc, iż założenie instytucij kredytowych coraz bardziéj jest naglącém,— pośpieszyliśmy z ogłoszeniem projektu do prawa o towarzystwach ziemskich kredytowych i bankach ziemskich, jako oficjalnego wyrażenia zamiarów i widoków rządu w rzeczy kredytu ziemskiego. *)

Obecnie zaś opuściła prassę broszura, zawierająca materjały do projektu ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego dla gubernij Litewskich **), które na dniu pierwszego lipca bieżącego roku, za zezwoleniem władzy miejscowéj, mają być przejrzane przez marszałków i obywateli, na zjeździe w Wilnie, i z nich ułożony będzie ostateczny projekt dla przedstawienia go drogą prawem przepisaną na zatwierdzenie Rządu.

Nim to nastąpi, wszelkie oparte na zasadach nauki, doświadczenia i mające na względzie jedynie dobro kraju, uwagi i reklamy, z chęcią ogłaszać będziemy i o nadsyłanie takowych nausilniéj upraszamy.

Pośpieszamy też donieść, że w tych czasach w Żytomierzu również wyszedł z druku Projekt Ustawy mającego się założyć Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego Kijowsko-Wołyńsko Podolskiego, którego egzemplarz łaskawie nadesłany nam został przez p. Karola Cieszkowskiego. Projekt ten rozesłany został w stosownéj liczbie egzemplarzy do marszałków szlachty gubernjalnych i powiatowych dla wręczenia interesowanym a celem czynności delegacji do ułożenia projektu wysadzonéj, jest zasięgnąć rad oświeconych właścicieli ziemskich w kraju i ludzi nauki w materji kredytu ziemskiego, nowe zastosowanie w kraju mieć mającego; nim przez ostateczne żądań zastosowanie i zatwierdzenie Rządu projekt wspomniany dla stowarzyszających się obowiązującym zostanie. Narady odbędą się w Kijowie w pierwszéj połowie czerwca b. r. Oświadczenia i uwagi na piśmie mogą być przysyłane przed pierwszym czerwca do Kijowa na imię p. Zenona Hołowińskiego. A. H. K.

DRUSKIENNIKI, w 1860 r.

(Dokończenie).

Cierpienia kołtunowe.

Cierpienia te na prawdziwe i fałszywe, każdy z racjonalnych lekarzy rozdzielać powinien. Niektórzy chorzy z Pińszczyzny, z litewskiego i wołyńskiego Polesia, mają za konieczny sobie obowiązek przystrajać się w kołtun, chociażby ich cierpienia bardzo wyraźne były, *np.* sparaliżowanie. Są znowu i tacy, którzy to dźwiganie niepotrzebnego ciężaru na głowie, z powodu zapewnie chorobliwego rozdrażnienia wyobraźni, uważają za tak konieczne, miłe i pożądane, że często mi się zdarzało w praktyce, widzieć chorych po zdjęciu fałszywego nawet kołtuna tak zesmutniałych, jakby ich ważna jaka dotknęła strata. Dziwna to, zapewnie chorobliwa namiętność i słabość, jak wiele rozlicznie dziwnych ułomności ludzkich.

Z chorych dotkniętych, jak się zdawało, prawdziwemi cierpieniami kołtunowemi *p. L. Walicki* ob. gub. grodzieńskiéj, pozbył się rozmaitych cierpień nerwowych, częstego ściskania pod łyżką i ciągłego szumu w uszach. Część kołtuna zdjęta zeszłego roku jeszcze, żadnych złych nie zrobiła następności, tego roku kołtun zupełnie zdjęty został.

P. Rodziewicz ob. gub. Wileńskiéj, przez lat 16 cierpiał silne bole zębów i twarzy, a gdy żadne lekarskie nie pomagały środki, przed laty ośmiu, kazano mu zapuścić kołtun. Po odbytéj przez dwa lata kuracji w Druskienikach, silne bole twarzy i zębów pomału zaczęły się umniejszać, nareszcie ustąpiły zupełnie. Kołtun zdjęty został.

P. Morozowska z Białegostoku, cierpiąca od dzieciństwa na zapalenie powiek, rozmaite wysypki i częste wrzody po całéj głowie, przez kilkoletnie noszenie kołtuna i po dwakroć powtórzoną kurację w Druskienikach, pozbyła się swoich cierpień. Kołtun zdjęto.

P. Abraham Newelski, kupiec z gub. Mohylewskiéj przez lat wiele cierpiący silne bole głowy natury nerwowéj, mający po większych stawach, mianowicie na rękach ciągłą wysypkę, grubemi okrytą strupami (Lupus) przez lat trzy lecząc się wodami Druskienickiemi, pozbył się takowych cierpień. Kołtun zdjęty został.

P. Anna Jasikowska z gub. Grodzieńskiéj cierpiąca na rany w gardle, z nierównemi brzegami, wysypkę całe pokrywającą czoło grubemi strupami (Lepra plicosa). Kiedy już wszelkie lekarskie wyczerpałem środki, radziłem kurację przeciw-kołtunową. Po dwuletniém noszeniu kołtuna, przy używaniu wód Druskienickich, rany i wysypki pogoiły się zupełnie.

Wiele jeszcze tego roku ważnych praktycznych spostrzeżeń, zauważało się w Druskienikach; wyżéj wymienione wszakże zdają się być dostatecznym dowodem prawdziwéj skuteczności krajowych wód naszych.

I tego roku jak zawsze rozmaite poczyniono ulepszenia, w samym zakładzie, jako też i w miasteczku. Na wielkim placu na przeciw łazienek wstrzymano lecące piaski, ulepszono ziemię, zasiano rozmaite trawy, mnóstwo nasadzono krzewów, co wszystko, za lat kilka, bardzo przyjemne do przechadzki będzie stanowić miejsce. Po części administracyjnéj rozmaite zaszły zmiany, bardziéj praktyczne i dogodne dla zbierających się chorych.

Dzięki staraniom zasłużonego prof. b. Wileńs. uniwer. p. Adamowicza, posiedzenia lekarskie, przez lat kilka już zaniedbane w Druskienikach, tego roku się wznowiły. Co dni dziesięć zbierano się na posiedzenia, na których rozmaite już to czysto lekarskie, już to administracyjne, a zawsze mające za jedyny cel, dobro krajowego zakładu roztrząsano kwestje W osóbnéj księdze, spisywano protokół każdego posiedzenia podpisany przez wszystkich obecnych, co już zostanie niezatartym śladem choćby małéj i nieudolnéj pracy naszéj dla kraowego zakładu. Wysoka cnota miłosierdzia, jako święta po naszych przodkach spuścizna, tak starannie pielęgnowana w sercach naszych polek i tego roku jak zawsze dała nam szlachetnego poświęcenia się dowody. Państwo Herubowiczowie, pp. Borzęccy zajęli się kwestą na kościoł i utrzymanie księdza. Przed laty kilkunastu wymurowany kościoł, tego roku zaledwie skończono zupełnie, otynkowano, co się wiele przyczyniło do upiększenia naszego miasteczka. Pani Marszałkowa Krzywicka z córką Karoliną i p. Apolinarym Peiciskim, uzbierali tysiąc kilkaset złotych na korzyść dobroczynności Druskiennickiéj, co przy innych stałych dochodach, wiele się przyczyniło do powiększenia ubogich naszych funduszów.

Zakłady miłosierdzia przez całe lato ani jednego próżnego nie miały miejsca. W szpitalu rządowym odbyło kurację 59, w dobroczynności 44, w szpitalu staro-zakonnych 83 chorych.

Zabaw i tak koniecznych przy kuracji rozrywek nigdy nam nie braknie. Wieczory w salach towarzystwa Ressursy bardzo były ożywione, do czego się najwięcéj przyczynili gospodarze: p. Herubowicz i p. Swida uprzejmą grzecznością i staropolską gościnnością swoją. Koncertów mieliśmy kilka, z tych: sławnego gitarzysty p. Szczepanowskiego i pani Teofili Borowskiéj, największe miały powodzenie. Artyści drammatyczni grodzieńscy pod dyrekcją p. Hana, wiele się przyczynili do uprzyjemnienia czasu naszego towarzystwa. Wybor sztuk po większéj części treści narodowéj, jako też wykonanie artystów nic nam nie zostawiały do życzenia. Podziwialiśmy wielki talent pani Linkowskiéj, niestety! będącéj już dzisiaj na scenie Warszawskiéj. Młodzi artyści p. Lauvernay, pp. Czyż, Wołowicz, panna Karczewska przy teraźniejszém artystyczném wykształceniu, na przyszłość dają nam więcéj nadziei jeszcze, nie szczędzą bowiem mozolnéj w swoim zawodzie pracy, jako prawdziwi lubownicy swojéj sztuki, widzący w tejże sztuce trochę szersze dążności i cele.

Pomimo wszelkich starań i zabiegów utrzymywania krajowego naszego zakładu na sposób podobnych zakładów za granicą, nie możemy podołać wszystkiemu, a to jedynie z braku koniecznych materjalnych środków. Radowaliśmy się w sercach naszych, skorośmy się dowiedzieli z pism czasowych o spółce zdrojowisk krajowych, do któréj weszło kilkunastu obywateli z Galicji i Królestwa Polskiego. W pięknéj i nauczającéj rozprawie zasłużonego prof. krakowskiego uniwersytetu Dietla, wskazano cel i środki tego nowego stowarzyszenia. Myśl tę pierwsi rzucili pp. Leopold Kronenberg i Mieczysław Skarżyński. Za ich to staraniem, a pod przewodnictwem ks. Stanisława Sanguszki zawiązało się stowarzyszenie, którego celem jest wszystkie wody Galicijskie urządzić na sposób zagraniczny. Wyliczono, że corocznie najmniéj 20 tysięcy osób z naszych krajów wydala się do wód zagranicznych, a często i znacznie więcéj. Przypuszczając, że każdy z podróżujących wyda tylko dwa tysiące zł. pol. co stanowi summę bardzo niedostateczną prawie niemożebną do opędzenia koniecznych kosztów podróży, a jednak i w takim razie 40 miljonów zł. pol. bezpowrótnie z kraju się wywozi. Prócz strat materjalnych, z powodu tak znacznego zubożenia kraju, któż straty moralne obliczyć zdoła? Dałby Bóg, by stowarzynie Galicijskie pomyślnym zostało uwieńczone skutkiem, może i w innych prowincjach naszych, gdzie także nie brak ludzi i dobréj woli i szlachetnych dążności, o podobnych pomyślanoby spółkach, z czego kraj nasz bez wątpienia wielkieby odniosł i materjane i moralne korzyści, a gromada zagranicznych spekulantów, za uniżoną swoją grzeczność i hojnie nam rozdawane grafowskie tytuły, przestałaby raz przecież polskim wypasać się groszem. *D-r. J. Pilecki.*

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Towarzystwo między-narodowe, porównania miar, wag i monety;— projekt akademika Kupfera. Statystyczne poszukiwania Trojnickiego nad ludnością poddańczą w Rossji — Podróże Aleksandra Karstena po Lapodji, Rossji północnéj i Syberji.—Stan obecny Kalifornji, podług dziennika podróży, odbytéj w roku 1860-ym.

Kto tylko się zastanowił nad warunkami handlu i stosunkami międzynarodowemi, ten bez wątpienia zrozumiał, jak wielką zawadę i niedogodność stanowi rozmaitość miar, wag i monety, w rozmaitych krajach używanych i wraz z nami z radością powita każdy krok naprzód na téj drodze, która prowadzi do zbliżenia ze sobą ludzi i do usunięcia przeszkód sztucznych w stosunkach między-narodowych.

Myśl porównania miar, wag i monety we wszystkich państwach Europy, została po raz piérwszy wypowiedzianą publicznie na statystycznym kongresie w Brukselli w roku 1853, a następnie powtórzoną na drugim kongresie statystycznym, który miał miejsce w Paryżu w roku 1855, podczas wystawy powszechnéj.

Wtenczas to 150 mężów, znanych w nauce i w świecie handlowym Europy i Ameryki, zebranych pod prezydencją barona Jakuba Rotszylda, na dniu 24 września, jednozgodnie postanowiło: zawiązać, za pozwoleniem rządu, międzynarodowe towarzystwo, w celu wprowadzenia jednostajnego, dziesiętnego systematu miar i wag, a jeżeli to będzie możliwém i monety. Następnie we Francji i Anglji utworzone zostały wydziały tego towarzystwa, które niezmordowanie pracowały nad urzeczywistnieniem téj wzniosłéj myśli.

W roku, 1859 w miesiącu maju, Petersburska akademja nauk otrzymała trzy adresy od wydziałów angielskiego, i belgijskiego, towarzystwa między-narodowego, z zawezwaniem do współudziału w rzeczonéj pracy. W tymże roku naznaczono zjazd członków towarzystwa między-narodowego do Brightford, dokąd za Najwyższém zezwoleniem posłany został akademik petersburski, znakomity uczony Kupfer. Za powrótem swoim do Petersbuga uczony akademik złożył p. ministrowi skarbu sprawozdanie ze swéj czynności na zjeździe, oraz uwagi, dotyczące wprowadzenia w Rossji jednostajnego z innemi europejskiemi państwami systematu miar, wag i monety.

Zasadnicze przypuszczenia p. Kupfera są następujące:

„Przejście powinno się rozpocząć od monetarnego systematu; na ten koniec trzeba utworzyć nową normę monety *rubel*, wynoszący wartością czwartą część teraźniejszego rubla; a oprócz tego trzeba odbić złote monety równające się cenie 20, 10 i 5 frankowym monetom francuzkim których 155, 310 i 620 sztuk ważą jeden kilogram. Monety te możnaby nazwać 20, 10 i 5 rublowemi.

„Nowy rubel (równający się cenie teraźniejszych 25

*) Sprzedaje się przy Redakcji Kurjera. Cena 1 r. s.
**) Sprzedaje się w Redakcji po 50 k. s.

kop), jako też wznosząca się wartość do 2 i 5 rubli, a także spadająca do 50 kop. i 20 kop. byłyby ze srebra. Miedź używałaby się, podobnie jak i teraz na moneta zdawkowa.

„Z tego co się wyżéj powiedziało, widoczna, że moneta złota stałaby się osnową rozliczeń, a wszystkie rachunki przenoszące dwadzieścia rubli, jużby się tylko złotem załatwiały; srebrna zaś moneta służyłaby tylko do drobnych wydatków, i dla tego zupełnie obojętną byłoby rzeczą, jaką próbę trzymałoby srebro na monetę używane, gdyż przedstawiałoby wyraz summ małéj doniosłości.

Dla zachowania w kraju drobnéj srebrnéj, obiegowéj monety najwłaściwiéj byłoby ją wybijać ze srebra trzymającego 72 próby.

„Nowy rossyjski funt powinien się równać kilogramowi czyli 1000 grammów, t. j. przedstawiałby wagę 2½ funtów teraźniejszych. Funt dzieliłby się na 100 zołotników, a zołotnik na 100 doli; to jest zołotnik czyli 0, 01 funta równałby się 10 gramom a dola czyli 0, 01 zołotnika 10 centigramom. Nowy tonn powinien się równać 1000 kilogramom, t. j. prawie 6 bierkowcom.

Nowy sążeń równałby się 2 metrom t. j. prawie 45 teraźniejszym wierszkom. Sążeń składałby się z 2 arszynów, arszyn z 10 wierszków, a wierszek z 10 linij; nowy przeto arszyn równałby się metrowi, czyli 1½ teraźniejszego arszyna, a nowy wierszek wynosiłby pół trzecia teraźniejszego wierszka.

„Nowa ośmina równałaby się jednemu hektalitrowi; 0, 1 ośminy (wiadro) równałaby się dekalitrowi; 0, 01 ośminy równałoby się decylitrowi.

„Dziesięcina równałaby się hektarowi, wiorsta kilometrowi, t. j. zatrzymałby swą wielkość teraźniejszą."

Z tego wyliczenia widzimy, że p. Kupfer oddaje piérwszeństwo francuzkim miarom i wagom, jako pozbawionym dowolności i opartym na stałéj naukowéj podstawie. Do tych samysh wniosków doszedł i wydział angielski towarzystwa między-narodowego.

Miary i wagi francuzkie oparte są na jednéj podstawie, a tą podstawą jest długość metra, stanowiącego dziesięciomiljonową część paryzkiego południka.

Do metra mogą się sprowadzić wszystkie miary i wagi, a ponieważ metr chociażby raz zatracony, łatwo się może znowu wynaleźć przez pomiar południka, miary przeto francuzkie, oparte na takiéj zasadzie, są wieczne i żadnym nieulegle zmianom.

Systemat francuzki, wprowadzony od czasow piérwszéj rewolucji, bez zaprzeczenia piérwsze zajmuje miejsce pod względem wieczności i gruntowności zasad, na których się opiera.

Przy wymiarze długości metr we wznoszącym się rachunku przyjmuje dla odróżnienia greckie przyczynki do swéj nazwy, dekametr, hektametr, a w spadającym łacińskie: decimetr, centimetr, milimetr.

Pomiar rossyjski powierzchni na dziesięciny, mniéj daleko przedstawia dogodności, niż francuzki na hektary. Dziesięcina jest to powierzchnia czworoboku, którego boki powinny mieć: albo 80 sążni i 30 sążni; albo 60 i 40 sążni, albo 120 i 20 sążni.

Widoczna, że takowy wymiar powierzchni, łatwo może do błędu prowadzić, a przynajmniéj wiele przedstawia zawikłania w obliczaniu, mianowicie wartości ułomkowych dziesięciny.

We francuzkim systemacie wymiaru powierzchni, za zasadę przyjęto metr; powierzchnia kwadratu, którego bok ma 100 metrów—nosi nazwę hektaru (nieco mniéj od dziesięciny); powierzchnia 10 metrów kwadratowych, nazywa się *akr*.

Do wymiaru objętości służy we Francji *litr* czyli decimetr sześcienny, przeto i tu za zasadę metr przyjęto. Wprowadzenie litra byłoby nader korzystném w handlu wewnętrznym Rossji, gdzie dotychczas używano miar dowolnych jako: czetwierti, czetwieryki, garnce i t. p. których sprawdzić niepodobna. Objętość tych miar nie ma żadnych stałych niezmiennych wymiarów, ale wprowadzona dowolnie już tém samem otwiera drogę do nadużyć zestrony przedających.

Waga nareszcie we Francji bierze takoż swój początek, od miary zasadniczéj, t. j. od metra. Gram, zasadnicza waga, równa się ciężarowi sześciennego centimetra dystylowanéj wody. Waga zaś puda, funta i t. p., jako nie oparte na zasadzie wymiaru długościowego, są zupełnie dowolne.

Opinja P. Kupfera wywołała jednak niektóre zarzuty, w dziennikarstwie rossyjskiem. Doraźna zmiana miar i wag trudnoby się dała przyszczepić od razu, i dla tego proponują na lat kilka zostawić i stare i nowo wprowadzone miary, dla tego aby lud prędzéj się mógł obeznać z niemi, i ocenić ich wartość stosunkową, inaczéj bowiem, przy doraźnéj zamianie ceny towarów i produktów, nie mogłyby prędko dojść do normalnéj wysokości, ale podlegałyby ciągłym wahaniom, dla braku porównania ze staremi cenami.

W ogóle lud prosty nie łatwo wyrzeka się swoich przyzwyczajeń, najlepszym tego dowodem jest dotychczas zachowany zwyczaj w gubernjach wielko-rossyjskich, obliczania wydatków na aassygnacyjne ruble, chociaż papiery te już od lat wielu zostały wycofane z obiegu.

Z drugiéj znowu strony jest partja, co w téj zamianie widzi zaparcie się narodowości rossyjskiéj i dla tego z całą deklamacyjną potęgą, powstaje na projekt p. Kupfera. Wszystkie te zarzuty nie mogą jednak podkopać ważności projektu, i dla tego możemy mniéj do nich przywiązywać wagi, i przytoczyć tu tylko zarzuty czysto naukowe, które poniekąd mogą sprostować, niektóre niedokładności w systemacie P. Kupfera.

Zarzuty te są następujące:

P. Kupfer proponuje rozdzielić sążeń na 2 arszyny, tak, żeby każdy równał się metrowi; lecz jak wiadomo metr nie równa się 1½ arszynowi, lecz 1,4601 arszyna. Przy handlu przeto zagranicznym, kupcy miejscowi muszą tracić na miarze. Przypuśćmy, że zagraniczny kupiec zakupuje 100,000 arszynów jakiéjkolwiek bądź tkaniny, jeżeliby nowy arszyn równał się 1, 5 arszyna teraźniejszego, to kupiec rossyjski traciłby na każdym arszynie prawie 0, 1 teraźniejszego arszyna, t. j. wartość 1⅗ wierszka. Przedając przeto 100,000 nowych arszynów, kupiec rossyjski musiałby stracić blizko 9,000 teraźniejszych arszynów.

W ogólnym ruchu handlowym strata takowa mogłaby się wznieść do dosyć znacznéj summy bez żadnego powodu.

Wychodząc z téj zasady, przypuszczają, iż nie ma konieczności zatrzymywać długość teraźniejszego sążnia, lecz trzeba niezmieniając nazwy oznaczyć długość nowego sążnia ściśle równą 2 metrom t. j. 2,8122 teraźniejszego arszyna.

Środek takowy usunie od razu wszystkie niedogodności. Dla handu wewnętrznego, okoliczność ta jest mniejszéj wagi, cena bowiem towaru po krótkim wahaniu się mogłaby wkrótce dojść do normalnéj doniosłości.

Co do wagi, p. Kupfer proponuje, ażeby nowy funt, równał się 2½ funtom dawnym, czyli kilogrammowi—tu znowu zachodzi podobnyż brak ścisłości matematycznéj, która może sprawić dość znaczne straty w handlu zagranicznym.

Kupiec zagraniczny, płacąc za towary na wagę za nowy funt zawszeby musiał korzystać, na każdym kilogramie 5½ zołotników, gdyż killogram—2 f. 24 zoł. i 40, 54 d. t. j, prawie 2 f. i 42½ zołot.

Kupując zaś zagraniczne towary kupcy rossyjscy musieliby kilogram przyjmować takoż za funt nowy t. j. za 2 f. 48 zoł.

Wymiar dziesięciny nowéj i jéj zastosowanie do hektara takoż niema matematycznéj ścisłości, lecz to mniéj może mieć wagi, gdyż miara ta tylko w wewnętrznych stosunkach może będzie używaną.

Najważniejszą atoli rzeczą dla stosunków między-narodowych byłoby porównanie monet, wtenczas bowiem jednostajne monety z łatwością mogłaby obiegać wszystkie kraje, nic nie tracąc na zamianie, która obecnie ciężki haracz na wszelkie stosunki z za granicą nakłada.

Lecz dla tego trzebaby, żeby w całéj Europie wybijano monetę z metalu jednakowéj próby, tymczasem obecnie rozmaitość jest wielka: srebrna pięciofrankówka trzyma 86 prób, a pruski talar tylko 71 próbę, nie może przeto z równą łatwością krążyć po rynkach Europy. Ponieważ złoto m: bać być główną podstawą systematu monetarnego, próba srebrnéj monety może być dowolną.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Gazeta Warszawska (114):

— „Dyrektor główny prezydujący w komissji rządowéj wyznań religijnych i oświecenia publicznego, z powodu przedsięwziętéj reorganizacji zakładów naukowych w Królestwie, a stąd potrzeby czasu tak dla władzy, jak dla zwierzchników szkół i dla niektórych nauczycieli, do współudziału w téj pracy powołać się mających, polecił: a) Żeby bieżący rok szkolny we wszystkich zakładach naukowych publicznych, po rozdaniu uczniom patentów, świadectw i nagród, oraz po objawieniu im przez wierzchność szkolną promocij do klass wyższych, zakończyć z d. 29 maja (10 czerwca) r. b. b) Żeby do dnia wyżéj oznaczonego we wszystkich zakładach naukowych, lekcje, powtarzania przedmiotów przepisami objętych, tudzież egzamina odbywały się jak najregularniéj. c) Żeby we wszystkich szkołach elementarnych, rzemieślniczych, handlowych, w szkołach rolniczych i wiejskiéj w Burakowie, w szkołach wyższych żeńskich i we wszystkich zakładach naukowych prywatnych, lekcje szły swoim trybem do zwykłego terminu, a egzamina publiczne z rozdaniem świadectw i nagród odbyły się w czasie przepisanym ustawą."

— Egzaminowanie na stopnie lekarskie naukowo-praktyczne, na posady lekarskie naukowo-służbowe i specjalne praktyczne, oraz na stopnie i posady farmaceutyczne, niemniéj przyznawanie tychże stopni i kwalifikacij do posad lekarskich i farmaceutycznych, udzielanie na nie dyplomów i świadectw, z rozporządzenia władzy wyłączoném zostaje z zakresu czynności Rady lekarskiéj i Urzędów lekarskich w Królestwie Polskiém, i przechodzi na warszawską Medyko-chirurgiczną akademję.

— Stosownie do przepisów o zarządzie spraw kościoła ewangelicko-reformowanego w Królestwie Polskiém, synod tegoroczny ewangeliczno-reformowany zebrać się ma dnia 12 (24) czerwca r. b. w Warszawie.

— Pocztamt warszawski podaje do wiadomości publicznéj, że z polecenia wyższéj władzy prenumerowanie gazety „Czas", wychodzącéj w Krakowie, w Królestwie Polskiém zabronione zostało.

— Piszą z Gniezna d. 22 kwietnia:—Właśnie co skończyły się u nas roki przysięgłych. Prezydował radca apelacyjny p. Vangerow. Niepytano się tym razem powołanych na przysięgłych Polaków, aby pod honorem i sumieniem zeznali, czy znają język niemiecki, a żądano, aby sprawy wytaczane przekładano na język polski, co zadosyć uczyniono. P. Warnke z Żabiczyna, na przedstawienie prezydującego, wręcz się przyznał do świadomości języka niemieckiego, po polsku jednakże świadectwo zdawać oświadczył, ponieważ go zna lepiéj od niemieckiego, na co prezydujący zezwolił. Nadmienić także wypada, że do p. Żółtowskiego z Niechanowa, którego dawniéj niemieckiemi tylko zapozwami na roki powoływano, a za niestawienie się setkami talarów karano, zapozew obecnie wystosowano w obu językach krajowych.

— Nowo wybudowany w Berlinie kościoł katolicki św. Michała, ma być uroczyście poświęcony w piérwszym dniu Zielonych Świątek. Na tę uroczystość zaproszono wielu duchownych zamiejscowych; również udział w niéj wezmą obecni tam katoliccy członkowie sejmu i wiele osób dostojnych.

— W Lipsku wyszło życie znanego posła Ignacego Łyskowskiego, po niemiecku p. t. „Curiculum Vitae des Rittergutsbezitzer Ignaz von Łyskowski" etc.

— We Lwowie nakładem Wilda opuściło prassę dzieło literackie i obyczajowe, napisane przez znanego poetę J. Szujskiego p. t. „Portrety nie Van Dycka". Pierwotnie umieszczane w tamecznym *Dzienniku Literackim*. Portrety zyskały zajęcie publiczności; obecne wydanie jest przejrzane i pomnożone przez autora.

— Rada gminna w Tryeście (terszycka) uchwaliła usunąć ze szkół język niemiecki. Słowianom wolno w szkołach zaprowadzić język włoski jako wykładowy, Włochom zaś słowiański.

— Słoweńcy złożyli rządowi petycję z 19,386 podpisami, ażeby język słoweński zaprowadzono we wszystkich szkołach i urzędach, oraz aby Słoweńcy mieszkający w Węgrzech, Styrji, Karyntji, Karnjoli i Weneckiem mieli sejm wspólny.

Gazeta Polska (114):

— Wygotowany został projekt pomnika dla S. Czechowicza, z ofiar dobrowolnych, zebranych p. W. Łoskiego. Wieść niesie, że Czechowicz pochowany został u ks. Kapucynów, tam więc i pamiątka ma być wystawiona. Tablica grobowa oparta być ma na dwóch konsolach i główce anioła, bo Czechowicz celował w niezmiernie wdzięcznych figurynkach aniołów, i czyste jego życie daje mu prawo do tego symbolu niewinności na grobowcu. W pośrodku tablicy ma być wieniec, okolający portret na blasze, którego wykonania podjął się znany artysta p. R. Hadziewicz, Po obu stronach wizerunku stać będą dwie figury przedstawiające pobożność i sztukę; po nad tém zostanie miejsce do stosownego napisu. Styl ogólny monumentu będzie z XVII wieku. Projekt jest p. Leona Myszkowskiego rzeźbiarza, który już przystąpił do jego wykonywania. Radzi jesteśmy że choć jedna z myśli u nas ostatniemi czasy rzuconych, przyjdzie nareszcie do skutku. Czekamy na pomnik dla Klonowicza, dla Bogusławskiego, dla Szulca i wielu innych; dobrze, że się choć jedno rozpocznie.

— Księgarnia Aleksandra Lewińskiego w Warszawie przedsięwzięła wydanie ważnego w gospodarstwie krajowém dzieła p. t. „Leśnictwo polskie". Dzieło składać się będzie z dziewięciu następujących części: I Botanika leśna. II. Urządzenie lasów. III. Szacowanie lasów. IV. Ochrona lasów. V. Hodowanie lasów. VI. Użytkowanie lasów. VII. Ocenienie lasów. VIII. Zarząd lasów. IX. Łowiectwo. Każda część, stanowiąca osobną całość wychodzić będzie oddzielnie, i osobno będzie sprzedawaną. Część piérwsza obejmująca Botanikę leśną, wyjdzie na początku czerwca.

— Nadeszły do Warszawy ostatnie zeszyty zeszłorocznéj serji „Bibljoteki polskiéj" Turowskiego. Oprócz przedmiotów uprzednio przez nas wyliczonych, znajdują się tu także „Dzieje panowania Zygmunta III", przez J. U. Niemcewicza.

— Od dnia 1 lipca r. b. otworzony zostanie w Piotrkowie dom handlowy pod nazwą Domu rolników z po nad Warty i Pilicy, w tym rodzaju, jak istniejące domy rolników płockich. Na czele jego stają znani obywatele ziemianie pp. Jacek Siemiński, Józef Zielonka i Juljusz Rucz. Całe Piotrkowskie chętnie bardzo powitało ten nowy zakład handlowy, do którego przerzeczeni obywatele zabierają się z taką starannością, iż jeden z nich, to jest p. Rucz, opuszczając dzisiejsze miejsce pobytu, przenosi się na stałe pomieszkanie od 1 lipca do Piotrkowa.

— Stanisław hr. Mycielski właściciel Dębna, położonego nad Wartą w W. Ks. Poznańskiém, wskrzesza obecnie zamknięty tamże przed kilku laty zakład dla leczenia się zimną wodą, na wzór tego, jaki istnieje w Wierzbnie pod kierunkiem p. Mateckiego.

Tygodnik illustrowany (81—84):

— Wedle „Kroniki Tygodniowéj" obywatele wiejscy w królestwie zajęci są we wszystkich stronach zawieraniem ugód czynszowych z włościanami. „Niełatwa to rzecz do przeprowadzenia, bo z początku każdéj takiéj sprawy mnożą się trudności z powodu odosobnienia od dziedziców, w jakiém się tak długo włościanie nasi znajdowali. Ale trudności te nie są nieprzezwyciężonemi: w niektórych okolicach nastąpiło już w pewnych punktach porozumienie; podano sobie obustronne warunki, a przedewszystkiém podano sobie ręce i przyrzeczono jedność w działaniu. Zauważano, że tam, gdzie włościanie zdołali choć trochę zaczerpnąć początków ukształcenia, rzeczy szły daleko łatwiéj. Temu, co umie czytać i pisać, albo chociażby czytać tylko, można przynajmniéj wytłómaczyć, co to jest własność, co jest jéj nabycie, i jakie ono obowiązki za sobą pociąga. Takim również łatwiéj jest oddziałać na drugich przez wyższość umysłową, jakiéj nabyli, i dwaj albo trzéj czytający i piszący we wsi, zdolni są pociągnąć za sobą całą gromadę. Jest to jeszcze jeden dowód przemawiający za konieczną potrzebą szerzenia oświaty między ludem, za potrzebą szkółek wiejskich, które powinny być jedną z dźwigni téj oświaty, a tak długo u nas były w zaniedbaniu. Religijność dużo także wpływa na znakomite ułatwienie téj pracy. Tam gdzie plebani wiejscy potrafili stać się dla ludu prawdziwymi jego ojcami duchownymi, wpływ ich przeważnie działa, a wpływ ten koniecznie powinien być zastosowany do zachowania zgody i jedności. Równouprawnienie wyznań gra też bardzo ważną w tém rolę. Starozakonni po wsiach i miasteczkach, obojętni dotychczas dla panów i wyłącznie prawie na swoją rękę działający, dziś wszelkiemi siłami popierają wspólny interes, obracając na to różne środki przekonania i wpływy, jakiemi ich ciągłe obcowanie z klassą niższą i dokładne poznanie jéj charakteru obdarzyło."

— Między ubogą rzemieślniczą i roboczą klassą w Warszawie, zachodzi wiele zmian na dobre. Ustają owe pijatyki i pohulanki, które się dawniéj w obfitości powtarzały: cechy porządkują się między sobą, a niektóre bardzo dobre i korzystne zaprowadzają urządzenia. Pomiędzy innemi, towarzystwo czeladników cechu mydlarskiego zaprowadziło w ustawach swoich kilka ważnych zmian, z których parę najważniejszych przytaczamy. Dotychczas starszym czeladnikiem tego zgromadzenia bywał zwykle cudzoziemiec; dzisiaj zaś, ponieważ krajowców liczba jest przemagająca, na przewodniczącego obrano Polaka. Z trzyzłotowych składek miesięcznych, około połowy szło na fundusz szpitalny, resztę zaś obracano na pijatykę i pohulankę; obecnie przeznaczono te pieniądze na cel daleko szlachetniejszy, a mianowicie na wsparcie dla biednéj czeladzi mydlarskiéj znajdującéj się bez roboty. Zniesiono też zbyteczne, a przeciwko kieszeni i obyczajności wymierzone, rozmaite niby kary przy wpisywaniu na czeladnika, wyciągane celem zwiększenia funduszów na hulankę i t. d.

— „Kronika tygodniowa donosi o świeżo zawartém małżeństwie Teofila Lenartowicza z panną Zofją Szymanowską, siostrą żony Adama Mickiewicza, znaną u nas z pięknego talentu malarskiego. Kilka obrazów panny Szymanowskiéj zyskało uznanie za granicą na wystawie paryzkiéj. Muzeum nasze zawdzięcza jéj dar niemały, portret Adama Mickiewicza, z natury przez nię malowany.

— Przy kościele parafjalnym rzymsko-katolickim w Odessie, wzniesionym zabiegami tamecznego proboszcza ks. Grzegorza Ratuzowicza, od roku 1843 istnieje szkółka parafjalna dla ubogich dzieci wyznania katolickiego. Z artykułu o rzeczonym wyżéj kościele dowiadujemy się, iż szkółka ta w roku założenia miała zaledwie 12 uczniów; dziś dzięki staraniom i pieczołowitości ks. Ratuzowicza przeszło 100 chłopców i dziewcząt bezpłatną pobiera tam naukę.

— Z artykułów historycznych zwracają uwagę w obecnych numerach przedewszystkiém: Życiorysy Jana Jędrzeja Morsztyna i Jana Dantyszka, przez Lucjana Siemieńskiego; „O hajnałach krakowskich" przez Józefa Łepkowskiego, z nótami p. Stanisława Moniuszki; — obszerny życiorys Józefa Drzewieckiego z pięknie zrobionym portretem autora znanych pamiętników i kontynuatora dzieła Czackiego w Krzemieńcu; — monografja zamku Odrzykoń, upamiętnionego znakomitą powieścią autora „Sobótki" p. t. „Król zamczyska": — wreszcie opis historyczny Kalwarji Zebrzydowskiéj, z którego się dowiadujemy, iż w kościele tamecznym przechowują się dotąd godne upowszechnienia portrety rodziny Zebrzydowskich, a między niemi i fundatora, pamiętnego rokoszem Mikołaja Zebrzydowskiego.

— Utwory poetyczne są następujące: „Prolog do dramatu pod nazwiskiem Królowa Jadwiga" przez Józefa Szujskiego; — „Koń" oraz „Pasożyt" przez E. Żnatowicza; — „Wiersz do... (przesyłając przekład sonetu Michała Anioła Buonarotti) p. T. Lenartowicza; — „Podróżny i sierota" przez E. Chłopickiego;—„Konie i Osieł", bajka bezimiennego. Pod względem piękności i myśli stoją na czele dwa piérwsze utwory. Prolog p. Szujskiego każe nam się spodziewać po jego dramacie niepospolitéj wartości utworu.

— Literatura nadobna prozą przedstawia się tu w trzech udatnych obrazkach z przeszłości: „Ostatni kulig staropolski" p. K. W. Wójcickiego, z pięknemi illustracjami p. Pilattego;—„Szlachcic Hołota", obrazek obyczajowy z piérwszéj ćwiartki wieku dziewiętnastego przez Lacha z Lachów; i „Na placówce", wspomnienie żołnierskie p. T. T. Jeża.

— W „Przeglądzie piśmienniczym" p. Apollo Korzeniowski w sposób nader sympatyczny i gorący wynosi poemat p. Sowińskiego „Z życia". „Dobrze, mówi, choć rzadko prawdę posłyszeć. Zawdzięczamy ją p. Sowińskiemu, choć nie dziękujemy, gdyż on spełnił obowiązek talentu tylko, którym Bóg ubłogosławia ludzi na to, ażeby jego prawdy głosili."

— W artykule p. t. „Żebractwo i poprawcze szkoły rolnicze", p. A. W. zwraca uwagę na nadzwyczaj rozrosłe u nas żebractwo, i dla zaradzenia temu nieszczęściu wskazuje przykład Belgji i Hollandji, w których szkoły rolnicze skupiają włóczęgów i zniewalając do pracy, czynią, iż przestają być ciężarem publicznym, a nawet z czasem wychodzą na pożytecznych pracowników. Rzecz godna głębokiego zastanowienia.

— Pomiędzy wielu innemi rycinami, zwracamy uwagę czytelnika na pożądany od dawna wizerunek posągu Adama Mickiewicza w Poznaniu, który z piaskowca wykonał p. Oleszczyński w r. 1856.

KORESPONDENCJA
KURJERA WILEŃSKIEGO.

Londyn, *dnia 3 kwietnia.*

(Dokończenie ob. N. 35)

Zniesienie akcyzy na papier od dawna było podniesione. Nie było ministra skarbu, nie wyjmując torysowskiego, któryby nie przyrzekł znieść jéj za piérwszą sposobnością, to jest za okazaniem się zwyżki. Akcyza na papier uważaną była za podatek od oświaty ludowéj (tax on knowledge). Wszyscy co starają się o podniesienie i upowszechnienie oświaty ludowéj są za jéj zniesieniem. Że od przeszłego roku silniéj zaczęto się opierać jéj zniesieniu, pochodzi to głównie z obawy majętniejszéj klasy, żeby na przyszłość, kiedy nastanie potrzeba pokrycia zwiększonych wydatków, nie zwalano całego ciężaru na podatek dochodowy.

Z razu, jak to powiedziałem, budżet p. Gladstone był bardzo dobrze przez parlament i opinją publiczną przyjęty. Wymówne przedstawienie zakryło wszystkie słabe strony. Zwyżka niespodziewana podobała się wszystkim. Ale w kilka dni, po dokładniejszém zastanowieniu, podniesiono mnóstwo zarzutów. Dowodzono naprzód, że zwyżki nie ma. Lecz od tego zarzutu odstąpiono, boć nikt nie mógł dowieść, że rachunek jego jest prawdziwszym od rachunku ministra skarbu. Następnie cała opozycja obróciła się przeciwko zniesieniu akcyzy na papier. Nie udało się p. Gladstone przekupić ją kompromisem, czyli rozdzieleniem równém zwyżki pomiędzy dwa systemata podatkowania. Poznała się ona wkrótce na fortelu. Wie ona dobrze, że raz zniesiona akcyza już nigdy nie wróci się, a zniżony podatek dochodowy może być łatwo podwyższony. Przeciwnicy więc systemu bezpośredniego podatkowania przyjmują zniżenie podatku dochodowego, ale opierają się zniesieniu akcyzy. Żeby zyskać poparcie ludu, dopominają się, w miejsce zniesienia akcyzy na papier, zniżenia cła na herbatę i cukier, które w Anglji należą do codziennych i niezbędnych potrzeb najbiedniejszego z mieszkańców. Interes materjalny dziwne przy téj sposobności podaje dowodzenia, i dziwne sprzęga sojusze. Na zniesieniu akcyzy na papier stracą droższe dzienniki, a zyskają tańsze. Otóż, wszystkie droższe dzienniki, które bez wyjątku są dążności liberalnéj, z powodu zagrożonego materjalnego interesu albo powstają przeciw budżetowi albo wątpliwie się o nim wyrażają, przez co popierają stronnictwo torysów i zachęcają je do stoczenia walki parlamentarnéj. Strronnictwo Torysów zapowiedziało tę walkę przy rozbiorze szczegółowych propozycji. Liberaliści należący do rozmaitych frakcij muszą na chwilę zapomnieć o swoich różnicach i działać w zgodzie, jeżeli nie chcą być zwyciężonymi i dopuścić torysów do rządu. Ale dowiaduję się właśnie, gdy te słowa piszę, że na piérwszéj kwestji, którą można uważać za ujemną, czy zatrzymać cło na cukier i herbatę w tym samym stanie, oppozycja torysów została przegłosowaną. Jest zatem nadzieja, że równéj klęski doświadczy przy powtórnéj kwestji podającéj zniesienie akcyzy pod głosowanie.

Gdyby w téj walce stronnictw chodziło tylko o tańszy papier lub o tańszą herbatę, lud angielski albo zachowałby się względem niéj obojętnie albo niewielką wagę do niéj przywiązywał, i jabym nie zwracał na nią uwagi czytelników; ale w tych hasłach papieru i herbaty ukrywają się różnice daleko ważniejsze, a głównie dwa różne kierunki polityki zewnętrznéj Anglji. Lud jest za tańszym papierem dla tego, że nie chce być zawikłanym przedwcześnie i niepotrzebnie w wojnę z Francją, że niechce wiązać się w tym wypadku z koalicją i swojém mieniem wspierać zbutwiałe trony środkowéj Europy, czyli nie chce dopuścić Torysów do rządu, którzyby przyjęli politykę wojenną i téj polityce nadali dążność anti-liberalną. Naprożno Torysi staczają walki. Zawsze będą zwyciężeni. Tańszą herbatą nie zdołają oni przekupić narodu, sprzyjającego rozstrzygającym się dziś sprawom wolności i narodowości. Pan Gladstone mógłby był bez obawy większe zaproponować zmiany w systemie skarbowym i być pewnym ich przeprowadzenia przy związaniu ich losu z losem ministerstwa, które kieruje polityką zewnętrzną w duchu liberalnym narodowym, czyli raczéj idzie za głosem opinji publicznéj w kierunku zewnętrznéj polityki.

Z ponowionych w tym miesiącu oświadczeń lorda Palmerstona okazuje się, że Anglia chce koniecznie utrzymać pokój w Europie przynajmniéj przez rok jeden. Ma ona do tego różne powody, mające tak własny interes, jako też dobro innych narodów na względzie. Widzi ona dobrze, że wojna w dzisiejszej chwili rozpoczęta, nie mogłaby być inną jeno powszechną; a doświadczenie ją uczy, że powszechna wojna nie tylko jest kosztowną, ale może jéj narzucić politykę wprost przeciwną jéj liberalnym dążnościom. Zagrożony interes materjalny nie przebiera w sprzymierzeńcach i jest twórcą dziwacznych sojuszów. Dzieje wojny prowadzonéj z Francją w końcu zeszłego i na początku bieżącego stulecia nie zachęcają Anglji do jéj powtórzenia. Zwycięztwa przez Anglją wówczas odniesione zadawalają tylko próżność narodową. Lecz pod względem cywilizacyjnym, narod widzi całą ich bezowocność. Porządek, który stanął w ich rezultacie, rozchwiał się zupełnie. Opinja publiczna, przypominając sobie te dzieje rumieni się ze wstydu i nie może odżałować straconych miljonów i wylanych rzek krwi nadaremnie. Możnaż Anglji za złe brać, że możliwego na nowo skombinowania się swego, jako narodu wolnego z absolutnymi sprzymierzeńcami, naprzeciw cesarskiéj Francji związanéj z innemi narodowościami, boi się jak ognia i nastaje na pokój pod warunkami, które wydają się uciążliwemi dla narodów, co przez wojnę tylko powszechną spodziewają się wywalczyć sobie położenie i téj wojny jak zbawienia wyglądają. Przekonana ona jest, że pomoc czyli raczéj przymierze cesarskiéj Francji nie mogłoby przynieść rzeczywistego wyzwolenia dla innych narodowości, że cesarska Francja uważałaby je tylko jako narzędzia do jéj ambitnych celów. Jak raz już nadzieje tych narodowości były zawiedzione, tak byłyby zawiedzione powtórnie, gdyby wojna powszechna toczyła się wśród tych samych warunków. Anglja większą widzi łatwość odniesienia i zapewnienia zwycięztwa prawym zasadom w pojedyńczych i przestankowych walkach. Po każdém zwycięztwie odniesioném potrzeba narodom odpocząć, wzmocnić się, uporządkować, aby do następnych walk występować z co raz większemi i od sprzymierzeńców a nawet bitnych co raz mniéj zależnemi siłami. Jedne narody na przestankach i wypoczynkach zyskują a inne rujnują się. Naprzykład, każdy dzień pokoju pomnaża siły Włoch, gdy przeciwnie Austrja nie będzie nigdy silniejszą a może być o wiele słabszą. Powtóre Anglicy mają nadzieję, że pod skrzydłem swobód konstytucyjnych, jakie w wielu krajach albo rozszerzono albo świeżo nadano, duch narodowości może tylko silniéj się rozwinąć i wzmocnić. W pokoju, mocarstwa zagrożone z wewnątrz, nie mogąc przyzwać w pomoc wojsk obcych, muszą się starać pojednać z podwładnemi ludami. Każdy gwałt lub wiarołomstwo popełnione przez rząd nie poprawiają ale pogorszają jego położenie. Dotąd agitacja narodowa wszędzie odniosła tryumf. Nawet nieszczerość i stawiane przez rząd przeszkody wychodzą na pożytek narodowi, albowiem warstwy i klassy starają się połączyć węzłem

ściślejszemi dla ich łatwiejszego przełamania. Galicja np. w przeciągu ostatniego kwartału pod zawieszoną nad nią groźbą reakcji mnóstwo zatarła różnic i pogodziła waśni, jakie ją wewnątrz toczyły. Słowem, przez pokój chwilowy, zwycięztwa narodowości są wprawdzie odroczone ale bardziéj zapewnione. Anglja ma w końcu wysokie wyobrażenie o skuteczności swego moralnego wpływu, zwłaszcza że dziś jest popartym przez ogromne uzbrojenia i gotowość do przyjęcia walki w każdéj chwili. Jakoż dotąd tego wpływu używała z korzyścią dla sprawy narodów, nie dała odrobić, co korzystnego zostało zrobioném, pomimo chęci innych mocarstw, i zatwierdziła nim wszystkie zwycięztwa odniesione przez ludy, uznając je jako fakta dokonane.

Z dokumentów dyplomatycznych o Syrji, przedłożonych w tym miesiącu w parlamencie, opinja publiczna jest zadowolona. Podobało się jéj silne nastawanie lorda J. Russella na Francją, aby przed 5 czerwca starała się koniecznie wojska wyciągnąć z Syrji, i przyklasnęła zagrożeniu, w którem oświadczył, że Anglja będzie konwencją uważać za złamaną, jeżeli za nadejściem terminu jeden żołnierz francuzki pozostanie na ziemi syryjskiéj. Anglja wprawdzie nie widzi środków, przez któreby można stale zaręczyć pokój i zgodę pomiędzy plemionami syryjskiemi, ale uważa wyjście Francuzów z Syrji za pierwszy warunek rozwiązania kwestji syryjskiéj. Przedłużany w nieskończoność pobyt Francuzów w Syrji, mógłby nareście pomimo chęci wmówić w nich, że oni są niezbędni do jéj zarządu. Tymczasem interesem jest Anglji utrzymać kommunikacje z Indjami przez Syrją wolną od wszelkiego zagrodzenia. Powyższe dokumenta dyplomatyczne przekonały w końcu Anglików, że ich posądzenia i podejrzywania Francji o zaborcze względem Syrji zamiary były bez podstawy. Francja bowiem nie tylko przystawała chętnie, aby wspólnie z wojskami innych mocarstw Syrją zająć, ale raz chciała nawet, przed upływem terminu, swe wojska z niéj wyciągnąć.

Że stosunki pomiędzy rządem pruskim a Anglją nie są najprzyjaźniejsze, świadczą korrespondencje z pruskim rządem prowadzone w sprawie kapitana Macdonalda, które w tych dniach zostały na stole obu izb złożone. Odświeżyły one na nowo oburzenie narodu angielskiego przeciwko biurokracji pruskiéj i rządowi pruskiemu. Nietylko dzienniki i opinja publiczna, ale parlament i ministrowie wypowiedzieli wzgardę dla praw pruskich, które urzędnikom nadawają nieograniczoną władzę nad narodem i oburzenie na zuchwałość biurokracji, która nie znając granic praw, niema poczucia ich poszanowania i dopuszcza się bezkarnie nadużyć i gwałtów. Kapitan angielskiéj gwardji Macdonald, za to, że się opierał fizycznie przy zatrzymaniu swojego miejsca w wagonie nadzorcy kolei żelaznéj w Bonn, został nie tylko gwałtem za nogi wyciągnięty z wagonu, ale wtrącony do więzienia, trzymany w niém razem ze złodziejami przez 6 dni i w końcu skazany na karę pieniężną kilkudziesiąt talarów. Niedosyć na tém, prokurator jeneralny, wytaczając mu proces, nazwał wszystkich Anglików gburami. Oprócz tego, gdy mieszkający w Bonn Anglicy zaprotestowali w dziennikach przeciwko téj obeldze dotykającéj cały naród, skazano ich wszystkich na karę pieniężną. Lord J. Russell po długiéj korrespondencji nie otrzymał od rządu pruskiego ani wynagrodzenia ani słowa przeproszenia. Z gniewem też ją zamknął, oświadczając że w całém postępowaniu Prusaków widzi lekceważenie wszelkiéj między-narodowéj życzliwości dla Anglji. Lord Palmerston, odpowiadając na interpelacją uczynioną w téj sprawie przez lorda R. Cecil, podzielał oburzenie wyrażone przez ministra spraw zewnętrznych, uznał takie postępowanie rządu pruskiego jako ożywione duchem nieprzyjaźni ku Angiji; dziwił się, jak mogą Prusy, zagrożone przez sąsiednie mocarstwa, lekceważyć przymierze Anglji, nazywając to postępowanie błędem i zbrodnią i w końcu litował się nad biednymi pruskimi poddanymi, których prawa dozwalają ich urzędnikom dopuszczać się tak surowych niesłusznych, gwałtownych i samowolnych względem nich postępków.

Lecz ze wszystkich spraw zewnętrznych najżywiéj obchodzi Anglją wojna domową, jaka wybuchła w środku tego miesiąca w Zjednoczonych stanach Północnéj Ameryki. Interesa handlowe i przemysłowe Anglji nakazywały jéj życzyć sobie, aby do téj wojny nie przyszło. Lord Wodehouse, podsekretarz spraw zewnętrznych w izbie Lordów oświadczył, że Angija nie może się mieszać do téj wojny, i że tylko na wyraźne żądanie rządu amerykańskiego mogłaby przyjąć missją sędziego polubownego. Sympatje narodu szeregują się po stronie Północnych stanów. Mocno wszystkich oburzyło postanowienie Prezydenta południowych stanów, rozdawania dyplomów korsarskich kapitanom okrętów różnych narodowości.

Z powodu blizkiego równoważenia się partji oppozycyjnéj ze wszystkiemi frakcjami liberalnemi razem wziętemi, bardzo trudno przez parlament przeprowadzić jakikolwiek projekt, dążący do zaprowadzenia najmniejszego ulepszenia w urządzeniu polityczno-społeczném Anglji. Wnioski tylko rządowe mogą być przeprowadzone. Projekta, wychodzące od pojedynczych członków, które rząd nie przyjmuje za swoje i tylko od niechcenia popiera, wszystkie upadają. Taki los spotkał projekt drugi cząstkowéj reformy parlamentu, przedstawiony przez p. Baines. Postępowi liberaliści nie będą się mogli tego roku poszczycić wielką ilością reform przez siebie zapoczątkowanych. Dla odzyskania wpływu na prawodawstwo krajowe potrzeba im się ściśléj połączyć, solidarnie zorganizować i energicznie się wziąść do agitacji, aby przechylić wybory na swoją stronę.

Z projektów podrzędnych, uchwalonych przez parlament i zamienionych w prawo, zasługuje na wspomnienie zaproponowana przez ministra skarbu, W. E. Gladstone, pocztowa kasa oszczędności. W Anglji liczne są kassy oszczędności. Każde miasto je posiada. Według wykazu rocznego, suma oszczędzonych i złożonych w kassach oszczędności pieniędzy wyniosła w zeszłym roku 41,258,368 f. szt. a liczba osób mających oszczędzone pieniądze była 1,557,149. W przeciągu ostatniego roku summa oszczędzonych pieniędzy pomnożyła się o 2,039,952 f. szt. a liczba depozytorów o 79,002. Stowarzyszeń wzajemnych pomocy, które mają za cel oszczędzenie pieniędzy na wypadek braku pracy, słabości, śmierci istnieje w Anglji 28,629. Minister skarbu sądził, że pomimo tak wielkiéj liczby instytucij oszczędności, jeszcze nie dla wszystkich mieszkańców stały się one przystępne. Nie wszyscy mieszkańce chcą należeć do stowarzyszeń wzajemnéj pomocy, a tylko większe miasteczka mogą posiadać kassę oszczędności. Otoż, aby kassę oszczędności zbliżyć do każdego mieszkańca i urządzić ją w najodleglejszéj i najmniejszéj wiosce, minister skarbu postanowił połączyć ją z urzędem pocztowym. A ponieważ wszędzie jest poczta, więc wszędzie będzie urządzona kassa oszczędności. Składanie pieniędzy w pocztowéj kassie oszczędności będzie się odbywać za pomocą biletów pocztowych. Korzyści tego urządzenia są wielorakie. Pomnoży się liczba oszczędnych i summa oszczędzonych pieniędzy, które pomnożą znowu summę puszczonych w obieg pieniędzy. Zyska także skarb krajowy, który użyje powierzonych w jego ręce pieniędzy do podtrzymywania kursu swoich obligów i biletów skarbowych. Z administracji poczty, która jest doskonale urządzona, skarb ciągnie 1,000,000 f. szt. czystego zysku. Jest zatém nadzieja, że równie zyskowną będzie administracja pocztowych kass oszczędności. Jedyną wadą tego projektu jest system centralizacyjny. Ale dotąd prywatne obywatelskie usiłowania wszystko uczyniły, co mogły uczynić. Pocztowa kassa oszczędności zaś chce to spożytkować, co dotąd przez stowarzyszenia i prywatne zakłady oszczędności nie było spożytkowaném i tych dosięgnąć, których te dotychczas dosięgnąć nie mogły. *M.*

Z Moskwy $^{13}/_{25}$ *marca.*

Z radością ujrzeliśmy w 17-ym Numerze Kurjera Wileńskiego podjętą nową kwestję, o któréj dotąd prawie nie było mówiono, kwestję oświecenia włościan i jako środek tego oświecenia podany „Projekt utworzenia szkółek wiejskich" przez pana Teofila Zaleskiego.

Gdy ojcowie nasi, gdy stare pokolenie przyczyniło się do urzeczywistnienia dzieła wiekopomnego, stanowiącego epokę nie tylko w dziejach kraju naszego, lecz w dziejach całéj ludzkości; gdy oni tak chlubnie uwiecznili pamięć swoją, na dolę synów ich, na dolę naszego młodego pokolenia wypadło dzieło mniéj może głośne, lecz nie mniéj ważne, dzieło oświecenia wyzwolonego ludu,—dzieło, ukazania braciom naszym drogi prawdy wiedzy i moralności, które może się jedynie dokonać przez oświecenie przynajmniéj elementarne jak największéj liczby dzieci włościańskich.

Zważając ważność oświecenia ludu wiejskiego, które może się tylko dokonać przez zakładanie wiejskich szkółek, wielce jest rzeczą użyteczną, że „Kurjer Wileński" będąc jedynym literackim organem Litwy odkrył swe szpalty dla „projektu utworzenia wiejskich szkółek" przez pana Teofila Zaleskiego; i zdaje nam się, że bardzo odpowie swemu przeznaczeniu, jeśli nadal będzie przyjmował i pomieszczał w swych kolumnach, jak największą ilość projektów, rozpraw, dysput, odnoszących się do kwestji wychowania wiejskiego ludu, potrzebując jedynego tylko przywileju, aby nadsyłane artykuły były racjonalne i odpowiadały zamierzonemu celowi. Serce mocniéj zabiło w piersiach, naszych, gdyśmy ujrzeli tytuł artykułu pana Teofila Zaleskiego; z gorączkową niecierpliwością przeczytaliśmy podany przez niego projekt; późniéj z chłodną krwią rozważyliśmy okres po okresie, i ośmieliliśmy się skreślić niektóre uwagi, z nadzieją, że przyniosą tę korzyść, iż wywołają nowe uwagi, lub zarzuty i rozbudzą chęć do naukowych dysput w tym przedmiocie, koniecznym rezultatem których musi być wyrobienie zdrowych zdań, rozbudzenie w ogóle poczucia potrzeby a nawet konieczności szkółek wiejskich i przedstawienie dobrego i korzystnego planu ich urządzenia, dla chcących zakładać takowe.

Oświadczenie pana Zaleskiego, że włościanie wsi jego zgodzili się i przyjęli projekt wiejskiéj szkółki, podany przez niego i następnie umieszczony w „Kurjerze Wileńskim" jasno dowodzi praktyczności tego projektu; lecz będąc dogodnym dla jego wsi, może się on okazać trudnym do zastosowania w innéj miejscowości; i tak najprzód: ciesząc się, że pan Zaleski postawił swoją wieś na tak dobrym stopniu materjalnego bytu, że włościanie wsi jego sami mogą ponosić wydatki wychowania elementarnego swych dzieci, zarzucamy, że nie wszędzie gospodarz chaty będzie w stanie zapłacić 5 rs. i 20 kop. rocznie za naukę swych dzieci, szczególnie w początku nie będzie w stanie ponosić kosztu, który nigdy nie wchodził w rubrykę jego wydatków. W tym więc razie zdaje nam się, że obowiązkiem obywatela jest wyłożyć potrzebne pieniądze z własnéj kieszeni, lub przynajmniéj dołożyć tyle, ile będzie potrzebném dla założenia wiejskiéj szkółki do summy, którą włościanie będą mogli złożyć bez wielkiego ciężaru dla siebie. Powtóre nam się zdaje, że obowiązek wiejskiego nauczyciela nie ogranicza się tylko na wykładzie dzieciom elementarnych wiadomości, lecz że nauczyciel powinien wpływać na ich moralność, umieć odkrywać w nich zdolności i rozbudzać popęd do nauk, a razem wkorzeniać zamiłowanie do roli, uprawa któréj bez wątpienia będzie zajęciem się większéj części uczącéj się dziatwy. Tak samo pojmuje obowiązki wiejskiego nauczyciela i pan Zaleski, lecz każdy to przyzna, że ludzi zdolnych do spełnienia obowiązków nauczyciela, jakie mu naznaczyliśmy, mało jest u nas, mniéj chcących się poświęcić za 52 rs. rocznego honorarium, które naznacza mu pan Zaleski; dla tego zaradzając téj niedogodności, wiejskiemu nauczycielowi nie należy powierzać kierunku wychowania, a tylko jedynie wykład elementarnych nauk, i nad tym nawet bezustannie powinno czuwać poświęcające się serce i zupełnie ukształcona głowa. Niewątpliwie zachodzi wielka trudność znalezienia takich serc i takich głów, ale i temu przy ogólném poczuciu potrzeby oświaty, przy szczeréj chęci przyczynienia się do rozwinienia się naszego ludu nie trudno będzie zaradzić.

Udział obywatela w szkółce ludowéj nie powinien się ograniczać tylko rozdawaniem drobnych nagrod lepiéj uczącéj się dziatwie, podpisywaniem i przezieraniem co każdy kwartał rozchodów, zapisywanych przez nauczyciela w sznurowéj księdze i obecnością dwurazową w rok przy egzaminach; (gdyż taką głównie działalność zakreśla pan Zaleski obywatelowi) lecz oko obywatela powinno ciągle czuwać nad wychowaniem i rozwojem moralnéj strony uczących się dzieci i tym sposobem dopełniać niedostatki wiejskiego nauczyciela. Zarzucić można łatwo, że obywatel obciążony wielu innemi zatrudnieniami, przy najlepszych chęciach nie może poświęcić tak wiele czasu dla wiejskiéj szkołki; odpowiemy, że i na to jest środek: jeśli obywatel żonaty i ma dzieci, to żona jego może wyręczyć męża w tym świętym obowiązku; dorosłe córki mogą mieć tutaj pole dla przygotowania się do życia praktycznego, a moralne wykształcenie ich i dobre chęci zastąpią w tym razie doświadczenie.

Jeśli zaś obywatelem jest bezdzietny człowiek, lub młodzieniec zaczynający gospodarzyć, to ci, gdyby chcieli tylko szczerze, to znajdą, i nieodbicie powinni znaleźć czas dla tak szlachetnéj czynności. Pięknie i wzorowie będzie jeśli młody obywatel w miejscu starania się o opinję współobywateli przy zielonym stoliku i hucznych śniadaniach, w miejscu ubiegania się o względy kobiét na parkietach sali resursowéj powiatowego miasta, pierwiéj zjedna sobie szacunek włościan mieszkających na jego ziemi, i otrzyma błogosławieństwo nie jednéj matki zawdzięczającéj mu wychowanie syna.

Te parę uwag przyszły nam na myśl po przeczytaniu „projektu utworzenia szkółek wiejskich" przez pana Zaleskiego, a pragnienie, aby kwestja wychowania ludu wiejskiego jak najprędzéj była podjęta w kraju naszym, ośmieliło nas do wypisania tych uwag.

Szanownemu korrespondentowi „Kurjera Wileńskiego" należy się podziękowanie i wdzięczność za pierwsze wystąpienie w téj kwestji; tylko w tém się zgodzić z nim nie możemy, że w oświeceniu ludu zbyt wiele kładzie obowiązków na sam lud, który jeszcze nie zupełnie pojmuje potrzeby oświaty i zbyt małe zostawia pole dla działania obywatelowi.

Projekt zaś założenia rodzaju kassy oszczędności z pozostałych pieniędzy od składki włościańskiéj, może być i bardzo dobrym, lecz w tych rozmiarach, jak podaje je pan Zaleski zbyt mało zdaje nam się przyniesie użytku, gdyż procent roczny od zaoszczędzonego kapitału wyniesie tylko około 2 rs. i należy zupełnie do innéj kwestji.

Może byłoby jeszcze cokolwiek powiedzieć o honorowych kuratorach, zaliczaniu ich do rzeczywistéj służby, o rangach dla nauczycieli, o których mówi autor projektu wiejskich szkółek; nam się zdaje, że wewnętrzne zadowolenie byłoby najlepszą nagrodą, dobre chęci obywatela najlepszym kuratorem, zresztą są to kwestje drugorzędne, na pierwszym planie stoi gwałtowna potrzeba oświaty ludu wiejskiego, organem któréj mogą być jedynie szkółki. Oświata dana ludowi niewątpliwie dopomoże do rozwinięcia wstrzemięźliwości i wytrwania w szlachetném postanowieniu; skutkiem zaś połączenia oświaty i wstrzemięźliwości będzie koniecznie dobry byt materjalny ludu a z tém rozwinie się bogactwo kraju.

Student Moskiewskiego Uniwersytetu.

Królewiec z pr. 6 Maja 1861 r. Cały ubiegły tydzień mieliśmy czas dżdżysty i zimny, najczęściéj słotę.

Na Angielskich i Londyńskim targu nie zaszła szczególna zmiana. Dowozy krajowéj pszenicy w dobrym gatunku płacono po dawnych cenach, w podrzędnym zaś, tylko taniéj umieszczać się dawały. Ziarno pograniczne już nie w téj olbrzymiéj liczbie nadchodzi, czego głównym powodem jest wojna domowa w Ameryce, gdzie pobór okrętów znacznie export zbożowy utrudni, a może i przeraża. Lubo ceny obecnie jeszcze się nie podniosły i handel zbożowy słabo postępuje, wszelakoż pomiędzy właścicielami ziarna przechowuje się wiele nadziei, że w skutek Amerykańskiego kryzysu tudzież roślinności niekorzystnéj handel zbożowy pomyślniéjszych doczeka się czasów. Większa część też posiedzicieli ładunków od sprzedaży się wstrzymuje, licząc wkrótce na zmianę handlowych stosunków. Z jarego zboża najlepiéj popłaca, osięgając na kwarterze o 1—2 szyl. wyższą ceną.

W Holandji choć na pszenicę objawiało się więcéj, jak dawniéj ochoty do kupna, tranzakcje jednak były mierne, a ceny bez wszelkiéj odmiany. Przeciwnie żyto było zbożem pożądanem, dla tego też obrót był znacznym z podwyższeniem 1—2 fl. Wiele zakupów uskuteczniano ma rachunek nadreńskich domów.

Na królewieckiéj giełdzie spostrzegano przy końcu tygodnia wiele ruchu i życia, lubo pokup najwięcéj ograniczał się na życie, które w jednym dniu o 2 sbr w cenie przybrało. Haussa ta jednakowoż przy końcu sobotniéj giełdy już się zachwiała, a dzisiaj słabszy targ też notujemy. Pszenica zaś w cenie zwolniała. Na zboże jare trudno o amatorów.

Płacono ostatnio na giełdzie naszéj:

	za szefel Pruski		korzec Warszawski z doliczeniem 16% agio.			
	funt. holl.	srbr.	złp.	gr.	złp.	gr.
pszenicy jasnéj z wagą	122—127	88—95	47	2	50	26
dtto ciemnéj ,,	124—125	— 88	—	—	47	22
dtto czerwonéj ,,	118—128	80—98	42	25	52	14
żyta ,,	112—120	$43\frac{1}{2}$—$52\frac{1}{5}$	23	9	28	2
dtto ,,	— 126	— $56\frac{3}{7}$	—	—	30	12
jęczmienia wielkiego ,,	— 106	— 44	—	—	23	16
dtto małego ,,	— 96	— 37	—	—	19	25
owsa ,,	63— 72	23—28	12	9	15	—
grochu białego ,,	— —	50—58	26	23	31	2
dtto burego ,,	— —	— 50	—	—	26	23
dtto zielonego ,,	— —	70—85	37	11	45	16
bobu ,,	— —	55—67	29	14	35	25
wyki ,,	— —	45 —	—	—	27	2
siemienia lnianego ,,	104	— 63	—	—	35	16
koniczyny czerwonéj centnar.	tal.	5—15.				
dtto białéj ,,	,,	10—22.				
tymoteusza ,,	,,	6—10.				

Spirytusu 8000% Tral. z naczyniem tal. $22\frac{1}{12}$.
Kursa zamian: Londyn 198. Amsterdam $108\frac{1}{6}$.
Hamburg $44\frac{7}{12}$. Berlin $99\frac{1}{3}$.
Rubel ewaluje sbr. $28\frac{5}{8}$.
Agencja Domu Nadniemeńskiego. J. Gościcki.

Szefel pruski równa się $2\frac{0}{120}$ czetwierykom. 1 srebrny grosz pruski—3 kop. (30 srb. groszy w talarze). Korzec równa się 4 litewskim szestnastkom, 4 ross. czetwierykom, 1 purowi żmójdzkiemu większemu.

ROZMAITOŚCI.

— W Londynie dwa lata temu zawiązało się towarzystwo w celu połączenia drótem elektrycznym ulic i przedmieści miasta. Idea przedsięwzięcia powstała z bardzo słusznego wniosku, że dla mieszkańców, zgromadzonych na przestrzeni mil około 12-tu, byłoby prawdziwem dobrodziejstwem, przy umiarkowanéj taryfie, mieć na swoje zawołanie telegraf miejski. Od czasu do czasu, roboty postępowały, dróty pociągnięto przez wierzchołki najgłówniejszych gmachów, urządzono stacje w różnych cyrkułach miasta i jak tylko całe przedsięwzięcie przyszło do skutku, największa sympatja ogółu była najlepszém uznaniem potrzeby téj nowéj instytucji. Obecnie mieszkańcy Londynu i przedmieści mogą korzystać z 50 biur telegraficznych otwartych dla publicznego użytku. Przed niedawnemi bardzo czasy, Towarzystwo otworzyło główne centralne biuro w Cannon-Street.

Łatwo sobie wyobrazić do jakiego stopnia potęgi wzrasta duch przemysłu, ożywiający synów Albionu, kiedy drót elektryczny przerzynający miasto w różnych kierunkach, nie przestaje drgać ani na chwilę.

Główném zadaniem Towarzystwa jest użycie kobiét do służby telegraficznéj; obecnie 150 kobiét zajmuje się w różnych biurach Towarzystwa.

Doświadczenie dało najpożądańsze rezultaty, tak, że inne Towarzystwa również zaczynają powierzać czynność w biurze kobiétom. Otworzy się przez to zupełnie nowy zawód dla umiejętnych i wykształconych niewiast. Liczba życzących oddać się zajęciom telegraficznym przechodzi wszelkie wyobrażenie. Należy się spodziewać, że z postępem czasu wszelka różnica stanowisk w zawodzie życia publicznego, sama przez się usuniętą zostanie.

(J. Schreyer).

— Dowiadujemy się znowu o nowéj wyprawie do morza Lodowatego, któréj członkowie zamierzają, jeśli będzie można, dotrzeć aż do północnego bieguna ziemi. W tym celu podróżnicy biorą z sobą na okręt 30 psów wielkich, które ich na sankach po morzu Lodowatém ciągnąć mają. Członkowie wyprawy, urządzającéj się staraniem rządu szwedzkiego, mając za naczelnika A. Torrelsa, zebrali się już d. 12 marca w Drontheimie. skąd popłyną na północ. W liczbie ich znajduje się sławny podróżnik Petersen który już w czterech wyprawach do morza Lodowatego miał udział.

— Jak niesłychanie wielkiéj popularności używa Garibaldi nietylko we włoszech, lecz i we Francji. Anglji, Ameryce, dowodzi fakt następujący. D. 14 kwietnia przybył do Turynu jonerał angielski, ażeby ofiarować byłemu dyktatorowi przepyszny zegarek złoty. Na zegarku tym wyryte są te słowa. „Jenerałowi Garibaldiemu, z siedemnastu tysięcy składek po jednym penny" (5 groszy). Podobne fakta niepotrzebują komentarzy.

WIADOMOSCI BIEŻĄCE.

— Znani artyści, których grę kilkakrotnie już Wilno słyszało, p. Samuel **Kossowski** wiolonczelista, i p. Kazimierz **Łada** skrzypak—przybyli do Wilna. Słyszeliśmy, że pierwszy z nich zamierza dać koncert w sali klubowéj jutro, t. j. we środę, d. 10 maja.

— Obywatele, właściciele ziemscy, zebrani licznie w powiatowém mieście Dziśnie od 5-go do 8-go kwietnia w celu sformowania gromad i gmin dla włościan i dla wynalezienia między sobą godnych pośredników, postanowili złożyć znaczną summę na zbudowanie gmachu dla umieszczenia gimnazjum i prosili swego marszałka p. Aleksandra Szyryna, aby czynił wszelkie starania u Rządu, iżby w mieście Dziśnie gimnazjum mogło być odkryte. Obywatele miasta zrobili już między sobą uchwałę złożenia summy niemałéj na ten cel z ochotą nieokreśloną.

Daj Boże, aby się powiodły te dobre chęci,— niebraknie nam ich nigdy, ile razy o prawdziwe dobro wspólnie idzie, a im trudniéj przyjść do niego, tém się więcej mnoży, chęci tem się mocniéj kupią siły i środki w chwili często niespodzianéj.

— Towarzystwo dobroczynności w Żytomierzu wybrało nowego prezesa w osobie p. Podhorodyńskiego. Towarzystwo postanowiło wezwać ku pomocy sobie Siostry miłosierdzia, ażeby ich opiece powierzyć kaleki i drobne sieroty, dla których ma być wzniesiony osobny dom mieszkalny. Zostający pod opieką Towarzystwa zakład rzemieślniczy w Żytomierzu dzięki p. Leonowi Linkowskiemu, coraz więcéj nabiera życia i siły.

— Z powiatu nowogródzkiego otrzymaliśmy miłą dla naszego serca wiadomość, którą skwapliwie dzielimy się z czytelnikami. W wielu majątkach włościanie po wysłuchaniu Manifestu regulującego ich stosunki z dziedzicem, wręcz oświadczyli, iż pragną, ażeby dotychczasowy stan rzeczy niebył zmieniany. Jesto fakt nader wielkiéj wagi, fakt wysoce chlubny dla téj szlachty, która go obywatelskiém obchodzeniem się z włościanami wywołała, dla włościan, którzy okazali, iż umieją być wdzięcznymi za to, co na wdzięczność zasługuje. Dowody téj wdzięczności i pamięci na dobre wyrażają się niekiedy w sposób tak żywy i nienaśladowany, że ujmują serce swą szczerotą. Czytelnicy nasi niemogli zapomnieć jak włościanie wołyńscy zgromadzali dobytek do obory swego dziedzica. Oto mamy fakt innéj natury, może jeszcze oryginalniejszy od poprzedzającego. W powiecie nowogródzkim, w majętności p. Tomasza Szalewicza, rozbiegła się pomiędzy włościanami pogłoska, iż ten czcigodny obywatel zamierza swój majątek puścić w dzierżawę. Było to około kontraktów nowogródzkich na które obywatelstwo ze wszech stron powiatu się zjeżdża, dla zawierania umów o majątki, zamawiania oficjalistów, podnoszenia summ i t. p. Pojechał więc ma nie i p. Szalewicz. W ślad za nim udało się do Nowogródka sześciu gospodarzy z jego majętności, i chodzili krok w krok po mieście, prosząc i pilnując go, ażeby swych dóbr niewydzierżawił, odgrżając się wreszcie, że jeśli ich opuści, to i oni domy porzucą. Niepotrzebujemy dodawać, iż pogłoska się niesprawdziła jako fałszywa. W tymże powiecie, pani W. (o któréj imieniu z wyraźnego polecenia korespondenta, obawiającego się obrazić skromność szlachetną, zamilczamy), jeszcze przed nastaniem Manifestu umówiła się ze swym possesorem o dzierżawę folwarku bez pańszczyzny, a następnie z włościanami zawarła umowę o czynsze. Na mocy téj umowy, włościanie za użytkowanie z włoki gruntu oraz za wrąb w lesie na budowle i opał, płacą po rs. 25 rocznie, bez żadnych innych ciężarów, krom publicznych. Kto zna wyborne grunta w Nowogródzkiém i przypomni, że w niedalekich dobrach, w skutek przymusowego oczynszowania przed niewielą laty, włościanie płacili około 40 rs. za kilkanaście morgów,—ten zrozumie jak wysokie uczucie sprawiedliwości przewodniczyło p. W. w jéj działaniu. Słychać też, że wielu innych posiadaczy ziemskich w Nowogródzkiém zamierza, nieczekając upływu dwóch lat Manifestem zakreślonych, przystąpić do urządzenia na nowych zasadach swych stosunków z włościanami. Na odbywającém się właśnie zgromadzeniu szlachty dla obrania sędziow pokoju, miał być wniesiony projekt tych ustępstw. Szczegółów tego postanowienia jeszcześmy otrzymać niemogli; czekamy na nie z niecierpliwością.

Tymczasem notujemy postanowienie na tém zgromadzeniu nastałe, o ktoremeśmy się przed chwilą dowiedzieli, a które podnosi obywatelstwo nowogródzkie na wyżynę wielkiéj zasługi społecznéj. Za obopólną zgodą wybierających i wybranych na sędziow pokoju, postanowiono, aby ci ostatni zamiast wskazanych ustawą rs. 1,500, pobierali każdy tylko po rub. 1,000; pozostałe zaś rs. 500 przeznaczono na stypendja dla synów włościańskich w gimnazjum nowogródzkiém. Tym sposobem w przeciągu lat trzech powstanie kapitał do 15,000 rs. wynoszący. Cześć i wdzięczność!

— Czytamy w »Kurjerze Odesskim" wiadomość z Podola następującą: Ożywienia w handlu niema tu żadnego; drożyzna na wszystko ogromna; brak pieniędzy dotkliwie czuć się daje. Gdzie się one podziały? Nietylko srebra i złota, lecz miedzi niewidać w obiegu; a co najdziwniejsza, nawet rublowe i trzyrublowe assygnaty gdzieś się skryły. Wekslarze za zmianę na drobne biorą po dziesięć procentów; w handlach reszty drobnemi niedają.

NEKROLOG.

(nadesłano)

Paulina z Wawrzeckich Mejsztowiczowa.

We środę dnia 3 maja rozstała się z tym światem ś. p. Paulina Mejsztowiczowa. Urodzona w znakomitym w Koronie i Litwie domu córka Józefa, jenerała wojsk Polskich, synowica wiekopomnego Tomasza ze Skrzetuszewa, Wawrzeckich, wcześnie utraciła matkę baronównę Annę Szretter, i pod troskliwą ojcowską opieką otrzymała staranne i cnotliwe wychowanie. Młodociane jéj lata, tak blizkie wielkich dziejowych wypadków, do których ojciec jéj wpływał, a stryj jéj przewodniczył, rozwinęły w jéj sercu to uczucie, które wiernie aż do grobu przechowała. Dziwić to nie może, bo pamiątki domowe świeciły dla niéj wielkiemi przykładami pracy i poświęcenia, bo rodzony wuj jéj ojca, podskarbi nadworny litewski, Antoni Tyzenhauz, zostawił niepożyty wzór wielkości duszy i stałości w nieszczęściu. Wszedłszy w związek małżeński z obywatelem gub. Kow, Michałem Mejsztowiczem, dziedzicem dóbr Pojoście i Meyszty, pobłogosławiona liczném potomstwem, oddała się cichemu domowemu życiu i świętym obowiązkom żony, matki i obywatelki. W spełnianiu ich ciągle doskonaliła wrodzone i nabyte zdolności i obracała je na szczęście tych, których Bóg jéj pieczołowitości najbliżéj poruczył. Wiara była jéj światłem i przewodniczką; nią kierowana, nauczyła się z pokorą znosić ogólne i osobiste cierpienia i rozwinąć w sobie tę moc duszy, która ją aż do ostatniéj chwili znamionowała. W ciągu 63 lat życia nie jedna bolesna strata ugodziła jéj serce. Zgon matki, sławnego a ukochanego stryja, śmierć brata w młodocianym wieku, na którym wygasł ród Wawrzeckich, strata ojca a w niewiele lat późniéj, męża, były to ciężkie próby dla jéj chrześcijańskiéj duszy. Lecz Bóg niezostawił jéj bez pociechy. Dwaj synowie: Edward i Szymon, córki Rachela Komarowa, Zofja Kierbiedziowa i Marja Mejsztowiczówna, otaczając matkę najczulszą miłością i posługą, osładzali lata wdowstwa i zbliżającéj się starości. W pięciorgu wnucząt rosły dla niéj nowe pociechy, a na kilka dni przed zgonem otrzymała wiadomość, że się jéj prawnuk narodził, któremu choć w myśli błogosławieństwo swoje przesłać mogła. Umarła z zupełną przytomnością umysłu, odważnie śmierć przyjęła, bo krzepiła ją nadzieja trwałéj i szczęśliwéj przyszłości. Jakoż kiedy jéj córka Marja pielęgnująca ją w ostatniéj chorobie, i ciągle na rozkaz matki odczytująca stosowne modlitwy, zapytała na kilkę chwil przed zgonem, czy znowu ma co czytać, kazała tylko poprawić węgłowie i wyrzekła: *już jestem z Bogiem*: Te ostatnie chrześcijańskie słową zamarły na jéj ustach i były jakby wieńcem pobożnego żywota. Pokój jéj cieniom!

ODPOWIEDZI REDAKCJI

Jednemu z prenumeraterów Kurjera w Slonimie. Dziękujemy za słowa, które z serca współczuciem dla nas ożywionego wypłynęły. Uwagi pańskie o listach osobistości dotykających podzielamy, z innych uwag skorzystać nie w naszéj mocy.

Obyw. z Białéj Rusi w Mścisławiu. Pochwalamy uczucia Pańskie—podzielamy je najzupełniéj ale kwestji téj obecnie podnosić nie możemy.

P. K. R. 2 Mar—Prace pańskie przesłane uprzednio dotyczące badania zjawisk natury, oparte są na dziełach już znanych, które jednak w obec teraźniejszego stanu nauki, potrzebują pewnych zmian, wywołanych przez nowsze badania i odkrycia. Pogląd pański na odkrycia astronomiczne zbyt obszerny dla ram pisma naszego. Przedewszystkiem chodzi nam o popularny sposób wykładu praw życia natury, niech nauka raz przecie z rzuci z siebie biret doktorski, a zniży się do ogółu, dla tego by wszyscy mogli pojąć jéj prawdy.

TEATR.

We Wtorek 9 maja, HALKA (opera).
We Czwartek 11 maja, Zofja Morsztynówna (dramat). Na wiosnę (wodewil).

Печатать позволяется. Вильно 9 мая 1861 г.—Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. Мухинъ.

W Drukarni A. H. Kirkora i sp.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки ссуднаго долга и прочихъ казенныхъ взысканій, по постановленію приказа 28 минувшаго марта имѣніе Прозорки съ 177 мужескаго пола душами 2512 десятинами 78 саженями земли, оцѣненное въ 60,205 руб. сер. помѣщика Дисненскаго уѣзда графа Аркадія Храповицкаго, назначено въ публичную продажу. О срокахъ же продажи извѣщено будетъ чрезъ сей же Вѣстникъ. Мая 3 дня 1861 года.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій.*
Секретарь *Хорошевскій.*
Столоначальникъ *Ковалевскій.* (310)

1. Канцелярія г. Виленскаго военнаго губернатора объявляетъ о выѣздѣ за границу Ингерманландскаго гусарскаго великаго герцога Саксенъ-Веймарскаго полка, поручика Сергѣя Михайловича Прибыткова, помѣщиковъ Новоалександровскаго уѣзда, Эдуарда Ромера съ женою Софіею и сыномъ Эдуардомъ Лудовикомъ Петкевичемъ, и купеческихъ сыновей, евреевъ: Арнольда Серебреннаго и Германа Леви.

Колл. асс. *Зубовичъ.* (312, 313, 314)

1. Виленскій мѣщанинъ еврей Лейба Данцигъ отправляется за границу.

Колл. асс. *Зубовичъ.* (302)

2. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки ссуднаго долга и прочихъ казенныхъ взысканій по постановленію приказа 31 минувшаго марта имѣніе Якубіонка со всѣми къ оному принадлежностями съ 85 мужескаго пола душами 596 десятинами земли, оцѣненное въ 10,480 руб. сер. помѣщика Дисненскаго уѣзда отставнаго штабсъ ротмистра Александра Гриневскаго, назначено въ публичную продажу. О срокахъ же продажи извѣщено будетъ чрезъ сей же Вѣстникъ. Апрѣля 19 дня 1861 года.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій.*
Секретарь *Хорошевскій.*
Столоначльникъ *Ковалевскій.* (285)

2. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки ссуднаго долга и прочихъ казенныхъ взысканій, по постановленію приказа, 3 апрѣля состоявшемуся, имѣніе Острово помѣщика Дисненскаго уѣзда Тарквилія Буйницкаго, съ 24 мужескаго пола душами, 530 десятинами земли, оцѣненное въ 5,640 р. сер., назначено въ публичную продажу. О срокахъ продажи извѣщено будетъ чрезъ сей же Вѣстникъ.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій.*
Секретарь *Хорошевскій.*
Столоначальникъ *Ковалеввкій.* (286)

2. Могилевскій приказъ общественнаго призрѣнія по журналу своему 15 марта 1861 состоявшемуся, объявляетъ, что въ приказѣ будетъ продаваться съ публичнаго торга, заложенное и просроченное недвижимое имѣніе помѣщика Могилевской губерніи Чериковскаго уѣзда 2 стана Іосифа Черневскаго село Батвиновка, съ принадлежащею къ этому имѣнію во всѣхъ угодьяхъ землею 194 дес. и всякимъ на оной строеніемъ; при каковомъ имѣніи состоитъ писанныхъ ревизскихъ по 10 ревизіи 18 и наличныхъ 18 душъ, муж. пола. Имѣніе это приноситъ ежегоднаго дохода 37 руб. 50 к. сер. О срокѣ же торга будетъ публиковано въ свое время, а разсматривать бумаги до производства продажи относящіяся, желающіе купить имѣніе могутъ во всякое время въ присутственные дни. (297)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 29 марта сего пода состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ еврея Ицки Флекшера: а) крестьянину Юрію Вершелису, по опредѣленію Виленской палаты гражданскаго суда 49 р. 50 к. и б) еврею Абраму Бенцелю Флекшеру по заемному письму 200 р. съ процентами, подверженъ въ публичную продажу деревянный одно этажный домъ его Ицка Флекшера въ г. Свенцянахъ, при Пошуменской улицѣ на городской землѣ состоящій, оцѣненный по трехъ-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода 39 р. 50 к., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Свенцянскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 5 будущ. іюня мѣсяца сего 1861 г., съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ оныхъ чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Апрѣля 18 дня 1861 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столонтлальникъ *Кодзь.* (283)

2. Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ согласно резолюціи 5 сего апрѣля, въ слѣдствіе прошенія дворянки Каролины Викентіевой Воложинской послѣдовавшей, симъ объявляетъ, что довѣренность выданная ею Воложинскою мужу своему Фліоріяну Ѳадѣевичу Воложинскому 27 февраля 1859 года въ семъ судѣ засвидѣтельствованная и въ явочной книгѣ тогоже числа подъ N. 35 записанная для ходатайства по дѣламъ и управленія имѣніемъ на основаніи 2333 ст. X. тома Св. Зак. гражд. части I-й (изд. 1857 года), уничтожается и не имѣетъ никакой силы.

2. Въ Минскій уѣздный судъ поступило прошеніе жены надворнаго совѣтника Бригиды Людвига дочери Заштовтъ, о признаніи ее, Бригиду Заштовтъ, наслѣдницею оставшихся послѣ смерти отца ея Людвига Іосифова Горскаго денежныхъ капиталовъ, а въ томъ числѣ и билета Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія отъ 7 августа 1857 г. за N. 7228 на сумму 400 руб.; а потому уѣздный судъ на основаніи X тома Свода Зак. Граж. части I-й ст. 1229 объявляетъ, дабы лица имѣющія права на означенное наслѣдство явились въ сей судъ съ доказательствами. Апрѣля 1861 года.

Засѣдатель Ф. *Вержбовскій.*
Секретарь *Добровольскій.* (282)

2. Виленская 2-й гильдіи купчиха Гена Рубинштейнъ съ родственницею Минкою Евардъ отправляется за границу.

Колл. асс. *Зубовичъ.* (284)

N. 36.

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Wileński urząd powszechnéj opieki ogłasza, iż w celu wyręczenia długu pożyczkowego i innych należności skarbowych, w skutek postanowienia tego urzędu w dniu 28 zeszłego marca nastałego, majątek Prozorki z 177 duszami płci męzkiéj i 2512 dziesięcinami 78 sąż. ziemi, obywatela powiatu Dziśnieńskiego hr. Arkadego Chrapowickiego, wystawiony zostaje na publiczną przedaż; o terminach zaś przedaży; ogłoszono będzie przez tęż gazetę. Dnia 3 maja 1861 roku.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Sekretarz *Choroszewski.*
Nacz. Stołu *Kowalewski.* (310)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego gubernatora ogłasza, iż wyjeżdżają za granicę: porucznik Ingermanlandzkiego półku huzarów Wielkiego Księcia Sasko-Wejmarskiego, Sergiusz syn Michała Prybytkow, obywatele powiatu Nowoaleksandrowskiego, Edward Romer z żoną Zofją i synem Edwardem, oraz Ludwik Pietkiewicz, i synowie kupców, starozakonni: Arnold Sierebrenny i Herman Lewi.

Ass. koll. *Zubowicz.* (312, 313, 314)

1. Wileński mieszczanin żyd Lejba Dancyg wyjeżdża za granicę.

Ass. koll. *Zubowicz.* (302)

2. Wileński urząd powszechnéj opieki ogłasza, iż w celu wyręczenia długu pożyczkowego i innych należności skarbowych, w skutek postanowienia tego urzędu w dniu 31-m zeszłego marca nastałego, majątek Jakubionka ze wszystkiemi przynależytościami, z 85 duszami płci męzkiéj i 596 dziesięcinami ziemi, oceniony 10,480 rub. sr., obywatela Dziśnieńskiego powiatu odstawnego sztabsrotmistrza Aleksandra Hryniewskiego, wystawiony zostaje na publiczną przedaż; o terminach zaś przedaży, ogłoszono będzie przez tęż gazetę. Dnia 19 kwietnia 1861 roku.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Sekretarz *Choroszewski.*
Nacz. Stołu *Kowalewski.* (285)

2. Wileński urząd powszechnéj opieki ogłasza, iż w celu wyręczenia długu pożyczkowego i innych należności skarbowych, w skutek postanowienia tego urzędu w dniu 3-m kwietnia nastałego, majątek Ostrowo obywatela powiatu Dziśnieńskiego Tarkwiniusza Bujnickiego, z 24 duszami płci męzkiéj i 530 dziesięcinami ziemi, oceniony 5,640 r. sr., wystawiony zostaje na publiczną przedaż; o terminach zaś przedaży, ogłoszono będzie przez tęż gazetę.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Sekretarz *Choroszewski.*
Nacz. Stołu *Kowdalewski.* (286)

2. Mohylewski urząd powszechnego opatrzenia, w skutek swego postanowienia 15 marca ter. 1861 roku nastałego, niniejszém ogłasza, iż w tym urzędzie będzie się przedawał z publicznego targu, zastawiony i przeroczony nieruchomy majątek obywatela gubernji Mohylewskiéj Czerykowskiego powiatu 2 stanu Józefa Czerniewskiego, składający się ze wsi Batwinówki, z należącą do tego majątku we wszystkich użytkach ziemią w ilości 194 dziesięcin, ze wszelkiém na niéj zabudowaniem; przy tym majątku podług 10 rewizji i obecnych znajduje się 18 dusz płci męzkiéj; majątek ten przynosi corocznie dochodu 37 rub. 50 kop. sr.; o terminach targów będzie obwieszczono w swoim czasie; papiery téj przedaży tyczące się, życzący kupić majątek mogą rozpatrywać wkażdym czasie w dni odbywających się posiedzeń (297)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia 29 marca ter. roku nastałego, na zaspokojenie długów żyda Icki Flekszera: a) włościaninowi Jerzemu Werszeliszowi za wyrokiem Wileńskiéj izby cywilnéj 49 rub. 50 kop. i b) żydowi Abramowi Bencelowi Flekszerowi za obligiem 200 rubli z procentami, wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany jednopiątrowy tegoż Icki Flekszera, w m. Święcianach na ulicy Poszumeńskiéj na ziemi miejskiéj położony, oceniony podług trzyletniéj ilości czystego rocznego dochodu 39 rub. 50 k., i dla uskutecznienia téj przedaży, w Święciańskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 5 nast. czerwca ter. 1861 r., od godz. 11 z rana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery, téj publikacji i przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 18 kwietnia 1861 roku.

Radca *Giecold.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (283)

2. Wileńskiéj gubernji Oszmiański sąd powiatowy, stosownie do rezolucji 5 kwietnia ter. roku, w skutek prośby szlachcianki Karoliny Wołożyńskiéj nastałéj, niniejszém ogłasza, iż pełnomocnictwo wydane przez nią, Wołożynskę, mężowi swemu Florjanowi Wołożyńskiemu, pod dniem 27 lutego 1859 roku w tym sądzie poświadczone i do księgi aktowéj tegoż dnia pod N. 35 wpisane, względem chodzenia około interesów i zarządzania majątkiem, na mocy 2333 art. X T. Zb. Pr. Cyw. cz. 1-éj wyd. 1857 r., zostało unikczemnione i za żadne uznane. (287)

2. W Mińskim sądzie powiatowym otrzymano prośbę żony radcy dworu Brygidy Zasztowtowéj, o uznanie ją spadkobierczynią pozostałych po ś. p. jéj ojcu Ludwiku synu Józefa Górskim, kapitałów pieniężnych, a w téj liczbie i biletu Wileńskiego urzędu powszechnego opatrzenia pod dniem 7 sierpnia 1857 r. za N. 7328, na summę 400 r.; przeto sąd powiatowy, na osnowie 1239 art. 1-éj cz. X T. Zb. Pr. Cywil., niniejszém wzywa, iżby osoby mające prawo do rzeczonego spadku, udały się do tego sądu z dowodami. Dnia 10 kwietnia 1861 roku.

Assesor *Wierzbowski.*
Sekretarz *Dobrowolski.* (282)

2. Wileńska kupcowa 2-éj gildy, Hena Rubinsztejnowa z pokrewną Minką Edward, wyjeżdża za granicę.

Ass. koll. *Zubowicz.* (284)

3. Отъ Брестъ-Литовской коммисаріатской коммисіи объявляется, что по распоряженію коммисаріатскаго департамента, назначено заготовить посредствомъ подряда для сей коммисіи, слѣдующее количество госпитальныхъ вещей и матеріаловъ: фонарей со стеклами 42, шандаловъ высокихъ жестяныхъ 31, бутылей съ корзинами 20, сапоговъ съ длинными голенищами для рабочихъ 48 паръ, чулокъ шерстяныхъ для трубочистовъ 4 пары, холста рубашечнаго армейскаго 1 сорта 147,546 аршинъ 4 вершка и 2 сорта 22,140 аршинъ.

Торги на поставку всего этого, назначаются въ коммисіи 11 и 15 чиселъ будущаго мая.

Для достиженія возможности желающимъ участвовать въ подрядѣ, торги произведены будутъ посредствомъ совокупнаго допущенія изустныхъ торговъ и запечатанныхъ объявленій.

Запечатанныя объявленія должны быть поданы или присланы въ коммисію, не позже перваго часа по полудни, въ день назначенный для переторжки. Послѣ сего срока, ни отъ подающихъ лично, ни отъ присылающихъ по почтѣ, объявленія не будутъ приняты ни къ какому соображенію.

Подрядчики должны объявить цѣны, какъ изустно, такъ и въ запечатанныхъ объявленіяхъ на каждое званіе вещей; къ изустнымъ торгамъ залога требуется 1,800 рублей серебромъ.

Утвержденіе подряда на поставку означенныхъ вещей, будетъ зависѣть отъ коммисаріатскаго департамента.

Послѣ переторжки, на основаніи 597 ст. 1 кн. IV час. Св. Воен. Св., никакія новыя предложенія приняты не будутъ. Апрѣля 11 дня 1861 года. (267)

3. Канцелярія г. Виленскаго военнаго губернатора объявляетъ о выѣздѣ за границу Сумскаго гусарскаго генералъ-адъютанта графа фонъ деръ Палена полка, поручика князя Георгія Константиновича *Святополка-Четверинскаго,*— и Ковенской губерніи, Поневѣжскаго уѣзда еврея Аарона Скицера.

Колл. асс. *Зубовичъ.* (276)

2. Канцелярія г. Начальника Виленской губерніи симъ объявляетъ о намѣреніи выѣхать въ Іерусалимъ еврея Ицки Берковица Державица.

За правителя канцеляріи Б. *Поповъ.* (301)

2. Отъ Виленскаво полиціймейстера объявляетъ о выѣздѣ за границу Прусской подданной Генріетты Фитшулкъ (Fitschulk).

Полиціймейстеръ полковникъ *Васильевъ.*
Письмоводитель *Корниловичъ.* (300)

3. Kommisorjacka kommisja Brześcia Litewskiego ogłasza, iż z rozporządzenia departamentu kommisorjackiego, postanowiono za pomocą przedsiębierstwa publicznego przygotować dla téj kommisji następującą ilość szpitalnych rzeczy i materjałów: latarni ze szkłem 42, lichtarzy wysokich blaszanych 31, butlów z koszami 20, butów z długiemi cholewami dla robotników par 48, pończoch wełnianych dla kominarzy par 4, płotna koszulowego armejskiego 1 gatunku arszyn 147,546 cali 4 i gatunku 2 arszyn 22,140.

Targi na dostarczenie tego wszystkiego, naznaczone zostały w kommisji dnia 11 i 15 maja.

Dla większéj dogodności życzących uczęstniczyć w przedsięwzięciu, targi będą odbyte za pomocą targów słównych łącznie z opieczętowanemi objawieniami.

Objawienia opieczętowane mają być przysłane do kommissji nie późniéj jak o godzinie pierwszéj po południu w dniu na przetarg naznaczonym. Po tym terminie, ani od podających osobiście, ani od przysyłających przez pocztę, objawienia pod żadnym względem przyjęte nie będą.

Przedsiębierca powinien objawić ceny, tak ustnie, jako i w objawieniach opieczętowanych, na każdą rzecz z osóbna. Przy targach słównych potrzebny jest zastaw wartości 1,800 rub. srebr..

Utwierdzenie przedsiębierstwa na dostarczenie wymienionych rzeczy, będzie zależało od departamentu kommisorjackiego.

Po przetargu, na mocy 597 art. 1 ks. IV Cz. Zb. Pr. Wojsk., żadne nowe propozycje przyjęte nie będą. Dnia 11 kwietnia 1861 roku. (261)

3. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego gubernatora ogłasza o wyjeździe za granicę porucznika Sumskiego huzarskiego półku jenerał-adjutanta hr. von der Palena księcia Jerzego *Swiętopełka-Czetwertyńskiego,*— i starozakonnego z Kowieńskiéj guber. powiatu Poniewieżskiego Aarona Skizera.

Koll. ass. *Zubowicz.* (276)

2. Kancellarja JW. p. naczelnika gubernji Wileńskiéj niniejszém ogłasza, iż starozakonny Icek Berkowicz Derżawic, ma zamiar wyjechać do Jerozolimy.

Za rządcę kancellarji B. *Popow.* (301)

2. Od policmejstra Wileńskiego ogłasza się, o wyjeździe za granicę Pruskiéj poddanéj Henrjetty Fitschulk.

Policmejster Wileński półkownik *Wasiljew.*
Sekretarz *Korniłłowicz.* (300)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

3. Дирекція Виленскаго дворянскаго клуба, согласно съ параграфомъ 43 устава честь имѣть просить гг. членовъ, которые не внесли еще годичной платы за настоящій годы, дабы поспѣшили со внесеніемъ таковой.

Директоръ-Кассиръ М. *Падренъ-де-Карне.* (273)

3. Dyrekcja Wileńskiego klubu szlacheckiego w myśl artykułu 43 ustawy ma honor wzywać pp. członków, co jeszcze nie wnieśli opłaty za rok bieżący, do pośpieszenia z wniesieniem takowéj.

Dyrektor kassjer M. *Padrun-de-Carné.* (273)

Magazyn Połonskiego.

Dla uniknienia zajść, nastąpić mogących ze sprzedaży na jarmarku towarów pod firmą moją, niniejszém zawiadamiam Publiczność i osoby ciągle u mnie kupujące, że w roku tym nie zakładałem na jarmarku budy, lecz natomiast w tymże samym celu Magazyn mój w m. Wilnie w domu W. Pietraszkiewicza na przeciw domu b. W. Pusłowskiego przy ulicy Wielkiéj zaopatrzyłem w rozmaite i na różne ceny gatunki herbaty, w najświeższe korzenne towary, bakalje, konfekta, w rozmaite gatunki win i inne trunki, w mączne towary i rozmaite leguminy, stearynowe i łojowe świece, w rozmaite mydła, jednem słowem we wszelkie kuchenne towary, które sprzedawać będę nie drożéj jak po cenie istniejącéj na jarmarku. 1. I. *Połoński.* (306)

MASZYNA POŚPIESZNEGO SZYCIA.

Mam honor zawiadomić prześwietną publiczność, że przybyłem z zagranicy i w domu W. Kadenacego przy ulicy Wielkiéj, urządziłem najnowszéj konstrukcji MASZYNĘ POSPIESZNEGO SZYCIA i przyjmuję w znacznych ilościach, jako też i pojedyńczo, wszelkiego rodzaju DAMSKĄ i MĘZKĄ BIELIZNĘ i INNE PRZEDMIOTY do szycia, które wykonywam nie tylko że z niezwykłym lecz prawie z czarcwnym pośpiechem, i to z wyszukaną i najgustowniejszą starannością, według najnowszych wzorów i fasonów, po niepraktykowanie przystępnéj cenie. J. *Nikutowski.* 1. (317)

NAKŁAD F. A. BROCKHAUSA W LIPSKU.

Bibliografja polska.

Wykaz wszelakich tworów literatury polskiéj, wychodzących w kraju i za granicą.

Celem Bibliografji polskiéj jest umieszczanie systematyczne wszelakich płodów literackich, jakie w języku polskim tak w kraju jak za granicą wychodzą. O ile możności więc, jest ona całkowitym i wierzytelnym spisem, służącym jako drogoskaz zwolennikom literatury polskiéj, a w przyszłości, będzie wiernym przeglądem bibliograficznéj pamięci.

Na końcu numeru znajduje się rubryka dla ogłoszeń literackich, lub z literaturą związek mających.

Miesięcznie wychodzi jeden numer z połowy lub całego arkusza złożony. 2. (294)

BLECH POWIERPIAŃSKI.

Od 16 kwietnia, bieżącego roku, została założoną w mieście Szawlach *Kantoru Blechu Powierpiańskiego,* dla przyjmowania rozmaitych wyrobów lnianych do bielenia. Interessowani więc w téj rzeczy raczą adresować się ze swemi wyrobami do Józefa Nargiełły zarządzającego kantorą. 2. (288)

2. Jest do sprzedania KARETA dwumiejscowa z pakami i waszami na stojących resorach, w dobrym stanie. O cenie dowiedzieć się na Zamkowéj ulicy w domu prałata Markiewicza. (292)

1. Trzy pokoje z kuchnią angielską są do najęcia każdego czasu pod N. 161 przy ulicy Łotoczek;— pytać się tam u stróża Jana. (308)

2. Виленское благотворительное общество объявило намъ, старшинамъ Виленскаго синагогальнаго правленія, отношеніемъ отъ 13 ноября прошлаго года за N. 306, что „съ 29 сентября 1860 года проценты отъ пожертвованныхъ г. Гриневичемъ 1,000 р. сер., согласно желанію завѣщателя будутъ вносимы въ еврейскую доброчинность.“

Считаемъ нашимъ священнымъ долгомъ всенародно изъявить г. Гриневичу отъ имени всего Виленскаго еврейскаго общества глубочайшую благодарность. Пожертвованіе г. Гриневича высказываетъ самое благородное настроеніе, самую теплую симпатію его сердца, которое въ своихъ благотворительныхъ и богоугодныхъ проявленіяхъ не знаетъ различій и бьется равною любовью и состраданіемъ ко всякому человѣку, къ какому бы исповѣданію онъ ни принадлежалъ.

Рѣдки были у насъ до сихъ поръ подобные примѣры взаимнаго сочувствія;— пусть же они отнынѣ усложнятся и почаще обрадуютъ нашу добромыслящую публику!

Г. купецъ Наумъ Исаевичъ Горвичъ пожертвовалъ 100 руб. для раздачи бѣднѣйшимъ изъ Виленскихъ евреевъ къ прошедшему празднику Пасхи. Заявляя ему также съ своей стороны нашу благодарность, мы остаемся въ полномъ увѣреніи, что сочувствіе его къ бѣдному состоянію вызвало еще не одну благодарность въ сердцахъ тѣхъ бѣдныхъ евреевъ г. Вильно, которымъ пожертвованіе его доставило самыя необходимыя потребности въ продолженіе праздника Пасхи.

Да умножатся такіе благотворители въ Израилѣ.

Лейзеръ *Ширвинтъ.*
Мордухъ Юдель *Страшунъ.*
Абрамъ *Парнесъ.* (289)

3. Передается право на содержаніе казенной фермы до 1882 года т. е. на 21 годъ, съ инвентаремъ и всемъ устройствомъ, въ разстояніи отъ г. Вильно въ 5 верстахъ. Ближайшія свѣдѣнія можетъ удѣлить К. Ѳ. Тиль, жительствующій за Острою-Брамою въ домѣ N. 1278. (274)

3. Przedaje się prawo na tenutę rządowéj fermy do 1882 r. t. j. na 21 lat, z inwentarzem i wszystkiemi przynależytościami, o 5 wiorst od m. Wilna. Bliższe szczegóły powziąść można u p. K. Till mieszkającego za Ostrą-Bramą w domu pod N. 1278. (274)

Sprzedaż Bydła z Licytacji.

1. Dnia 20 Junji 1861 roku będzie się sprzedawać z licytacji w m. Wielkim Olżewie obywatela Juljusza Kaszyca, odległym o wiorst 10 od m. Lidy w Wileńskiéj guber. sześćdziesiąt kilka sztuk bydła rassy Fogtlandskiéj czyli Saksonji wyższéj i Tyrolskiéj, oraz rassy krajowéj udoskonalonéj, a mianowicie:

Buhai	„	Sztuk	8
Byków trzyletnich	„	„	12
Byków dwuletnich	„	„	8
Byczków przezimków	„	„	6
Ciełuch dwuletnich	„	„	15
Ciełuszek przezimków	„	„	17

Licytacja zacznie się o godzinie dwunastéj w południe. (304)

1. Są do sprzedania owa domy murowane, na ulicy S-to Stefańskiéj blizko stacji kolei żelaznéj z fruktowym ogrodem i murowaną altaną należące do półkownikowéj Krauzowéj; o warunkach dowiedzieć się na miejscu. (303)

CUKIERNIA
Florjana Köhla.

1. Przeniesiona do domu dawnéj kliniki, poleca siebie publiczności wileńskiéj, któréj przez lat pięćdziesiąt pięć, znajomą była, z najlepszych wyrobów i cen umiarkowanych.— Zakład Köehla oświadczając całą wdzięczność za łaskawe względy przez pół wieku doznawane od publiczności wileńskiéj, ma nadzieję, iż i nadal zaszczycany będzie jéj względami, i słowo *Zajdziemy do Koehla*, zapomnianem nie zostanie. (305)

1. Przedaje się z wolnéj ręki, MAJĄTEK ZENONOW, w guber. Wileń. w p-cie Wilejskim leżący, zawierający ziemi wyrobnéj, łąk i lasów, w ogóle dziesięcin 3,040, dusz mężkich włościańskich podług ostatniéj rewizji 240, żadnemi długami nie obciążony, zabudowania dworne, i włościańskie porządne, z browarem, i miedzią browarną metody Pistorjusza, z bydłem, o mil 5 od miasta pttgo Wilejki; o cenie dowiedzieć się na miejscu, u samego dziedzica. (316)

UWIADOMIENIE
O WODACH MINERALNYCH NATURALNYCH,

wysyłanych prosto ze źródeł, a w nader krótkim czasie nadchodzących drogą żelazną do składu przy aptece **F Sokołowskiego** *w Warszawie, ulica Senatorska N. 480.*

Równie jak w ubiegłych latach tak i obecnie, mam sobie za obowiązek zawiadomić szanowną publiczność gubernij Litewskich, iż expedycją wód mineralnych naturalnych ze wszystkich używanych źródeł *Francji*, *Belgji*, *Galicji*, *Czech*, *Niemiec*, a z krajowych *Buskiéj*, *Ciechocińskiéj* i *Soleckiéj*, rozpoczynam od dnia $^{6}/_{18}$ kwietnia b. r., w którym to czasie pierwszo-wiosennych transportów ze źródeł z pewnością za pośrednictwem dróg żelaznych oczekuję—i odtąd ciągle świeżemi transportemi skład mój zaopatrywać będę.

Że tym sposobem sprowadzane wody mineralne zupełną wyższość mają pod względem świeżości od dostawianych morzem lub transportami rzecznemi, to leży w saméj, naturze rzeczy.

Za zupełną *świeżość* wód, *akuratną* i *pośpieszną przesyłkę* do miejsc wskazanych, utwierdzona od lat tylu opinja tych moich stosunków w Litwie, dostateczną być może rękojmią.

Do każdéj posyłki dołączane będą drukowane instrukcje, dotyczące używania zażądanéj wody mineralnéj i djetetycznego przy témże użyciu zachowania się. Prócz tego dołączony będzie przezemnie oryginalny rachunek jako dowód, iż żądane a przesłane wody mineralne istotnie ze składu mego pochodzą.

Każda szczegółowa butelka lub kamionka, zaraz przy napełnianiu u źródeł opatrzona jest kapslem metalowym z nazwiskiem i datą czerpania *rok 1861;*—tam zaś gdzie administracje tego nie dopełniają, to pochodzące z tych źródeł wody za przybyciem transportu do Warszawy,—opatrzone są bezwłócznie: każda kamionka lub butelka pieczęcią na laku z nadpisem *zarząd ober-policmejstra miasta Warszawy rok 1861*—ostatnia cyfra jako data przybycia.

F. SOKOŁOWSKI aptekarz w Warszawie. 5.

ЗАГОРОДНЫЯ КВАРТИРЫ,

съ конюшнею, сараемъ и ледникомъ выпускаются въ Маркуцяхъ; спросить тамъ же, у человѣка въ поварни. 3. (299)

LETNIE POMIESZKANIA,

ze stajnią, wozownią i lodownią do najęcia w Markuciach. Poinformować się można na miejscu u człowieka mieszkającego tamże w kuchni. (299)

Patentowane Farby.

TARTE, POKOSTOWE i LAKIERY prędko schnące, przyrządzone wprost do użycia, nadeszły w znacznéj illości *do Składu Materjałów Aptecznych Nowickiego* przy ulicy Dominikańskiéj. Farby i lakiery pomienione może każdy nawet nieobeznany z malarstwem używać i bez pomocy rzemieślnika drzwi, okna, podłogi jako też potrzebne sprzęty i ozdoby pomalować. 3. (251)

1. Robotników rolnych, rzemieślników, urzędników gospodarczych, rządzców dóbr i plenipotentów do Litwy i Rossji na mocy pierwéj odebranéj plenipotencji dostarczyć mogę. O bliższych warunkach można się listem frankowanym dowiedzieć w Nakle w W. Xięstwie Poznańskiem.

Nakło, dnia 7 maja 1861 r.

Ignacy *Oberski*. (311)

Dnia 2 maja 1861 r. zginął weksel wydany Berlińskiemu fabrykantowi p. *Reimann*, przez Wileńskiego starozakonnego *Mosesa Zalkina*, na summę 290 talarów i 29 silber groszen, o czém zawiadomiono Wileńską policją z prózbą wyprowadzenia w tym względzie śledztwa i zobowiązania Zalkina, żeby pieniądze za weksel wypłacone były wyłącznie właścicielowi tegoż wekslu. Ktoby zaś go znalazł, raczy oddać do Redakcji Kurjera Wileńskiego, za co otrzyma wynagrodzenie. (307)

1. Rozmaite książki do **Nabożeństwa Majowego** znajdują się w księgarni *M. Orgelbranda* w Wilnie. (309)

FABRYKA
wyrobow lnianych
w ŻYRARDOWIE
POD WARSZAWĄ

ma zaszczyt uwiadomić szanowną publiczność, że pierwszy raz tego roku wysyła na jarmark w Wilnie swoje wyroby czysto lniane, mianowicie, weby, płótna konopiane, płótna na prześcieradła bez szwu, ręczniki, bieliznę stołową, chustki do nosa, skarpetki, przody do koszul, oraz drelichy na letnie ubrania. Wymienione wyroby sprzedają się po cenach stałych fabrycznych, to jest w Warszawie w składzie głównym na Krakowskiem przedmieściu N. 441. 4. (248)

Zawiadomienie panów lubowników ogrodnictwa.

P. Giraud, ogrodnik z Paryża, ma honor zawiadomić prześwietną publiczność, iż odebrał znakomity wybor **roślin, krzewów** ogrodowych i leśnych, służących do ozdoby, jako to: Magnolje, Kamelje, Rododendrony, Piwonje, Arborea i Herbaceos, Jaśminy, Lilje i t. d.; niemniéj drzewa owocowe, jako to: 50 gatunków drzew gruszkowych (owoc nadzwyczajnéj wielkości), 25 gatunków jabłoni, 20 gatunków brzoskwiń z Nowego Orleanu, 18 gatunków moreli nadzwyczajnéj wielkości z Maroko, wiśnie Kreolskie, winogrona Amerykańskie w sześciu gatunkach, śliwki z Agen, poziomki nieustannie kwitnące z Maroko w 12-tu gatunkach, porzeczki z Kanady w 18-u gatunkach, 12 gatunków winogron Australskich deserowych, 100 gatunków róż, 12 gatunków róż żółtych, bulwy Afrykańskie i Amerykańskie kwitnące przez trzy do czterech miesięcy, 24 gatunki Dalias karłowatych Angielskich, 100 gatunków nasion kwiatów, jako też jarzyn wszelkiego rodzaju. Pod względem nowości odznaczają się: drzewa poziomkowe Amerykańskie, Avocatier, Mangolier i Sapotier (owoc wyborny), cebule kwiatowe, Lilje, Amaryllis, rośliny pnące się wysoko pokojowe. Magazyn mój przy ulicy Niemieckiéj naprzeciw domu Müllera. 3. (295)

Nowo otwarty KANTOR POLSKI w Królewcu.

W obecnym czasie stosunki Litwy i Polski z zagranicą w rzeczach rolniczych większy zakres przyjąć muszą i przeto dla ułatwienia takowych obywatelom, umyśliłem założyć w Królewcu dom polski komisyjno-handlowy, gdzie wszystkie polecenia co do najmowania wyrobników, kmieci, rządców, ekonomów, ogrodników i innych; co do kupowania maszyn z Anglji lub z Niemieckich fabryk; jako też nasion różnego rodzaju i innych kupli drobniejszych, wypełniać będę prędko i z zadowolnieniem żądających za 1% od większych, a za 1½% od mniejszych pokupek i przedaży tylko biorąc. Pisać do mnie można w polskim lub francuzkim języku pod adresem *F. W. Johannsohn w Królewcu* we własnym domu. 5.

PERSKI PROSZEK najlepszy po 1 r. sr. za funt na jarmarku w budzie pod N. 32 u Rossier. 1. (319)

3. Ogłoszona licytacja w Kurjerze, MALOWIDEŁ OLEJNYCH i STALORYTÓW w dniu 7-m b. m. maja, będzie się odbywać w cukierni Bema na ulicy Niemieckiéj i rozpocznie się od godziny południowéj. (296)

3. Niżéj podpisany, podaję do publicznéj wiadomości co następuje: siostra moja Eleonora z Czudowskich w pierwszém zamężciu Minejkowa, w powtórném Porembska, przez testamentowe swoje rozporządzenie prawnie zrobione, po zejściu jéj do akt izby cywilnéj Mohylewskiéj wprowadzone i niesprzecznie w exekucją weszłe, z majątków ziemnych przez nią nabytych i niesprzecznie posiadanych, w gubernji Mohylewskiéj w powiecie Sieńskim położonych,— jeden Bohdanów zapisała mnie prawem dziedzicznem potomnem,— drugi Rasno, takiemże samem prawem, przeznaczyła Maciejowi Pławińskiemu; i oba takowe majątki, oddała w dożywotnie posiadanie mężowi swojemu Antoniemu Porembskiemu b. marszałkowi powiatu Sieńskiego, z warunkiem, aby w ciągu dożywotnich swoich rządów, wypłacał akuratnie Mohylewskiemu prykazowi powszechnéj opieki procenta na umorzenie zaciągnionego w téj instytucji długu, i w miarę możności zaspakajał prywatne zawinienia, jakieby za obligami jéj pozostały nie wypłacone, z liczby zaś takowych prywatnych zawinień, należność Soważowéj za obligiem na 1,714 rubli wydanym, odniosła w szczególności do majątku Rasno Pławińskiemu zapisanego. Stosownie do takowego rozporządzenia, powiedziano w testamencie, że po ustaniu praw dożywotnich męża siostry mojéj, restancyjny dług prykazowi Mohylewskiemu, ma bydź rozdzielony do zupełnego uspokojenia między mną i Pławińskim podług liczby włościan, w przedostatniéj 9-éj rewizji pojedyńczo przy obu majątkach pokazanych, oraz że długi prywatne, prócz należnego Soważowéj, jakieby nie zostały usatysfakcjonowane przez szwagra mojego Antoniego Porembskiego z intrat na użytek dożywotni jemu przeznaczonych, powinny być opłacone przezemnie. W skutek tego, po zejściu siostry mojéj, wypłacono z powiedzianych intrat i z summy za prawem zastawnem od marszałka Minejki przezemnie z mocy testamentu otrzymanéj, kapitalnych długów do majątku mnie zapisanego odniesionych, na summę rubli srebrem 5,719, jako to: Sulistrowskiemu rubli 2,000, Sieńskiemu kościołowi rubli 1,869, Lepeckiemu rubli 300, Mirgałowskiemu rubli 400, Ważyńskiemu rubli 450, Jakubowi Szebekowi rubli 300, Kołaczkowskiéj rubli 200 i donacyjnych z testamentu Symonowi Iwanowemu rubli 200; zostaje zaś w obecnym czasie do uspokojenia jeszcze długów prywatnych w kapitałach od których podług terminów obligowych opłacają się przez dożywotnika Porembskiego procenta, na summę rubli srebrnych 6,100, mianowicie: Szebekowi i Kołaczkowskiéj za nadpłaconemi obligami, pierwszemu rubli 500, drugiéj rubli 800, Boguszewskiemu rubli 1,000, Pławińskiemu za trzema oddzielnemi obligami ogólnie rubli 2,800 i Nosowiczowi rubli 1,000. Oprócz takowych prywatnych długów w części już uspokojonych, a w części podług powyższego objaśnienia jeszcze do spłaty należnych, i oprócz długu prykazowi Mohylewskiemu, żadnych więcéj ciężarów i zawinień komu bądźkolwiek, ś. p. siostra moja Porembska nie zostawiła, dowodem czego jest szczegółowa wiadomość z adnotacjami dopełnionych opłat, w roku teraźniejszym 1861, miesiąca lutego 15 dnia sporządzona i podpisami szwagra mojego marszałka Porembskiego, oraz dwóch kredytorów Pławińskiego i Nosowicza, jako osób świadomych rzeczy, utwierdzona. O takim rzeczywistym stanie interesów po ś. p. siestrze mojéj Porembskiéj pozostałych, objawiłem przez prośbę moją do sądu izby cywilnéj Mohylewskiéj posłaną, i przez niniejsze pismo dla powszechnéj wiadomości, w gazecie ogłaszam.

b. marszałek Borysowskiego powiatu *Alexy Czudowski*. (256)

Agencja Domu Zleceń
Rolników Nadniemenskich
pod firmą
J. GOŚCICKI
w
KRÓLEWCU
Kantor Kommissowy.
przy ulicy Kneiphoefsche Langgasse N. 15.
4. (242)

Równianka
PISMO ZBIOROWE HUMAŃSKIE
Rok 1861
WYDAŁ
Stanisław Krzyżanowski.

Dochód przeznacza się na poprawę parafjalnego Humańskiego kościoła. Cena exemplarza zł. p. 10. Dzieło wyjdzie w dwóch zeszytach.

Do zbioru krajowego piśmiennictwa i Humań przynosi swoją RÓWNIANKĘ. Skleciona młodocianemi rękoma, ogrzana ciepłem sercem i promienna nadzieją RÓWNIANKA liczy na współczucie ogółu, do czego daje jéj prawo sam cel wydania.

Przedpłata ma być przesyłana pod adresem wydawcy: *Stanisława Krzyżanowskiego* w Kijowie, przy ulicy Złoto-bramskiéj, w domu p. Piatychorowicza. Zeszyt pierwszy jest już pod prassą. 3. (268)

MAGAZYN
J. Hubarowa na Jarmarku.

W tym roku, również jak w innych latach, zaopatrzyłem MAGAZYN mój na jarmarku w budzie pod N. 12, we wszystkie najświeższe korzenne, bakalijne i kuchenne towary i w HERBATĘ rozmaitych gatunków, którą wprost mam z magazynów braci moich prowadzących handel herbatą w Moskwie. Mam pełną nadzieję, że pp. tak w dobroci towarów jak i w przystępnéj cenie tychże zupełne znajdą zadowolnienie. 1. (315)

UWIADOMIENIE.

Kąpiele w wodach minaralnych BIRSZTAŃSKICH rozpoczynają się z dniem 15 maja miesiąca. Wody te corocznie uczęszczane przez znaczną liczbę chorych, znajdujących tam pomoc i uzdrowienie, pozyskały szeroką i stałą wziętość; zalecają się przytém jako mające czyste i obfite źródła, zdrową i przyjemną nad brzegiem Niemna miejscowość. Pomoc lekarską, pomieszkanie i konieczne wygody, każdy tam znaleść może. W roku niniejszym, urządzone zostały przy wannach dusze, często zalecane i bardzo użyteczne w wielu cierpieniach.

B. *Biliński*. 1. (318)

Skład zapałek.

Rozmaitego gatunku zapałki i nowego wynalazku *Amorphe* bez siarki i fosforu, *salonowe* i *zwyczajne*; w blaszanych, drewnianych i papierowych pudełkach z fabryki J. G. von Stresow w Rydze, sprzedają się po bardzo zniżonéj cenie w magazynie Edwarda Fechtel. 3. (275)

3. Zawiadamia się, iż exystujący teraz, w domu Wróblewskiego, przy ulicy S-to Jańskiéj, zakład pod firmą Antoniego Biedrzyńskiego, w którym się przedaje lak, atrament, pióra hamburskie, szuwaks, massa do osi i brzytew, od pierwszego maja zostanie przeniesiony na Imbary do domu Adamowicza. (278)

Optyk Zalzfisch.

Ma honor zawiadomić szanowną publiczność, iż odebrawszy w ostatnim czasie z zagranicy znaczny transport optycznych, fizycznych i mechanicznych instrumentów, urządził swój magazyn, na czas jarmarku S-go Jerzego, w Wilnie, na placu Katedralnym w budzie pod N. 9, gdzie oznaczone instrumenta będą się sprzedawały za samą umiarkowaną cenę.

Między innymi przedmiotami handlu Zalzfisch, pierwsze miejsce zajmują okulary, które, jako nader ważny środek dla podtrzymania wzroku, wymagają bardzo wielkiéj pracy i co najważniejsza doświadczenia, nie tak łatwo nabywającego się w tym przedmiocie. Przy wyprzedaniu każdodziennie znacznéj ilości okularów p. Zalzfisch miał sposobność przekonać się, iż nie każdy, używający okulary, wybrał je podług prawideł optyki.— Przez tą niestosowność w wyborze okularów wzrok bardzo prędko się osłabia, tak, że noszący okulary dobiera sobie coraz mocniejsze i mocniejsze numera szkieł.— Za tém wyżéj pomieniony, chcąc usunąć wszelkie w tym względzie niedogodności i być prawdziwie użytecznym dla tych, którzy powodowani słabością wzroku zmuszeni są nosić okulary, nabył od samego wynalazcy apparat, tak zwany optometr, za pomocą którego, każdy może wymierzyć siłę swojego wzroku i do niéj zastosować numer szkieł w okularach.

CENA OKULARÓW.

W stalowéj angielskiéj oprawie	od 2 do 3	rub. sr.
— srebrnéj - - - -	5	—
— szylkretowéj - - -	5	—
— złotéj - - -	od 10 do 16	—

ze szkłami zaś pereskopicznemi w każdéj z wyżéj pomienionych opraw dodaje się 2 rs.

Mieszkający daleko od Wilna i z tego powodu nie mogący sami własnoręcznie wybrać okularów, mogą adresować się wprost do p. Zalzfisz o wysłanie takowych, załączając przytém szkła odnoszonych już okularów, lub zawiadamiając, przez jak długi czas używają okularów i jaki mają wzrok krótki lub dalekowidzący. Przy pomocy tych wiadomości wysyłane okulary będą najstosowniejszemi. Prócz tego się sprzedają doskonałe lunety morskie, lorynety teatralne w bogatych oprawach barometry metaliczne, mikroskopy z nowo wynalezionemi fotograficznemi objektami, które są nadzwyczaj zajmujące, stereoskopy i rozmaite miernicze narzędzia.

Przytém w sklepie p. Zalzfisch będą urządzone niektóre modele ciekawszych apparatów fizycznych z celem, aby odwiedzający mogli robić na nich swoje doświadczenia. 2. (290)

1. Niżéj podpisany ma honor zawiadomić łaskawych obywateli, że w moim składzie znajdują się gotowe mebli, lub obstalunki mogą być przyjęte w domie marszałków Umiastowskich obok staréj poczty.

Józef *Kuczyński*. (320)

3. Są do zbycia cztéry kare konie pojazdowe w domu Abramowiczów (dawniéj Sulistrowskich) na Skopówce N. 176. Bliższą wiadomość powziąść można u murgrabiego tego domu. (277)

Fabryka
zapałek i innych wyrobów chemicznych
R. HIRSCHENFELD z Warszawy.

Nadesławszy swój wyrób do tutejszego miasta na czas trwania jarmarku poleca się z takowym szanownéj publiczności jako znanym z swéj dobroci i ceny umiarkowanéj. Skład swój otworzyła obok Katedry w bałaganie pod N. 41. 3. (293)

Печатать позволяется. ВИЛЬНО 8 мая 1861 г. —Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. *Мухинъ*.

W Drukarni A. H. Kirkora.